

M a r t i n
R á z u s

Bača
Putera

BAČA PUTERA

MARTIN RÁZUS

eknizky.sk

Bača Putera by Martin Rázus is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Bača Putera

I.

Blesk? — Nie je pes, a verte, ani vôl,
lež poctivý kôň... Niekdy vzácnym bol,
strunistých nôh a nedostižný v cvale.
Veľký pán si ho vradil do maštale,
livrejný sluha leštil čiernu srst' —
a cukrom chovala ho jemná hrst',
dlaň mäkká, vonná hladila mu šiju.
Vhupla naň dáma? Hrdo niesol si ju,
až hraly žilky — ihral každý sval,
keď preberajúc do diaľ' zarechtal...
Však zašly časy — ruže na horách:
pán v Monte Carlo, v panstvo udrel krach,
a márnym údiv, márnym des i fuky,
šiel plnokrvný kôň náš z rúk do ruky,
i poznal v gazdoch veru všaký hyd.
Do fiakra ho kúpil starý Žid,
keď zodral ho — poď', — dal mu kantár nový,
na jarmoku ho predal sedliakovi.
Tu poznal, ni kôň nikdy nevie dost',
a prešiel ťažkou školou na starosť.
Hej, poznal — cviky drúkom ako svištia,
a z náboženstva — Pána Boha, Krista,
až sekalo to v krížoch bôľne — oh!
Lež Boh je dobrý — keď už letel s nôh,
z ľútosti — skoro len tak za vera —
vzal si ho bača, Adam Putera,
vraj môž' byť z neho niečo v dobrej paši!
Od tých čias tu sa pasie, na salaši,

2 Bača Putera

v strapatých horách. Čo si lepšie priat?
So všetkými je dobrý kamarát,
i s ovcami, i s kudlatými psisky.
Zabudol rúče žitia na útisky.
Už nesčítať mu ľahko všetky rebrá,
len z čiernej srsti kmitá posyp striebra:
niekdy bol vraný — teraz Sivko je!
Jak človek, i kôň príde na svoje...
Nuž prišiel i on. Po tom behu rezkom
zbudlo mu meno, hoc viac nie je bleskom,
pomaly ťahá voz, keď nezve hrant,
nadol v ňom syr a nahor proviant.
Len kedy-tedy iný náklad vozí,
tu paroháča, tu zas dve-tri kozy,
jak prialo šťastie — lovcov svätá ctnosť.
I teraz tu sa baví spoločnosť:
pán farár, rector, notár z Kadlubian,
i chýrny jáger Kalčo, zvaný Ján,
čo medvediska vykopať chce v zime.
Pri vatre práve plnú flášu tríme:
— Na dobré zdravie! — Na váš úžitok! —
a zlo-lo-logá hrdlom žhavý tok.
— Eh, bohuprisám, to už dodá vlády! —
vypne sa Kalčo. Jak Blesk, tak je mladý.
Zažil si svoje, prežil tri ženy,
i oplešivel a je — blažený,
ak fajka dymí, fláše kmitne svit.
Hoj, vie sa ten chlap ešte zanietiť
od pevných piat až hlavy do temena,
i mykne fúzmi, čo má ani mrena,
pýr sadne v tvár — zrak šibne sokolí,
keď čierny Kastor vedľa zaskolí.
Kadečo jak päšť — iste poviete,
však on ho nedá za nič na svete!
I teraz pohľad radosťou mu plný,
jak šteňa medzi psy tam na úslní

sa vyťahuje. Blesk ho oňuchá,
 či pošepne mu čosi do ucha?
 Na pažiti sa spinká presladko.
 A Kastor ani dobré dieťaťko,
 prižmúri očka a zas pootvorí,
 s rozkošou pije vzduch, čo dýšu hory,
 naslúcha hudbe vôd, čo hrá jak on chce,
 kým kdes' hen z grúňa hrkotajú zvonce.
 Vrzg? Na kolibe dvercia priviera
 chlap ani jedľa, Adam Putera.
 — Nuž daj Boh šťastia! — a na porisko
 valašky vzprie sa — mocný chlapisko
 u panstva, ktoré víta v božom mene.
 Vlasy jak žúžol', čerstvo namastené,
 oči jak oceľ, húžvou sval na sval,
 jak by tie bralá päšťou drviť mal.
 Klobúčik nabok, zdobný granátkami,
 opasok, kapsa, remeň — blancier samý,
 krpce, ak hne sa, hrknú podkovou.
 A oheň práska vatrou hotovou,
 vôkol nej panstvo, veselé už — haj!
 — Eh, tys' to, bača? Pane Bože daj! —
 zazdravkajú si a reč hned' je sporá,
 vracia, až hlukom ohlási sa hora,
 chichotom — zdá sa, — hrebeň jej až sinie,
 jak hodujú si hentam na čistine:
 krehunký farár, s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector, s pekným podhrdlím,
 i fuzáč notár, mládenec bez hán,
 a slávny jáger Kalčo, zvaný Ján,
 i prikývnu, zas hádajú sa o vec.
 Medzi nich vhpne bača, mladý vdovec.
 Mal ženu jak lusk, krásnu ani dámu,
 však pri pôrode tak rok umrela mu,
 nuž čože robiť z duše otrasy?
 Pochoval Hanu — novú hľadá si.

4 Bača Putera

Veď čo by vyhral, hoc by smútkom klesol?
Radšej si zajde do dediny pre soľ,
posedí v krčme, potom v dúpku skoknom
nakukne niekedy do rectorov — oknom,
či Hanka spí a či ju prikryť načím?
Ak áno — tak ju poprikryva dačím.
Však dievke česť a žiadna pohana!
Je verná v službe a dá na pána.
Lež o tom — potom!
— Adam, bača, čuješ? —
rečie pán rector, — a nás prenocuješ?
I jáger Kalčo zrakom zakosí:
— Vyjdeme so psy ráno za rosy...
— Nuž, — Putera sa najprv s fľašou laská,
dohánu pakle strká do opaska,
— či prenocujem? Bohuprisám, že či?
Pán rectoro, ba načo také reči?
Len soženieme, pôdoj odvarím si
a najeme sa, páni, z plnej misy.
Halušiek chcete? — Chceme, keď nám dáš!
— Dám, akých nejel ni kráľ Matyáš.
Len poshovenia, ako chleba smidu.
Hľa, večerí sa! Už i ovce idú...

A ozaj hrkot s grúňa čuť vždy väčšmi,
kým zazoria sa bralá medzi rečmi,
s hól' rozkydaných ťahá dychom chlad,
silnejšie hučí v diali vodopád.
Končiare hádžu tóňu na dolinu,
i vatra má už farbu celkom inú,
nálada lovcov stúpa zvesela...
Tri veľké psiská zrazu dotrielia,
jak gule snehu váľajú sa nadol,
kde Kalčov Kastor na pažiť si sadol,
farárov kopov ostro jastrí zrak,
rectorov vlčiak zavyje jak drak

a vypne chrbát notárova dogu.
 Pán notár ešte práve z fľašky logá,
 blkoce vatra, vôkol títom-tánom.
 O tom je reč, kto v obci väčším pánom —
 krehunký farár, s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector s pekným podhrdlím,
 či fuzáč notár, mládenec bez hán?
 — Najväčším pánom ja som z Kadlubian! —
 bijú sa v psia jeden, druhý, tretí...
 A tu pes na psa ani strela letí,
 ovce sa rúče do košiaru sypú
 a starý Kalčo nedá pokoj vtipu.
 — Počkajte, páni, — baľká vážne Ján, —
 najväčším pánom obce Kadlubian,
 ak chcete vedieť, hneď sa to tu rieši:
 nechže ten, koho pes je najmocnejší!
 Dobre, ha? — Dobre! — A ty čo na to,
 Adam? — Nuž čo ja? Rada nad zlato!
 Lež dnes tu všetko prebačujem stojky.
 Odpusťte, páni, opatrím si dojky!
 Pod ovce sadnúť nie jak ku kravám...
 — No, pristávaš aj ty, čo? — Pristávam!

Kým bača berie ovce, ktorá dojná,
 pod košiarom sa rozzúri psia vojna.
 Zvedavo fľochnú bodrí valasi,
 i honelníci sboka stoja si.
 Len končo Blesk sa jaksí divne chová,
 baví ho — ľaľat — hlava rectorova,
 vlasatá, bujná, hoci šedivá.
 Díva sa na ňu, zerdžiac, zadíva,
 jak trávnatým by kopcom ona bola.
 V zraku hrá, v ušiach strihá dobrá vôľa,
 a slintá huba — ňuchá sladkú vňať?
 Vtom skočí... — No — no, bystúbohu, stáť! —
 okríkne rector koňa, až sa schveje.

6 Bača Putera

Blesk počúvne, keď vidí, aj tak zle je,
pekelný brechot bralá rozšteká,
nuž, odtiahnuť sa, erdží zďaleka,
jak by sa chechtal na tom kľbčovisku.
Po zemi živá hrča — pes na psisku
svíja sa, zmieta, vyje v besnom vzdore,
raz bieli sú a hneď zas tmaví hore.
Zahraj a Lapaj s krepkým Dunajom
nedajú salaš len tak v prenájom
hocakým prišom, panským ešte k tomu.
— Prichýlime ich? Vyhryzú nás z domu!
Získajú baču a sme hotoví!
Ísť svetom, či dať sadlo šarhovi?
Ih, sto striel! — a už udrú v bodrom duchu
vyskúšať zuby tamtým na kožuchu:
— Čo ty tu? A ty... a ty... a ty, priš?
Praceš sa, pankhart, domov? Odkúriš?
Kto rozumie, ten iste čuje z jarku:
vy chcete azda požrať našu psiarku?
Ih — hav, hav! Však vtom schopia sa i tmaví,
vrhnúť sa srdno biele na ohavy,
hoc na ich hrdle ostré bodľáče.
Kto dostal v kľbku, nabok odskáče,
oblizne krv a zas sa besne vrhá.
Už jeden druhý dotrhaná mrha,
a nedá sa, a zubáľami češe.
Brechot len stúpa, už i hora breše,
i mesiac, čo sa dvíha zpoza hôľ,
na všetky lásky dneska zabudol,
a rafe... Lovci v to zas: hala-hala!
— Pozrite, jak môj toho Dunča váľa.
Hej, to je vlčiak! — Čož! Lež kopov môj!
Hľad', už je hore! To je pes na boj!
— To veru! Však mu Zahraj črevá zmogá!
Lež hľad'te, jak sa perie moja doga,
smetie ich, hoc sa rútia so troch strán!

Najväčším pánom ja som z Kadlubian!
 — Eh, už ti leží! — Pánom ja som! — Ba ja!
 Vtom bača, keď už brešú aj tí traja,
 schytí kyj, tvrdé popľuje si dlane:
 — Eh, bysťu, však mi už psa neostane! —
 zatočí drúkom, pustí ho, až zsviští.
 Už iba Zahraj zbudne na bojišti
 a drobný Kastor. Ostatný sú vbok,
 ten kožuch sšíva, onen rovná krok,
 kým lovci kričia: — Beda, jágre, beda!
 Tvoj Kastor v ťahu! — Ó, nie! Ten sa nedá!
 A ozaj družgoň s brechom do sto striel
 pristúpi psíca, obhrýzť by ho chcel,
 však keď si myslí — porúča už, štverák,
 zavesí sa mu jaksi na pažerák
 pod obojok, hoc pichá ostrým koncom.
 Opála Zahraj, ani krava zvoncom,
 zúrive driape, prudký na žlči.
 Vtom padnúc na zem — desne zachrčí...
 — Hej, chlapci, zle je! — zhučí po hore.
 Pysk rozzäviť ver' musia potvore,
 bo Zahraj jakživ nepreskočí brázdu.
 Trasúc sa, Kastor ľahne k nohám gazdu.
 A hrdo mrká Kalčo, zvaný Ján:
 — Najväčším pánom ja som z Kadlubian!

A vatra blčí, sova húka z hory,
 v tajomných výškach blysnú meteory,
 pri haluškách sa hmká ospalo:
 — Len keď sa ešte horšie nestalo!
 A bača núka — jedlu žiadna hana:
 — Prinesiem, páni, ešte do vahana!
 Len jedzte!... Tu mu starí hriešnici:
 — Veď keby to bol baran v žinčici!
 — No, daj sa svete! — Adam na to: — Bude!
 Však na salaši nemám. Ani v sude. —

8 Bača Putera

A keby, páni, vám by iste smrdel!
— Nuž najď si! — Nájdem do rána, hoc kďdel!
— Na, tu máš zlatku! — rector vyhlási,
keď chvatne ho vtom čosi za vlasy:
— Tí, tristo bohov! — Smiech sa rozhúda.
— Veď je to, Adam, tvoja obluda!
Blesk! — zaženie sa na konička vzteklo:
— Čo som ja — šop, ha? Ideš mi ho v peklo!
Ten pochopí, až zreve naňho: — Coki!
A lovci? Tí sa chytajú až v boky.
I valasi, i drobný honelník...
— Nič to, pán rector, Blesk má taký zvyk...
vyvráva bača. — A kto za zvyk môže?
— No, dobre, Adam, daj sa ty svliecť z kože!
Však šticovať mňa, tvojho rectora?
— Veďuž-veď, pôjde so mnou, potvora!

I hasne vatra. Chasa stará-mladá
tam v kolibe sa rúče poukladá.
Zapíli chrapot. Kams' sa poberá
len bodrý bača, Adam Putera,
kým mesiac pláva po nebeskom štíte:
— Dobrú noc, páni! Ráno nezaspite!!

II.

Na koni so psom stúpa bača náš,
a sladký mier sa spúšťa na salaš,
jak si tam stojí v kúzle svetla, v taju,
ramená hŕľ ho azda čičíkajú.
I ovce spia. Ak hľadiš, povieš — skaly,
v košiari tak si pekne políhaly.
Ak shrkocú, len sny ich zbadúria.
Maco? Ten nejde — má dosť hafuria.
Psi nevetria a mali chvíle horké.
Dva bieli ležia na poriadnej svorke,

kým panskí strážia vatru, pokým horí,
 a tiež sa idú oprieť kade-ktorí.
 Už iba bystrín hučí žaratok
 a počuť chrápať dvoje prasiatok,
 čo chová Adam z takých kučernatých,
 to zabiť, to zas predať na Všetehsvätých.
 I chrapkajú si. Lež čo prasiec pár?
 V kolibe, tu je v práci cirkulár!
 Po toľkých škriepkach nasníva sa toho,
 a zjedlo sa, i vypilo sa mnoho,
 nuž blysnú v duši však obraz.
 Kalčo? Zrie zas, jak Kastor víťazí,
 hoc berú si ho psiská jak ľvi sboku.
 Farár? Predáva býčka na jarmoku,
 jedná sa, pritom s dobytčatom mazne.
 On to má radšej, ako všetky kázne,
 bo na hoviadku prirast jaksi sporší,
 kým ľudu čím viac kážeš, tým je horší...
 Rechtor? Pán syn mu má prísť zďaleka,
 nuž prasiatko mu on sám vypeká,
 a ružový už úsmev na pekáči,
 len kujon — nejde! To ten vahan tlačí!
 A fuzáč notár snije tiež, jak vie,
 on takto rád má krajšie pohlavie,
 nevestu Evu už, hľa, drží, už...
 keď, kdesi-čosi, prikvitne jej muž!
 — No, tu máš — dať ujsť takej laňke mladej!
 I vo sne zle, ak ostane len nádej,
 kto zachrapká, kto tichúnko sa sčúši
 kravičkou božou v jarku na lopúši...
 Adam? Ten, bystú, inakší je chlap,
 on radšej nespí... Pohne koňa v trap,
 čo hoc je v rokoch — nesie, bohuchvála!
 Za nimi Dunaj po doline cvála
 pomedzi sihlu, skaly našedé,
 tu ani sudy, tu jak medvede...

10 Bača Putera

V hore sa veru stretnúť s všeličím
pod tajným chvojím — bujným rebričím,
nuž pobehe, i pobaví sa trochu,
i zabreše, zas oblíže si knochu,
a počká pekne na tých v rezkom stupe.
V šumiacich vodách mesiačik sa kúpe,
lež bača Adam, čo sa toho týka,
vie, čo sú gajdy — no, nie romantika,
jemu je jedno — bralá-nebralá,
len by sa duša k čomus' dostala —
či po brvne už a či po íverke.
Má na Šuňavu, — však prv ku frajerke,
jej obrázok mu jaksi v srdci dlie.
Nesie jej hrudku syra v cedidle,
azda mu takto skorej uverí.
Ak netreba jej — dá to materi,
a dcéra poslúchne, čo radí mať...
— Tak na fašiangy môžeme sa i brať, —
ak nezlapá ma žandár, neposadí...
No tak, či netak — nieto inej rady! —
húta si Adam: — ináč žiť len kára.
Chceš trochu tepla — trafiš na notára.
A svoje je len svoje, páper z husi,
i vybiješ to, milovať ťa musí,
ostatné, pravda, vždy je u Boha!
I menuje sa, ako nebohá,
tá bola Hana — Hana je i táto.
A rehtorka je pre ňu dobré dláto,
ona jej iste do tej hlavy vllabe,
čo treba vedieť v domácnosti babe.
Dievka je driečna a má dobrú školu.
A nepríde mi ani na dľaň holú,
i chalupa je, jest i niečo rôľ.
Chlieb, ten má istý: vyžijeme z hôľ...
vypráva si, i druhom. — Od tej jari
je, pravda, v hneve so mnou rychtár starý.

Raz hrniem s krdľom — Boh ma nestrestá?
 do cesty vhpune jeho nevesta,
 ancikrist! Dunaj, ty vieš jak, i kde to!
 — Hej, Adam, bača, aké bude leto? —
 nakríví hubu, oči naškerí.
 — Eh, — reku — strela tebe v materi, —
 zahrní vo mne, zrakom zmeriam suku:
 Chceš vedieť, Zuza? — Chcem! — Nuž vystri ruku!
 A ona, že ja v zmätku nejakom.
 Prasknem jej jednu na dlaň kyjakom,
 — na! Pamätaj to aspoň do utierne!
 Ak očernie ti, Zuza, bude čierne...
 Ak zmodrie, nuž — jak oko v tvojej hlave.
 Ak ozelenie? Bude zelenavé,
 vieš?... Bolo z toho! Rychtár: — Pôjdeš, pliaga!
 No, dobre, ale kto tak mlieko skl'agá?
 Kto vyrobí syr, masťný, nalepký?
 Kto parenice krajšie, oštiepky?
 Kto pozná gazdu, a to podľ'a mena,
 po kožke z ovce, hoc už vyrobená?
 Kto? — pošomre i zamýšľ'a sa na tom.
 Valaškou pohne koňa, porišťaťom,
 čo zpod pazuchy po boku mu svisá:
 — Nik, bohuprisám! Blesk, hop, — nebojím sa!

I vyjdú z hôr a zveje teplý van,
 zrieť poľ'a, však i veže z Kadlubian,
 strechy a domce, kde ľud tichý, umný.
 Odbočí Adam, radšej ide humny.
 V krčme je svetlo, a to neraz svorou.
 A Blesk zná kratšiu cestu do rectorov,
 pod oknom stane, staré nohy stančia.
 — Hej, Anča, — klope Adam, — Anča! Anča! —
 napína oči, uši, ba i nos:
 — Drichne jak klada? A či u nej ktos?
 Na pomoc nech mu hoci všetci svätí,

12 Bača Putera

ak dostanem ho — napravím mu hnáty!
Hej, Hana!!
Posteľ zvrzga: — Kto je? Kto je?
— Ja, Hanulienka, potešenie moje!
— Ach, Adam?! — A už staré rámy hrknú.
— No, chytro! — Len čo zahodím si sukňu!
— Na, hrudku syra! — Ak nás rector splaší!
— Čo? Lári-fári, ten je na salaši!
Pod! — Veď nás iste vidí voľakto!
— Ba nepleť! — chvat ju, a jak mačiatko
nesie už z okna teplú, prostovlasú
pod kôľňu. — Dievča, — šepce, — nemám času.
Však idem vedľa... — Kam? — Nuž ovce hľadám.
Zajali mi ich! — Adam! Adam!! Adam!!! —
odvíja sa mu z tvrdých oblapov:
— Do basy pôjdeš!! — Veď to pre chlapov!
Kto neskúsil — nič nevie. Aké divy?
— Ba povedz: ani ženu nevyživí,
hahaha! — Však si umná, nebesá!
— Nie? — Na fašiangy soberieme sa?
— Keď si len vdovcom! — Tu máš! Je to srok?!
Azda mám detí plný záčinok?
Lež, Anča, ukáž oči — Celkom blízko!
Vraj nadchádza ťa ten náš notárisko...
— Mňa? Áno, haha! — Kedy? — Uhádni sám!
— Ty nedrážď, lebo, kristubohuprisám,
zdrúzgam ho!
Mesiac zblúdi za oblaky,
a oni šepcú, ako takí, takí...
Ono je Adam súci za vohľača,
nekrivo, že je mladý a už bača,
pri takej dievke 'ký div, ak chuť zmlanie?!
Ver' nešiel by, nech nie to — povolanie.
Lež musí — musí, keď čas uteká
a na Šuňavu cesta d'aleká.
Pohladká milú, pritulká ju k sebe,

i hne sa, keď Blesk kopytami zhrebe,
 a Dunaj chvostom zmrdá — vykrúca.
 Hja, márnou láska, hoci horúca!
 — Tak s Bohom, Anča! — ovije jej šiju,
 jak oknom vzal, i oknom vyloží ju,
 vyhútku — páperom ju vyfúkne.
 Len vyzlečie ju skoro zo sukne,
 až strach v tom zraku, smiechy napilom:
 — Nuž s Bohom, Adam! A krk nevylom!!

Klop-klop-klop kopýt. Človek sotva tuší,
 už zaberajú brehom po návrší,
 kade sa do diaľ poľná cesta vinie.
 Trap prudkým, najmä popri cintoríne,
 pár líp v ňom, hrádza, súca opravy,
 pre ľudí miesto, však i pre kravy,
 čo aj to kvieťa skromné s hrobu spasú.
 Nech nie ten kôň, tak nečuť ani hlasu.
 Obzre sa Adam — chvíľa deň mu trvá:
 nevolá naňho Hana? Tá-tá, prvá!
 Desiaty hrob hen z kraja, jej je, žiaľ!
 Jak verný manžel, kríž jej vykresal
 z javora. Toho však i hodná je:
 ona mu priala — on jej dopraje,
 nech svieta jej tam večne božia sláva!

Dve ťažké slzy utre do rukáva
 a bodne koňa krpce — ujsť z tých hmiel?
 Blesk? Jak by sa mu prihovoriť chcel,
 zarechce... On však zamýšľa sa. Na čom?
 Na druhom svete, či tiež bude bačom...
 Jak to tam? Jak? Jak? — v hlave sa mu moce:
 či musí vydať počet z každej ovce,
 čo ukradli mu, i čo vzal si on?
 A ako bude s láskou napokon,
 keď postaví sa pred večného Pána?

Čo ostane mu zo žien, ktorá Hana?
 Tá prvá a či táto druhá? Lebo —
 bez lásky, bystúbohu, — aké nebo?
 ... vrta a vrta, hoci myseľ mdlá je!
 Tak prejdú jarky, lúky, lesy, háje
 cez všaké húšte, kriaky, borievky...
 Tu nie je už čas myslieť na dievky.
 I napne Adam uši do ďaleka,
 či nečuť hrkot, či pes nezašteká?!
 No, nič... on jednak utkvie na úbočí
 a ako husár, ľahko s koňa skočí,
 pohladí Bleska po prekrásnej hrive,
 potľapká psiska, rieknuc prívétive:
 — Pôjdete domov! Dunaj, cestu znáš,
 len rovno, rovno, rovno na salaš!
 A oni slúchnu, lebo slovo platí,
 na úzkej prti zmiznú kamaráti,
 Adam už sám...
 I hne sa, zdĺži krok,
 jak duch sa šinie kamsi vozvysok,
 nepočuť, ako stúpa v mäkkom mochu.
 Dolina... vpravo vidieť širšiu plochu
 a na nej salaš, kde spí bača Gdol.
 Ten sa mu oviec tiež dosť nakradol,
 a človek, ak čo má, — nuž nesmie stratiť.
 Adam nie krasť — len svoje chce si vrátiť,
 keď s kroka na krok pozorne sa spúšťa.
 Noc, jak by si len zaviazala ústa,
 intímne svetlo prší — našaré,
 a hviezd až tknú sa zrutné končiare,
 len keby psiskom podrezal ktos' žily!
 Vtom zhučí brechot. — Už ma zavetrily!
 Nehne sa Adam — múdro predísť zlému.
 Vie — nepôjde on? Oni prídu k nemu!
 A vskutku trielia. Siahne do kapsy.
 On nevedel by, ako získať psi,

keď iní môžu získať múdrych ľudí?
 Ak má čo dať — dá — ten ich neošudí,
 valašku pritne na smrekovom pničku.
 — Hej, Bodrík, Zurval, Tisa — po rezníčku!
 Tí zmlasknú, veru chvíľa prekrátka,
 a už sú všetci, ako jahniatka,
 ich známosť ani čo by aká stará:
 odprevadia ho rovno do košiara.
 Z koliby iba chrapotu čuť hlasy,
 nuž: jeden, dva, tri, štyri, — odčíta si,
 a prehadzuje ponad lesice
 tu barana a tu zas — jahnice.
 A jak ich lapá, — päť, šesť, — rukou pravou
 najprv im radom vypchá zvonce trávou...
 I šiel by už, no akosi mu ľúto:
 — Len ešte túto! A keď tú — i túto!
 Sedem... hm, osem, aj ty... deväť, dosť...
 Čím viac ich vezmem — väčšia bude zlosť!
 Preskočí lesu, šustne ovciam soli.
 Tie idú za ním, jak by jeho boly,
 dobre mu krpce nevyzujú s nôh.
 ... A kade potom túla, vie sám Boh,
 istým len to, že na holi je k ránu.
 Keď na bralách zrieť zoru maľovanú,
 už spomína si líca svojej devy.
 Ovce? Tie zasekal tam v kosodreví,
 i pást sa môžu, ale, bohuotcu,
 odtiaľ sa samy jakživ nevymocú!
 Len on ak vyjde, keď mu bude treba
 a snesie si kus dolu — miesto chleba,
 jak barana toť! Ťažšie mu s ním ísť,
 bo v koži je, no čistý — ani list.
 Hej, nevzal darmo od rehtora zlatku,
 hostinu spraví pánom ani k sviatku...
 Vtom hup-hup, Dunaj k nemu priletí,
 Blesk od koliby zrechce v ústrety,

len tí dnu chrápu ani na zamate:
— No, darebáci, čože nevstávate?!

III.

Poskáču lovci s čečiny a rýchlo
si pretrú oči, jak by ich čos' pichlo,
keď vidia tamvon už sa pýria skaly:
— Eh, otca jeho, však sme zadrichnali!
A-a-áu, zmyť sa! — Len kde? — Voda — skok!
A hned' i hrnú všetci na potok,
čo hučí prudkým spádcom neďaleko,
objíma skaly, prekýpa jak mlieko.
Veru sa k nemu najväčší pán sníži,
nech rúti sa tak niekde po Paríži,
najkrajšie dámy z neho vodu pijú,
najkrajšie dámy v ňom si rúčky myjú!
Keď sa on však len po doline púšťa,
načrú si z neho chlapi do priehrštia,
a vydrhnú sa po pás od hlavy,
i očerstvejú, jak pstruh bodkavý:
krehunký farár, s pohľadom jaks' mdlým,
okrúhly rector, s pekným podhrdlím,
i fuzáč notár, mládenec bez hán,
a slávny jáger Kalčo, zvaný Ján,
sám Boh vie dneska v akej budú zvárke!
I glgnú si, i vezmú po cigarke,
ponúknu baču...
— Adam, máš už v sude?
— Ale, pán rector, azda niečo bude!
Len prídte na čas. A kam vedie šťastie?
— Nuž hádam len ta, kde viac zvere rastie,
— ukáže Kalčo, — poblíž erárneho.
Keď psov raz pustím — niečo vyjde z neho.
Hej, Kastor, — puká jáger z úhorku, —
sem! — a už viaže bratkov na svorku.

A medzi psy, hľa, verabože mier tu!
 Valaskí vidia — panskí idú k čertu,
 nuž čo sa katiť? Prečo, do paroma?
 Hlavné, keď oni ostanú tu doma!
 I pozdravia ich ešte kamarátsky...
 A lovci vstanú, zaštrkocú pracky,
 i pušky berú... Vtom i rector vstane:
 — Topánky nemám ešte sšnurované!
 — Nuž zašnuruj si! — Jak, pre Krista Pána? —
 potriasa bruchom. — Doma mi to Hana!
 — A nezabudne? — Ak, nuž, — pustí v to dym,
 — jak tu ma zriete — do večera chodím...
 — Hehehe! — No-no! — zgáni zdureno —
 každý z nás nesie svoje bremeno,
 len móresu mať aspoň za máčiček!
 Hej, bača, kde je ten tvoj honelníček?
 — S jarkami vyšiel. Ba nie — ľaľať, tu je!
 — Topánky nech mi ešte zašnuruj! —
 I stane sa... — Tak ideme už? — Bežte!
 Či, pardon, hneď-hneď, počkajteže ešte! —
 shľadáva rector, jak už jeho zvyky:
 — Veď som si doma zabol patróniky!
 A vravím, — skláje, — vlož mi to ta, Hana!
 Vrav jej, keď v mysli frajerov len sháňa!
 I žene rečiem — Matka presvätá, —
 sú patrónky tam? Pozri! Ale tá...!
 Muž rozkáž, lež i sám si dozri na vec.
 Do flinty teraz môžem vstrčiť palec,
 juj!... Farárovi ľúto je už drusu.
 Kutre s ním. Naraz zvýskne: — Tu sú! Tu sú! —
 zpomedzi grátov nesie balík malý:
 — Veď ti ich pekne do tanistry daly!
 — Ba čerta! Ozaj sú? No!... a z prs vzdych
 sa vyroní, keď skrotlý berie ich,
 do vrecák strká sem-tam nanáhlo:
 — Ach, bodaj by ťa! Však mi odľahlo!

— Vpred! — durí Kalčo, — bo hoc pes má ducha,
ak rosa obschne, stopy nezaňuchá!
Dnes moje slovo, — mrkne, — a môj plán:
najväčším pánom ja som z Kadlubian!
— Čože?... tu doňho všetci. — Že pán? Vera!
Ak si i bol ním, ale iba včera! —
rozhodne notár. — Nechže najväčším je,
kto najkrajšieho kusa dnes tu zbije,
pravdaže — mimo junca, abo kravy!
— Ja nepristávam! — jáger Kalčo vraví:
— hoc budete sa azda na mňa vztekať,
kto dobyl práva — nemá sa ho zriekať,
ak nemusí! Nie? To je regula!
— Veď ak sa k tebe šťastie dotúla
a tvoja gul'ka vzácnu korisť raní,
ty budeš pán, a to pán duplovaný!
Vieš? — Pre mňa? Dobre! — myslí Kalčo. — Viem,
najkrajšieho ja kusa zabijem.
Erár, ten chová senom zver, i zbožím.
Keď vyženiem čos', iste si i složím...
Ja pustím psov! — Vtom cápe bača Adam.
— No, čože, chlape? Poradiš nám? — Hádám! —
rukávom stiera pot, keď celkom blízko:
— Hen tade chodí krásny jelenisko,
najvzácnejší kus z tunajšieho zverstva.
Má ho vraj streliť kýs' pán z ministerstva.
— Ba veru! Len mu spraviť kríž cez to! —
zavolá jáger: — Všetci na miesto!

I stanú. Slnko tiež už práve vstáva.
Na tráve skvie sa rosa trblietavá,
rubíny samé, krásne diamanty.
I vtač už skáče vetvíc na pány,
a aký zobák, takú hudie nôtu.
Všetko sa hlási s láskou ku životu,
zbudená hora, rozspievaný les...

— Eh, iste pekná chvíľa bude dnes! —
 šomre si dlháň notár popod fúzy.
 Do jarku má, nuž — do marasa vdrúzi.
 No hned' i najde cestu stranou inou
 a utiahne sa mladou pod smrečinou.
 Z lulky si bafká človek v dobrej vôli,
 a mĺkvo striehne, či pes nezaskolí.
 Nohatú dogu darmo nechová!
 V tých očiach trpelivosť Budhova.
 Však v duši jas, jak ten, čo padá na pne,
 ak skočí jeleň — iste on ho spafne.
 A keď nie jeleň, môže byť i kanec!
 Čo farár? Škohloš! Rehtor? Urýpanec!
 Do misy trafíť, to by ešte šlo...
 — Lov, pane, to je moje remeslo,
 či ide o zver, či o peknú ženu!
 Psi? — napne sluch: — Hej, skolia! Ba, ba — ženú!
 Lež ticho zas. — To pastierske as' v grúni...
 Čas ani smola, na dne duše zuní
 o zemskom lóse — čo, kde, aký je!
 Čo človek prežil a čo prežije?!
 Hoc mládenec vraj nemyslieva zpiatky,
 však jemu rok-dva do tej pädesiatky,
 a má ver' ešte na starosti veľa.
 Od neho čaká všetko obec celá,
 i urbár zavše s biedou kdejakou,
 až po obecných býkov-bujakov,
 shora i zdola — všetko za ním fára.
 Čert posvietil mu dať sa za notára
 a v Kadlubanoch drať si svoje hnáty,
 odkiaľ sa veru už i žobrák vráti.
 No žiť sa dá i tu, keď neinak,
 niekedy má sa ani jedinák,
 traňa sa kupci na kus mladšej hory.
 V taký čas on tiež darmo nehovorí,
 však zaslúži, kým zmaže kľučky-háčky!

A potom, kde najst' také poľovačky
 na hnedé srnky, ale aj na biele?
 Kde kamarátov, s nimi človek mele
 na jednom mlyne, čo dá život biedny,
 či v Kadlubanoch a či v krásnej Viedni?
 Tu — krehký farár, s pohľadom jakš' mdlým,
 okrúhly rector, s pekným podhrdlím,
 i chýrny jáger Kalčo, zvaný Ján!
 On — medzi nimi, mládenec bez hán,
 hoc odkedy je s reumou trochu v boji,
 na takrok vždycky oženiť sa strojí.
 A nezrušil by veru svojho slova,
 nech niet vždy blázna, čo mu ženu chová.
 Čo iné tu aj dušu podperká?
 Len fľaša, flinta, ferbla, frajerka!
 I teraz, jak si kráča na lov horou,
 na myslí zas mu Anča od rectorov:
 — Eh, to je dievka, ani hruda syra!
 Povieš jej slovko, líca jej sa spýria.
 Pery? Hm! — a vtip za vtip letí s nich,
 kým v smeve čiernych očísk šľahá žih.
 Sedliačka, ale jed by na to prijal,
 jak pleť jej svedčí — to je panský fial!
 Len pozrieť! Dobre vraví rector, aj tu
 zemäni kedys' naprávali fajtu,
 čo krajšia žena — u nich oko mala,
 čo krajšia dievka — s nimi tancovala!
 Tí kučeravci, to je plemä ich,
 preto i Hana očí plamenných,
 i vlasy čierne na tej strojnej hlave,
 i bujné sú a k tomu kučeravé...
 Eh!!
 Pokým notár takto zhára v hrudi,
 opodiaľ farár. Ten sa inak nudí.
 Na briežku striehne, akže má dnes čo prísť,
 to sväto-sväte bude jeho korisť.

Čo notár? Tulák! Rehtor? — zlobne mrkne:
 Tomuto pekáč — hentomu zas sukne!
 On? Strieľa presne, ani Wilhelm Tell,
 len by sa jeleň ukázať už chcel!
 Lež nič! Nuž spomnie v mysli svoju starkú,
 vrcholček jedle čaká na habarku...
 Nakázala mu a kto vie, ten pozná,
 že je to takto dáma kuriózna,
 ide, či príde — vždy má slovko preň.
 Ona mu zbiera predmet na kázeň,
 hoc myslel by si — varí len a štopká.
 Ináč je strojná ani sena kôpka,
 jej slabôstkou, že všade chce byť, kde on —
 v cirkvi, či v obci — pravý Napoleon!
 Ach, nepomer to veru k zápasu,
 keď detí niet a v dome dvaja sú!
 — Kam ideš? Kdes' bol? Znať chce kroky všetky.
 Ak kde ho vďačne pustí — na posedky,
 to v Kadlubanoch iba dolná fara.
 Odtiaľ sa jej vraj nikam neodtára.
 A on i vďačne chodí v mnohý rok
 tu na ferbličku, tu zas na tarok,
 s kolegom smejú, však i žalujú sa,
 nespomnú Jána svätého, ni Husa,
 len dobrá vôľa z dobrých duší vanie.
 Však i čo ktorý môže za vyznanie?
 A životu sa nedá vyhýbať:
 tu žena mrzí, tu zas celibát...
 Nuž tak je to, hľa! Otázok ver' množstvo!
 Napokon vždycky zajdú na gazdovstvo,
 čo aký býčik a čo ktorá krava,
 čo treba jej a koľko mlieka dáva?
 A z ošípaných aká najskôr zvrhne?
 Kde? Za čo dostať sliepky čistokrvné?
 Tak! A ver' v obci — jak on — nevie nik,
 v gazdovských veciach — tu je odborník!

Kráľovstvo božie jemu žiadny fantom,
 hoc ťažko chápať neraz suplikantom,
 kde je pán farár, keď on kydá hnoj.
 — Však čože teraz mládež, Bože môj?!
 Len pánov hrať! — si húta. Starostí dosť!
 — Hej, skolia!... Zas nič! — Svätá trpelivosť!
 No kopov pohne! — složí pušku v chvoji,
 a zapáli si.

Na sto krokov stojí
 od neho rector. Puška v pevnej ruke
 a pohľad kosí po zelenej lúke.
 Ak skočí jeleň oproti hen z húšti,
 to mu on rovno na komoru pustí.
 Čo notár? Babrák! Farár? Kde by len!
 Keby im ešte zastal ani peň...
 I zo psov ak — to jeho vlčiak zdurí,
 ten má ňuch v tráve, však i po hafurí.
 Aj by už iste hnal, len keby mal čo.
 Kto ho vie, kde je s ním ten starý Kalčo?!
 ... odhodí klobúk so zvlhlého čela,
 až zachveje sa hriva bujná, biela,
 keď zahromuje zvyku po starom.
 Je kantorom a k tomu poštarom,
 adresy píše. No, a do tretice —
 má proti ohňu starosť — o police.
 Nuž jest kde načrieť do stohrmených,
 najmä, keď stačí, ako uňho — dych!
 A ten ver' stačí, keď raz napne plúca,
 prekričí sbor a skoro kostol zruca!
 I tu nech spustí hromovými slovy,
 varecha padne z ruky Puterovi...
 No, nie! Len bruška vrch si pohladká,
 a na tvár sadne myseľ presladká.
 Príde mu na um: ... chvíľka, jeleň tu je!
 I jak ho potom doma zapacuje.
 Nie rectorka, tá dobrá, vrtká pani.

On! Jedák, lež i kuchár vyberaný!
 A až to bude všetko prichystanô,
 nadíde — možno, — z ministerstva Jano,
 syn... veľký pán, a pýcha rehtórie.
 Zťažka ho školil, ale dnes v ňom žije,
 povie mu — jedz, a všetko povraví:
 Tam som ti stál, keď hrnie z húšťavy,
 v rozpakoch strnie. Hlava, ťaj, to krása!
 A tu ja — prásk! prásk! Naflak skopřca sa...
 Pustím mu paru — hodno bolo ta vyjsť!
 A mal bys' vidieť v očiach lovcov závisť,
 keď ta sa sbehlo panstvo z Kadlubian:
 farár, i notár, Kalčo — zvaný Ján!
 Hľaď, parohy! — už vykladá si nahlas:
 to nezabije ledajaký mamľas,
 lež oko musí mať a mierne iste. —
 Aké sú krásne — všakver? — konáristé!
 Nad tvoju posteľ — tam ich pribijem...
 vieš, syn môj?
 Zrazu štekot... duní zem,
 a praskot-druzgot. Pušku pevne sviera:
 — Tí, bysťu, ženú, a to ťažké zviera!
 Jeleň, hej, jeleň! Ja mu v materi...!
 Zbraň zdvihne k lícu, na húšť namieri,
 muška už pevná a prst na kohútku...
 Vtom vyrazí — Blesk! — Juj, kôň, Bože! Vskutku!
 Potvora! — a zmdlie ruka, flinta svisá...
 Kapeš ho!? Ten však pekne priplichťi sa,
 zarechce, vidiac, dobrý kamarát,
 a hybaj rovno v to, čo má tak rád,
 do bujnej, bielej, rehtorovej hrivy...
 — Ach, meru bohov! — zreve ten, jak divý,
 a puška znova pevne namierená:
 — Prac sa mi, prac! Som azda kopa sena?
 Nepracješ? Nevieš, jak si blízko trhu?
 Adam, hej, Adam, poď a ratuj mrhu!

nesie sa hromom mocne k nebies výšam:
zahluším ti ho, kristubohuprisám,
zastrelím!

Na rev sbehne chasa naša,
i lovci, však i bača so salaša.

Pojme si koňa. Poslúchne ho verne.

Však je to ináč zviera nedotierne,
spokojne stúpa krokom odmeraným
prťou a gazda, lovci, i psi za ním...

Len rector šomre s hanbou na líci.

No, dovarí sa baran v žinčici,
a dobré víno väčšie rany zhojí.

— Nech sa vám páči, z chuti, páni moji!

— ponúka Adam, lopár plný mäsa:

— Ste moji hostia, tedy najedzte sa!

Čo stalo sa, to žart len veliký,

lež ja viem, kde sa pasú kamzíky!

Čo roháč? jeleň? Tých i slepý zlapá!

Lež ukážem vám poriadneho capa,
na chýr ver! Toho už je guráž sniesť s hôľ.

Len jedzte, prosím! Tú zver ja som sniesol.

Odpusťte, páni, aj ty Kalčo Ján:

najväčším pánom ja som z Kadlubian!!

IV.

Len oddýchnu si a sú v ceste znova,
vedie ich bača Adam podľa slova.

Čo on tam večne bude stískať škurát?

Najstarší valach zastúpi ten úrad,

i mlieko skl'agá, ak už musí byť!

Lovci by mohli smer kdes' pochybiť,

nuž ide s nimi, hoc mu doma puška.

Promincle kvitnú, materina dúška,

vzduch rozvoniava závan smolnej kôry.

Bublavý potok smiechom prehovorí,

lopúšie nad ním — samý parazól.
 I otvorí sa panoráma hôľ,
 vykrikuje mocne skalných veží pýcha.
 A oni idú... Dobre sa im dýcha,
 a k tomu Adam žartami ich kŕmi.
 Popredku hupká rezko, ani z gumy,
 za ním hneď farár, s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector, s pekným podhrdlím,
 a fuzáč notár, mládenec bez hán,
 i slávny jáger Kalčo, zvaný Ján...
 Psov nechali tam — tu pes rady nevie.
 Už pod nimi i tmavé kosodrevie,
 moreny skál — moch zoschlý na inovať,
 ním vek len mohol ten svet patinovať.
 Zamíkle pleso, hlbokého tajú,
 braliská ostré doň sa nazerajú,
 a na jednom z nich — najstrmší kde drap,
 stojí čos' hrdo... — Vidíte ho? Cap! —
 zamrká Adam. Rector kuker ťahá,
 a všetci za ním: — Aha! Aha! Aha!
 Ťaj, to je kúsok! Len kde stojí? Na čom? —
 prikrádajú sa za obratným bačom:
 Jak na dlani tie štíhle štyri nôžky!
 Akú má bradu, pane! Aké rožky!
 Juj, to je radosť, ani večné blaho!
 — Počkajte, ja ho sprasknem! — Ja ho! — Ja ho!
 I zdurknú strely, zhrmí ozvena.
 Cap! Ten tam stojí... Tvár im sčervená.
 Či rumeň hanby je to a či zloby?
 — Počujte, páni, bláznov si z nás robí!
 A miera zas, keď ten fuk... K svojmu žiaľu
 strelia, no trafia iba holú skalú...
 — Čo prepadol sa azda do zeme?
 A bez neho ísť! Bysťu, — nejdeme,
 hoc týždeň sme tu! A hoc mesiac celý!
 — Veď, — farár v to, — lež má sa ku nedeli.

Dnes sobota už, čo nám ľudia na to?
 — A otca im tam, nejdeme my zŕato! —
 zašomre rector. — Ktože by to videl?
 Opatrí kostol tam i podučitel',
 zaspieva, kázeň povie z postily.
 Čo by sme preto domov chodili?!
 — A keď sa krst, a hoc i pohreb udá?
 — Zariadi! Aj tak štóla na psa — chudá!
 — Lež ak čert vezme rychtárovie starú!?
 — No, nech si prejdú na susednú faru!
 Či na kline sme, keď kto zapíska?
 A iným nechať toho capiska?
 Veď poľujem tu najmieň rokov meru,
 a takej zvere nevidel som veru.
 Choď si, ak chceš — ja nehnem ani víčiek!
 — Nuž, keď tak — pôjde s heslom honelníček...

Jak vravia — spravia! A tak lovci naši
 ostanú pekne spolu na salaši.
 A Adamovi srdce neumdlieva, —
 hostí ich, však jest mäsa — ani dreva!
 I psom sa ujde, ako káže ctnosť,
 veď kostí sem-tam, jak i psiarky dost.
 A návyk — zdá sa — všetky hnevy zvráti:
 deň-dva a už sú dobrí kamaráti,
 keď sa i skúri v časnom hryzovisku,
 aspoň si košťal' netrhajú z pysku.
 Blesk medzi nimi, ako pravý kôň,
 ak zaštekajú — zaerdží i on,
 keď vidí, panstvo zas sa hore sberá,
 pred svitom idú — sídu, noc už šerá.
 — Čo len tam robia na tých bralách? Kde sú?
 Vždy hádajú sa, a nič neprinesú!
 — pohodí nabok peknou, sivou hrivou
 a vykročí si hor' dolinou divou,
 azda ich najde pod tým bralím kdes'...

Slniečko seje smiechy, spieva les,
 a prudká riava koryto si reže.
 Vedľa nej dá sa pod tie skalné veže.
 I pohladí ho lišajníček svislý,
 veď tiež dosť toho, na čo cestou myslí,
 na ľudí, psov, i na mladosti čas...
 Odrazu prask a prask, a zas a zas...
 Zodvihne hlavu — odkiaľ letia rany?
 Tu pleso, nad ním cap, jak vytesaný
 na brale stojac, zvedavo sa díva.
 — Kde sú? Kde? Ale ani duša živá!
 Len guľky hviždia. — Nebezpečná púť!
 — húta si Blesk, — oh, kam len zapadnúť?
 Veď hoc i život veľmi neuhostí,
 však nechcel by tu jednak složiť kosti.
 Ešte by nedbal aj sa popásť trochu,
 i pohovieť si na mäkúňkom mochu,
 i potešiť sa slnku za biela —
 keď z krvavého vstáva kúpeľa,
 hviezd roje uzrieť nad dolinou iskriť,
 k tichému spánku oblohou sa prikryť,
 a hoci s gazdom rušať chôdzou sporou
 za peknou Ančou dolu do rectorov...
 Nuž sladko je žiť, hoci muchy kúšu.
 A tu má nechať svoju konskú dušu?
 Kto zabije ho — priateľ a či sok?
 — Nie!... Úbočím sa pustí vozvysok,
 kde z divokých skál hradba iste hojná...
 — Huj, ta sa, huj!
 A dravo zúri vojna,
 buch tu, buch tam, a žula odráža kov...
 Trafili a hned' z rána na pytliakov,
 ich pekný počet po tých bralách lozí,
 a dá i život za ten pyštek kozí.
 Hrebene vrchov zvu, jak milá — svodno,
 a najviac vábi to, čo neslobodno.

I stretli sa, a prasklo... práska rán...
 Pytliaci hen, tu panstvo z Kadlubian,
 krehunký farár, s pohľadom jakš' mdlým,
 okrúhly rector, s pekným podhrdlím
 a fuzáč notár, mládenec bez hán,
 i chýrny jáger Kalčo, zvaný Ján,
 a bača Adam, čo tu nezná žartov.
 On prvý počne páliť na pankhartov,
 hoc ináč takto na zákony píska,
 a väčšieho niet iste pytliáčiska.
 No treba uznať, že tie prvé rany
 odznely nie s ich, ale s tamtej strany,
 a jestli nie, tak odznely by boly.
 Také je právo na vysokej holi!
 — Vzdajte sa! — zhrmí rector odrazu.
 — Ešteže?! — čuť smiech miesto odkazu:
 — Len vytrč hlavu, hned' máš po tej tleme!
 — Tak vám my kožky iste prevítame!
 — Ozaj? — No, ozaj a sme s vami kvit...
 — Do nosa kebys' vedel potrafiť,
 ty... fl'usknú kliatby klzkých rečí v hnoji.
 Brál na končiari cap si stojí... stojí,
 a hľadá v hĺbku. Z boja nevezme diel.
 Ba smial by sa im, keby smiať sa vedel,
 že v jeho kožuch chceli spraviť dieru,
 a teraz tam sa medzi sebou perú!
 — Be-he-he!!
 Zjajkne výkrik. — Zle je? Zle je!
 Cap natiahne krk. — Voľačo sa deje!
 Však svojim kozám poplašný hvizd nedá.
 Tuhore nič, lež dolu — tam je beda!
 Z pytliakov jeden — čo to za družgoň? —
 otrčí zadok a ktos' paf mu doň...
 Po príučke už, pravda — koniec besu.
 Druhovia berú ho a kamsi nesú,
 kým tu zas farár jaksi mädlí dlane,

ak prekročil vraj piate prikázanie!
 — Žiaden strach! — jáger Ján ho poteší: —
 Čo iné treba takej peleši?
 Na holi iba jeden zákon stály:
 ak nespáliš ho ty, tak on ťa spáli!
 Lež horšie, čo nás obesenci trápia,
 my zabudli sme na krásneho capa.
 On všíma si nás na bralisku. A my?
 — Len pozrite ho, jak sa hrdo priami!
 — Ba smeje sa nám v svojej noblese!
 — Hej, škoda, keď ta puška nenesie,
 a ak i nesie, semitkuje leda...
 — A s ním tam bude asi celá črieda...
 strkajú lovci hlavy v poradu,
 jak ľahšie priniesť capa o bradu.
 Ten myslí to a onen mieni iné.
 — Sblížme sa ešte ku tej vysočine...
 zamrká notár. — Sblížiť? Ale hada! —
 ozve sa Adam. — Krok a on to zbadá.
 Ufrkne a jak kameň v hĺbke plesa,
 tam na tých skalách kdesi prepadne sa!
 Ja myslím, lepšie — obísť zázraka,
 to nevšímne si a sa nezľaká.
 Dva pôjdeme, my s Kalčom — ak sa páči,
 vy dajte pozor, čo hor' na pavlači...
 Ak zpät sa obzre a jak chcel by peľať,
 len k nemu bližšie — môžete naňho strieľať.
 Dobre?
 — No, dobre! Cestou jedinou
 sa dajú tí dva dolu kotlinou,
 jak šli by domov po nezdarnom love.
 Ostatní stoja a tu divy nové:
 Cap bdie a jak sa vzdíalia tí dva svätí,
 hne krásnou hlavou a sám tiež sa stratí...
 — Čo teraz? — húta stráž. — Hej, halo, halo,
 vráťte sa, chlapi! Ľaľať, prázdny bralo!

Tí sa i vrátia. A div v tejto veci?
 I cap sa vráti, keď sú oni všetci,
 ak hnú sa dva-tria, tu on zmizne opäť...
 — Ach, ľudia boží, ten vie rátať do päť!
 udre si rector v dlane. — Aký tvor?!
 — To zakliaty as' bude profesor...! —
 zahmká Kalčo. — Možno! Dozaista!
 — A hoci hneď v ňom aj duch ancikrista,
 musí byť náš! Hej, musí! — rečie sváko.
 — Veď musí, musí — ale ako? Ako?
 Kto dá nám radu a k nej zdarný plán,
 nech najväčším je pánom z Kadlubian!
 I usnesú, i zrušia to pár razí:
 — Nech najväčším je pánom, kto ho srazí!

I počne honba zdola, však i shora
 na záhadného capa-profesora.
 Už ani na noc nejdú do lúk, — nie,
 tu osvitne ich, tu i omrkne.
 Poniže plesa bralisko má hubu,
 premyslia vec a sem sa oni vrúbu,
 jaskyňu jáger dobre vyobnieca.
 a smoliak horí, pane, ani svieca!
 Tu pospí sa, hej, však i vo sne strežie,
 jak dostať toho profesora s veže?
 Už ho i majú — ten, a henten zas...
 No, pretrú oči — všetko berie d'as!
 Len rector chrápe — či tiež capa tríma?...
 — Priložiť, chlapani, na oheň! Je zima!
 ... Tak dni sa vlečú. Kto sa zobzerá
 i nadol, to je bača Putera.
 Čo tomu skočiť na salaš, čo nové,
 ba pohladkať hen Anču rectorovie?!
 I doma spraví to, čo nevie iný,
 a hneď zas stúpa hore do kotliny
 krepko — ver' by ho nedobehol nik:

v tanistre dohán, v ruke demonik,
 a kade kráča, páchne baranina.
 — Hej, Adam, ideš? Čo tam za novina?
 — Nuž, — skladá ťarchu, — zvláštneho nič! Ba — och,
 čert rychtárku vzal dolu v Kadlubanoch.
 Rychtár, jak koho osy doštípu...
 že vám vraj nedá štipku sôsypu!
 — Keď nedá — nedá! — farár, rector na to.
 Tu stojí cap, nuž nemôžeme zŕtať!
 Čo iné? — Lotri využili času
 a vyvrtali včera obci kasu...
 — Ba!? — mrkne notár, pomrví si fúzy:
 Takí sú hlúpi — zšomre — akí drzí!
 V obecnej kase jakživ žiadne zlato.
 A tých pár korún? To mi stojí za to!
 Čo viac, ha? — Čo, nuž — Adam stiahne zrak;
 Blesk ušiel mi kams' pekla v pažerák.
 Však príde. Iste zver zas niekde plaší.
 Lež horšie — hostia boli na salaši,
 žandári! Poslal ich k nám bača Gdol,
 ktos' z oviec si tam vypožičať bol,
 vraj, či ja neviem, kto sa naňho zlobí?!
 Ach, páni, reku — kde by vedel? Čo by?!
 Nech hrom ma spráskne, ak čos'! — zakľajem sa,
 a predložím im lopár plný mäsa,
 nalejem vína — krpka schystaná:
 no, reku — jedzte z môjho barana!
 Ak myslíte, že onô — to je omyl,
 zasekol sa hen — nožičku si zlomil,
 šiel pod nôž...
 #AB#Lovci slúchajú ho zbledlí:
 — Ba kradols', Adam! — Veď, lež vy ste jedli!
 — Ak dostanú ťa! — V horách to ver' nič!
 — No, aspoň nás už potom nevykrič!
 — Ešteže!... Farár jednak mädlí dlane,
 ak prekročil vraj siedme prikázanie!

Už chcel by domov, duša v ňom sa stápa...
 — Čo? — všetci doňho. — Domov, a bez capa?
 To, bystu — nie, i keď nás zanecháš tu!
 I hoc nám nohy do tej skaly vrastú!
 — Však hľadte, mrká! — zas kňaz prevraví: —
 i dusno je a tiahnú čiernavy,
 o chvíľu tma a peklo ohňom zdurká...
 — To, — skočí bača, — to nám treba! Búrka!
 Viem radu — ak ju poslúchnete, sväte —
 dnes profesora-capa u nôh máte!

Zotmí sa — blysne... Ten, kto skúsil — pozná,
 na horách ak je búrka, tak je hrozná:
 mrak na bralách, ich črty sotva znaté,
 len keď blesk mečom ohňa do nich zatne,
 zem chvie sa hromom, víchor valí — valí,
 a človek cíti, jak je malý — malý...
 I lovci cítia, v diali-nablízku
 jak vrie to, kypí, ani v kotlisku,
 lež za srdce ich jedna túha lapá:
 na dostrel dostať profesora-capa!
 Nuž môže rachotiť hrom a dážď šľahať,
 driapu sa brhlím ani žaby na hať.
 Popredku Adam lezie prebystre,
 s puškou, čo v kusoch niesol v tanistre,
 jak pytliakov je zvykom... Až ich spotí,
 zastanú vo tme na výbežku — proti.
 Cap stojí v búrke na skalisku pyšne...
 — Tak strieľať, páni, až sa dobre blysne,
 jemu sa zazdá — hrom, jak skúsil neraz!
 Nuž kto ho? — Ja! — Ja! — Pozor! Teraz! Teraz!
 Zahrmia rany... cap ni nešškúli...
 — Azda je zázrak aj sám zo žuly?!
 — No, ešte! Ešte! Teraz! — A vtom — hup, ta —
 pustí i Adam gulku zpoza chrbta,
 a zverom mykne v blesku — jak by sadol.

Lež chvíľka — letí profesor-cap nadol...

Radostný výkrik zhltnú búrky rev,
 a hádka skrsne skoro, jak i drieb:
 po ťažkom boji ešte rečí mnoho —
 cap je tu, ale kto ho sprážil? Kto ho?
 Hlásia sa všetci, má i viacej rán:
 kto najväčším je pánom z Kadlubian?
 A jak sa oni nad korisťou bavia,
 odrazu úžas! — Hľad'te, konská hlava! —
 vykrične rector. — Kde? Čo? — Na tej veži,
 kde tento cap stál, ktorý tuná leží...
 — Ježiš-maria! — Páni, aký strach?
 To je môj Blesk! — Ten capovi dal šach?
 — Zafal mu cestu! S Bohom, musím za ním!
 Sniesiem i korisť. Prídem nad svitaním...

V.

Už i deň sadol bralísk na vrcholci,
 keď na salaši povstávali lovci,
 osušili sa, vychrápali riadne,
 len o bačovi veru chýry žiadne.
 — Ba kde ten človek? Čo len toľko mešká?
 — No, — rector na to, — veď on príde dneská!
 Však iná vec je, — krv mu zvrú do žíl, —
 kto toho capa vlastne položil?
 — Nuž ja! — I ja! — Hm, potom pravdu hreb!
 Viete čo, ľudia, hod'me na to žreb...
 Všetci sme pri tom a sme došť i mnohí,
 a cap má jednu hlavu, jedny rohy!
 To nie jak smädným príľahnúť si jarok...
 Možno i Adam ešte má svoj nárok.
 On žebože nič, zato z pušky práskal,
 a keď ten nejde, iste nejde naschvál...
 Otca mu! Tak čo? — Nech je po tvojom,

a pôjdeme si domov s pokojom,
 lež čie raz rožky, tento splnil plán
 a najväčším je pánom z Kadlubian...
 — Dobre!... A fuzáč notár už aj súka
 karotky štyri pekne do klobúka,
 na karotkách zas svietia štyri mená.
 — Potriasť, a nech je pravda vyjavená!
 I mieša farár, až sa zaparí,
 keď blyсне zbraň a stanú žandári,
 žihadlo v zraku, na čakove perie...
 — Ih, sto striel! — psisko za nimi sa derie.
 Vychrtlá mrcha, ani trieska suchá,
 len ňucháč, jak päšť — aj ním ňuchá,ňuchá...
 zašteknúc. — Odkiaľ, páni? — Veru s holi.
 — Už zavčas rána? — Na noc sme tam boli.
 — Je bača doma? — Hrom kdes' praskol doň.
 Pár dní je tomu — stratil sa mu kôň.
 Išiel ho hľadať... Tiež by sme šli, keby...
 — Čakáte naňho? — Hádzeme, hľa, žreby:
 či je cap, čo sme spraskli? — Dobrá zvesť!
 — Ved'! Lenže Adam mal nám ho už sniešť,
 a jaksi nejde. A vy čo s ním máte?
 — Len jedno-druhé o akejsi strate.
 Azda nám povie niečo, ak mu vôľa...
 — Var' o tých zmizlých ovciach baču Gdola? —
 vmiéša sa Kalčo, keď tí v rozhovore:
 — Čo by ten vedel, ved' bol s nami hore...!
 — Bol, nebol! — strážmajster sa zamračí:
 — našli sme šľak, a ten je voľačí.
 — Šľak? No-no! — jáger Ján si bližšie stane:
 — Však sú tu jarky všade zšľakované!
 — Ako kde! — mykne zas ten, až schvie perím:
 — Hja, čo som videl, pán môj, tomu verím!
 Tu výhovorky márne — márne smevy,
 on zasekal tie ovce v kosodreví,
 len tri z nich zbudly! Gdol mal predtuchu,

hneď uhádol im vrúbky na uchu...
 I pojal svoje... — Čo Gdol? Dobrá hába!
 — Kde je raz právo, tam je výtka slabá...
 Nevedel, chudák, slovka vyriečť pre žiaľ.
 A našli sme i miesto, kde ich rezal
 ten kujon. Ešte skrvavenú zem...
 A odtiaľ pes nás vedie rovno sem.
 Nuž sadneme si. Kedy príde, jedno!
 — Tak dobre, páni, počkáme ho vedno!

Najstarší valach mlieko odvarí,
 čakajú lovci, však i žandári,
 veselí títo, tamtí v tvári zbledlí:
 — Vedť on ich kradol, ale my sme jedli! —
 mrzí sa farár, obavou až zhára:
 — Nech z toho niečo, čo mne moja stará?
 Tej márne zvalíš na Adama, že on...
 Rozsúdi, ani veľký Napoleon:
 Mal si byť doma, netúlať sa kdes' s ním!
 — Pôjdeme, — rector na to, — za okresným,
 ak bude zle, no! To je človek srdca,
 a pritom dobrý, spravodlivý sudca.
 Nech mu my — srnku ten, — ten roháčka,
 už toho baču veľmi nezmačká.
 Má zo železa svaly, tvrdý chrbát...
 Ak už no, dá mu svoje drevo zrúbať,
 až síde s hole! Bože, aké hromy!
 — Veďuž-vedť! — šepcú. — Len kde krky lomí?
 Ba kade ho as' vodí satanáš??

Vtom počuť dupot a tu — bača náš.
 Poskáču lovci, obostanú chlapa:
 — Nuž čo tak pozde, Adam? A bez capa?
 Zbadá tých so psom, hneď vie, koľko bilo.
 I skočí s koňa, usmejúc sa milo:
 — Hej, mám ja hostí — ciagľov za odkvap!

— Ved', Adamko, ved', ale kde je cap? —
 stane mu v cestu Kalčo, holub sivý.
 — Hja, či tak? Onô, — vyhriatu tvár skriví, —
 s tým capom, kristu, chyba sa ver' stala...
 Kým sa ja driapem hore, cez to skála,
 pytliaci prídu, mrzké ohavy.
 I najdem capa, ale bez hlavy...
 — Čože? — v tú chvíľu, iste neprihodnú,
 dobre ho štyria zrakom neprebodnú:
 — Adam, čo vravíš, všetko smyslel si sám!
 — Oj, nie, pán rector, kristubohuprisám,
 snesiem vám capa, vidieť, aký je
 A nech ma hoci tu hrom zabije,
 ak to nie pravda. Azda viete, kto som!
 — Ved' to, že vieme!
 A tak s dlhým nosom
 podkýnajúc sa ani poslepačky,
 vlečú sa lovci so psy s poľovačky:
 krehunký farár, s pohľadom jakš' mdlým,
 okrúhly rector, s pekným podhrdlím,
 a fuzáč notár, mládenec bez hán,
 i slávny jáger Kalčo, zvaný Ján...
 Na tvárach vrásky hlboké sú veru.
 — Tí žandári, juj! — Ale nech ho berú! —
 zahreší rector mocne, vyberane.
 — Bodaj ten — hm, a nech mi príde k Hane!
 Pytliaci? Hej!... hrmen! K dobru je,
 keď nevedieť, kto vlastne škoduje,
 a fuzáč notár ešte sa i šklebí,
 že nestačili vytiahnuť tie žreby.
 I necítia si úst, a nebodaj nôh,
 keď rozídu sa tíško v Kadlubanoch...
 Záhumním ide každý do domu,
 a heslom: neriečť o tom nikomu!

Lež deň-dva, prejde jakás' tajná vlna,

a všakých chýrov dedina je plná.
 Čarovný nápoj, a to v zlatej čaši, —
 čo sa to dialo hore na salaši...
 Jak zázračný cap stál tam na brale,
 a márne bili lovci v zápale,
 len hrom ho zdurkol s vysokého neba.
 Však nenašli ho... — Dobre! Tak im treba! —
 znie v chalupách, i záhumním sa šušká:
 — Nač' je len nášmu farárovi puška?
 A ten náš rector doma ledva fučí.
 Tam? Vylezie ti hoci po pavučí!
 A notár? To je ešte za kvietok!
 Však i tak ide ten náš majetok...
 — Čož' to! Lež dievky abys' pred ním chránil.
 — Ba keby sa len už raz zahrtnil
 s poriadnou babou, keď rád sladké chvíľky,
 nech by ho, máčka, chvatla do kosíľky!
 Tak berú radom — hubou hrá sa, hrá.
 A nezabudnú ani na jágra,
 skúpu ho riadne žravých rečí morom:
 — Veď všetkého len on je fundátorom!
 O gazdovstvo ti mysl'ou nezarazí.
 Len flintička... Hej, on nám pánov kazí!
 — Ba od úradu svádza, od kostola, —
 hrmotí rychtár, — už im iba hoľ'a!
 Umre ti žena, dcéra, abo mať?
 Nemá ti ich kto ani pochovať,
 a nieto konca všelijakým biedam...
 Ja im ten sôsyp, bohuprisám — nedám!
 A keby len to! Ale snesie diabol
 o Puterovi chýry, jak sa zabol...
 Neslúchal rady babské, ani kňazské.
 Už ho vraj viedli dolu na retiazke,
 i letí za ním rečí, ani hrúd:
 okradol Gdola, bude z toho súd!
 A dvacať oviec — to nie chleba oval —

čož' keď tým mäsom našich pánov choval?
To ešte ľahko aj ich zatopí,
a pôjdu sedieť pekne do kopy...
tým viac, keď Adam všetko na nich váľa.
A starý Gdol vraj bol už u fiškála,
hen u toho, čo má tie zuby zlaté,
ten nenechá len košeľu a gate...
Lež čo si spaľi — nech si odnesú,
to naučí ich aspoň móresu! —
Tak obec... rychtár však zas inak stáča.
Adama vini: — No-no, je to bača?
Najprv ti pána hrá a ľudí hostí,
a potom páše také mrzutosti!
Ak úradných nám zavrú, čo on tam dbá?
Veď je to naša škoda — naša hanba!
Ej, kristu... však ja tomu — uvidí jak,
nepomôže mu ani jeho kyjak!
Mne veru divoch na dľaň netreskne:
zaplatí si on teraz bolestné!
Tej našej Zuze dalo sa to zhojiť.
No, on? Už ovce nebude mi dojiť.
Iného azda v Kadlubanoch nieto?
Ja najdem baču, len nech minie leto!
— vynáša takto viny-neviny
a zastrája sa hlava dediny,
chlap plešivý už, zato v dobrej pare.
— A čože u vás, dievča, na tej fare? —
pristaví slúžku. Tá hneď ako z dlaní:
— Tí, to je rámus! Hnevajú sa pani...
I flintu zamkli. Tam je búrky, zloby!
Len nepovedzte, ujček! — Ale čo by!
Rozumný človek hriechu nehľadá!

A u rectorov ešte paráda!
Tu žena dobrá, ako rybka tichá,
lež starý — čo zvesť — funí, kl'aje, vzdychá:

— Čo lezú na nás? Tisíc hrmených!
 Oni mňa? Či ja potrebujem ich?
 Tu balík, tu zas groše prinesú,
 a milý rector píš hneď adresu!
 No len mi príd' sem! Mara, Zuza, Eva,
 nech napíše si, kto sa na mňa hnevá,
 vieš? Však ja tým dám! — seba uistí —
 a praská v pošte pečať na listy,
 až ozýva sa a stôl stone, puká...
 A keď mu ešte vojde Anča dnuká,
 odvrátiac zrak hen, utiera si líca.
 — Nuž čože ziapeš, ty... ty, somarica?
 — Čo? Bol tu, — schvie sa duša v driečnom tele:
 a teraz celá dedina nás mele!
 Kam reku ideš v noci? Ovce hľadám.
 A ja mu na to: Adam, Adam, Adam,
 do basy pôjdeš! On — jak latovec...
 — Pst! Aspoň o tom nikde nepovedz!
 A neryč toľko, za ten kúsok mäsa —
 ak ho i chvatli, len ho neobesia! —
 dáva si rector veci do poriadku.
 Vtom pichne ho čos': — A ja mu dal zlatku!
 Tí, otca jeho, ak to vylemeší,
 tak pôjdem dolu aj ja, a to peší!
 Hej, Hana! — zdrží dievku, — človek, bied!
 Id' do Kalčov, nech príde ujec hneď,
 i s farárom! A — nebež ešte, hrome,
 — nech ohlásia i na obecnom dome...!
 Tu treba — myslí, — udrieť na kliniec.
 Veď je už z obce celý blázinec!

Ked súmrak kl'akne na vysokú hoľu,
 i kamaráti sedia vážne spolu,
 každému jaksi jeho kabát tesným.
 Mienka je: len ísť pekne za okresným.
 Veď má vraj dušu, jak vosk, mäkuškú,

a dá on takto dosť i na pušku,
 len nemá šťastia — jakživ nezastreli...
 a práve preto s okresom sa delí.
 — Ty srnku, — vravia, — ja hoc zajačka,
 už toho baču veľmi nezmačká!
 Hoc zaslúžil by... dosť ver' príčiny!
 — Čož? Však nám poslal i z tej capiny!
 Len hlavu nie! — Tá našla cestu krátku!
 Však vyvolá ťa... povie, dals' mu zlatku,
 by v žinčici sa varil baran — či nie?
 A to, jak by ťa chvatli s ním pri čine!
 — Čo — ťa?! — zas rector v to, i trochu zvädlý,
 — on kradol ovce a my všetci jedli!
 — Ved'! — Ved'! — Ved'! — kývnu hlavy dokola:
 — zlá hostina to ani nebola! —
 vyzdvihne Kalčo. — Ale nech súd na tom,
 aby vec nešla do rúk advokátom!
 — Nič! — vzpnie sa naraz notár v svojej výši,
 vykrútiac fúzy, kamarátov tíši:
 — Ja som dnes dolu u fiškála bol,
 a koho nájdem tam — je bača Gdol,
 len omyká sa, jak keď blchy kúšu:
 — Nech spustia, pán môj, aspoň pre tú dušu!
 Ten zgáni naňho tak raz po raze:
 — Nič! Bohu dušu a mne peniaze!
 Vieš, Jano, ja som drel, sa učil... a ty
 chodil si zatiaľ sem-tam za dievčaty!
 Ja potrovil som veru peňazí dosť,
 teraz ty plat! Vieš? To je spravodlivosť!
 Najprv si očisť starý, potom nový
 začneme účet proti Puterovi! —
 blyсне mu z úst: — Ver' inak ani svätým!
 — Keď tak, — Gdol poškrabe sa, — tedy platím!
 Kľakne si, raz-dva spúšťa návlaky...
 Však toto reku čudák nejaký!
 Kým fiškál nad ním ani anjel zhubca,

on trasie, a len trasie čosi z krpca,
 vtom zastone a svísne hlava lisá:
 — Bankovky... Bože! Lenže predraly sa!
 Hneď z rána hnal ma po doline úpal,
 a, bysťu, pošly jak som na ne stúpál.
 Nuž nech sa páči, dve desiatky, — áno!
 — Čo? — zgáni zas ten, — Jano! Ale, Jano... —
 v tú zúfalú tvár oči sa až vžerú:
 — myslíš, mne dá kto niečo za tú dieru?
 Nič! — Ved'-ved' Putera to zaplatí...
 — To vravíš ty. Lež čo, ten dá sa ti?
 Hej, Adam berie, keď mu je čos' blízko.
 Ty starší si, však jak on — zbojníčisko,
 to svoje „ved'-ved'!“ sám si doma upec!
 Ta choď mi!... — A Gdol podviaže si krpec
 a ide, šomrúc o veľkosti strát.
 — Nebude, myslím, pri tom advokát, —
 vypráva notár, tešiac dumné hlavy.
 — A nech si bude, čože nám súd spraví? —
 pohmká Kalčo, odkašľúc si zlostne:
 — Ak Adam chodil, iste iba vo sne.
 Jak ja viem, nemá z čoho by sa kajal.
 On môže za to, že i ovce zajal?
 — No-no-no, — farár apeluje na cit:
 — ak zajal v noci — vo dne mal ich vrátiť!
 — Tak! — prisviedčajú: — Aké sny-nesny?
 Ak pomôže kto, to je okresný,
 on šiel vždy k ruke lovcov sboru ctnému!
 Nuž čo sa škriepiť? Pôjdeme ta k nemu!
 Ty roháčka a ja hoc zajačka,
 už toho baču veľmi nezmačká...
 I poľfkajú vínkom po tom súde,
 a mienka je tá: bude, ako bude!

I minú deň-dva. Z toho hluku-kriku
 prvý sa pohne farár na vozíku.
 — Koničky moje, pekneže ma neste,
 rozhliadneme sa po okresnom meste!
 Pohonič ta, lež nedá sa tu hnať,
 keď tade vraj čert vozí starú mať —
 hegá to, vŕzga, ráfy škrípu — škrípu.
 A radosti niet v duši, nieto vtípu.
 Ten pohľad mdlý, zrieť — pyká nekáranec,
 tvár vyholená, ale samý ranec.
 Kde by i nie? Veď toľko biedy tu je,
 i keď si človek trochu zapoľuje!
 Zrak ženin doma ani ostrá dýka.
 Ba dobre, že má aspoň kostolníka,
 čo opatrí mu aj tie kone vrané,
 a ak je búrka — na jeho je strane.
 I teraz stará tvár sa uškerí:
 — Už bude nejak, sto striel v materi...
 Len do nijakej liečky nikdy vojsť
 a nepriznať sa v ničom, ich milosť!
 Ja viem — rád desať, dvacať, snáď i na sto,
 však pred súdom som stál, a veru často,
 tu o sejbe a niekdy zasa o žni,
 znám, ako súdia toť pán veľkomožný!
 Len nepoddať sa, najmä bez viny! —
 Tak prejdú šťastne so tri dediny,
 pod hradom stanú, keď vtom gazda kynie:
 — A zajaca ta, vezmi — do kuchyne!

Okresný? Jak vždy, prijme hostá v chvíli.
 Je to pán starý, ale veľmi milý,
 ak na čo hrdý je, tak na meno.
 Hlavu má hladkú, ani koleno,
 tvár ružovkavú. Tiež je vyholený,
 v kaštieli žije tíško a bez ženy.
 Už dávne roky tento okres súdi

a jak sa patrí — pozná všetkých ľudí.
 — Pán farár? — vzdychne, jak keď do plaču:
 — Ach, aká radosť! — Idem pre baču!
 — Pre Adama? Hm! — hodí pohľad kosom,
 napraví cviker, púšťa hlásky nosom:
 — Hja, má čos' u nás! — Dedina sa jaší,
 vraj — už tu sedí. — Ba? Je na salaši!
 Až bude súd, tak síde pekne dolu.
 A myslím, vy tiež máte prísť s ním spolu,
 i notár, rector, Kalčo s akous' tetkou.
 — A ozaj načo? — Dal si vás za svedkov!
 — Nás? — zdúpnie farár, fľochnúc zrakom žravo.
 — Vás, priateľu môj, veď to jeho právo!
 Pri súde pomôcť nik sa nezdráha,
 a pravdu stvrdí svätá prísaha.
 Však od tej vás troch oslobodím razom,
 tí úradskí sú a vy zasa kňazom...
 — No, dobre, — zdvihne ten zrak s chladnej zeme, —
 lež čo my svedčiť? Veď my nič nevieme!
 — Keď nič, tak nič! — v to sudca, — jak ste piati,
 to svedectvo, čo dáte, pre mňa platí.
 Nijaká starosť, drahý priateľu,
 a majte myseľ dobrú, veselú!
 I na lov choďte, však to leda bájka.
 Spafnite radšej srnku miesto zajka!
 A jak to bolo? Niečo čul som shora...
 zabili ste vraj capa-profesora?
 — Hej, veru... — napne hosť hneď lepšie plúce,
 kým starý sudca každé slovko hlce:
 — Čo bačovci? Tí jednaki sú páni,
 raz jeden, zas sa druhý vycigáni!
 Lež taký cap! — Že tam som nebola — ch!
 A pri vínku čas míňa v smiechotách...

Po farárovi notár — zrnko k zrnku —
 na okres síduc, snesie peknú srnku.

Starému veľmi ani neonačí:

— Počujte, báči, spravte to jaks', báči,
nech písma skapú, už tie udaje!

Ved' vaša práca vždycky správna je.

Adama súdiť? Nech ho súdia besi.

A na ten účet radšej lumpneme si!

— No, — pokrúti on lesklou hlavou, — synak,
ak to i pôjde, ale musí inak.

Už slúžim roky okresu i mestu,
však nedal som sa jakživ na zlú cestu.

Ten Putera váš iste nie je svätý,
lež — ja mu preto nepolámem hnáty,
len sver to na mňa! A nič nehovor!

Za notárom tu rector — mäkčiť spor,
on starší je a s okresným si tyká.

— Priniesol som ti onô — roháčika.

Pozdravuje ťa pekne naša mama,
a nezal'ahni veľmi na Adama!

Vieš, človeku sa môže vždy ujsť v pračke,
a on bol s nami na tej poľovačke.

Tu nielen oňho ide. Ved' vieš — oč',
rob, čo máš robiť, no — nás nezamoč!

Najlepšie bačov vyrovnať by bolo...

— Ach, moje drahé ementálske kolo, —
objíme hosťa, — čo to za reči?

A — klopne v čelo, — rozum že je cí?

Ja zamočiť vás? — za hlavu sa lapá:

— Len povedz, ty si strelil toho capa?

— Nuž a kto? — oči až mu vystanú:

— Za blesku dostal som ho na ranu!

— Ťaj! — zadiví sa sudca tak po očku,
a zapáli si, signúc, na fajočku:

— Kamarát, to sú chvíle iste zlaté.

Lež inokedy že ma zavoláte!

— No samosebou! Potečú ti sliny,

naješ sa syra, ba i baraniny!
 Len nezabudni!...
 Za ním z Kadlubian
 pritrieli ešte jáger, Kalčo Ján,
 tá zoraná tvár jaksi vyjavená,
 prihrnie fúzy, čo má ani mrena,
 a spustí smelo podľa svojej mysle:
 — Pán veľkomožný, ja viem, kde sú sysle,
 a Putera vie, i kde hlucháň toká...
 — Hí, Kalčo, po tom túžim od tak roka! —
 zabrnká sudca. — Ale ozaj? Vskutku?
 — Hej, bohuotcu, spravíme i búdku.
 Čeciny dáme tak na rárohy,
 lapíte vtáka ver' i za nohy,
 ak neuletí, vyplašený dačím,
 bo hlucháňa, kým spieva, chytať načim!
 Však strelíte doň pekne a ho máte,
 mäsko, to zjete — kožu vypchať dáte...
 — Ach, Kalčo, — duša túhou umiera...
 Len kde to? — To vie Adam Putera!
 A má vraj súd pre ovce, a či za čo.
 Hlucháňa pustiť len tak pre ledačo,
 Gdolovi k vôli chlapa piecť na rožní —
 škoda by bolo, môj pán veľkomožný!
 — Myslíš? — No, myslím! — jáger nadháňa:
 — Kde takého nájsť ešte hlucháňa?
 A takto ten vták ľahko v dyme-čmude!
 Nuž čo? — Veď počkaj! Bude, ako bude!

Napokon svitne deň, ten boľavý,
 i príde Adam — Gdol sa dostaví,
 ten krepký ešte, ani mládenčisko,
 tomuto hlava jaksi padá nízko,
 pokyvkáva si, jak by písal nosom
 dosť zaostreným, — hľad'te, ja som, čo som!
 Šediny sa mu sypú zpod širáka,

však chôdza ešte ta — nuž aká-taká,
 len pohľad ostrý — dobre neďobe,
 chlap neúrekom v tolkejštarobe,
 a nebyť dychu, čo ho hrdúsi...
 Oba sú so psy. Hľadia hajdúsi
 vyšnurovaní, fúzy vykrútené,
 — jak obracajú tmavý zrak svoj k stene.
 Oheň dvoch býkov v tom ich vnútri horí.
 Iste sa načnú. Len kto začne? Ktorý?
 A bača Gdol by už i začal ver',
 však žandár ide — známy strážmajster,
 čo na lajstroch hen podal hriechov nával,
 jak kosodrevie kedys' prekutával,
 a pravde slúžiť jeho zbožným prianím...
 Vtom kroky, aj hluk po chodbe znie za ním,
 i slová počuť, tvrdé vyhrážanie,
 a ťažkú kliatbu, však i tleskot dlane.
 To veru farár, s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector, s pekným podhrdlím,
 i fuzáč notár, mládenec bez hán,
 i slávny jáger, Kalčo, zvaný Ján,
 i Anča s nimi ide svedčiť dneska.
 Ktos' pohladí ju, až to na nej tleska.
 — Eh, fuzáč! — vdovca pri srdci hneď bodá:
 — Odkedy je to, pán môj, panská móda?
 — Nuž odkedy nás takto vláčia sem...
 — Vy smiete niečo — niečo aj ja smiem!
 Veď bol som s vami — so mnou boli ste vy, —
 pohľadom utkvie v očiach švárnej devy,
 i zasmeje sa veselo a sýte:
 — Načo vás vláčim? Zaraz uvidíte! —
 A v tom už zo dvier hajdúch vyzerá:
 — Tak tedy dnu sa — Gdol a Putera!

Sokovia vojdú. Adam pohrozí psom.
 Okresný sedí už pred krucifixom,

a jak sa patrí, hneď sa práce chytí.
 Vybaví najprv všetky formality,
 dá prečítať, čo treba, vedľa z lajstra,
 skúmavo fľočne sboka na strážmajstra,
 i Gdola zmeria, však i Adama.
 — Tak čo to máte? — hodí rukama,
 jak na rífy by plátno meral kdesi:
 — Už trháte sa zasa za pačesy?
 Nuž čo je, Jano? — Ten zas nosom čiara:
 — Hen, onô — on mi vošiel do košiara,
 otca mu, v čase, zakiaľ som ja spal,
 deväť si oviec pekne odčítal,
 z nich v kosodreví iba tri som našiel.
 Bodaj krk zlomil!... — pochyť ho kašeľ,
 dobre mu oči z jamôk nevyloví.
 — Dnes idem sem k vám, ako ku otcovi,
 ráčte ma, prosím, zastať, vaša milosť,
 veď ja som v práve, ak je spravodlivosť!
 A nemám mania, mimo starej chaty!
 Nech Putera mi moje ovce vráti,
 a odsedí si trest, hej, odpyká!
 Priučte ctnosti tohto zbojníka!
 Boh odplatí vám iste prebohato...
 — A čo ty, Adam? — Kde má dôkaz na to?
 — Čo, aký dôkaz? — Nuž či kto ma videl?
 — Hja, vidieť, keď je v ňom sám pokušiteľ! —
 Gdol uškľabí sa, oprúc naňho zrak:
 — On chodí horou ani vlkodlak!
 Však po tebe hoc škriatky tú zem skopú,
 žandársky pes ti jednak nájde stopu...
 I teraz vystrel rovno ku kolibe...
 — Hm, čerti vedia, za čím psisko šibe!
 Ak tam i stopa, ešte otázka — či? —
 Adam v to. — A nech poriadny si bača,
 máš svoje psiská, zlodejom až k desu!
 — Nuž a či nemám? Lež keď podkúpne sú.

A ak dá na to človek lecktorý,
 čo tebe dostať také potvory?
 Chceš do košiara? Pohodíš im rezeň.
 Hoc po nebo plot — ľahko prejdeš cezeň.
 Azda ja neviem, čo kde potreba?
 — Ľať, mohol som sa učiť od teba! —
 odvrkne Adam. — A ver' jak chceš ondej —
 na okolí ty najväčší si zlodej!
 — Ja, kristu? — Nežral si dost' z môjho mäsa?
 — Čít! — skríkne sudca, — mlčať! Nevad'te sa!
 — Však ja nič nechcem s takou hubou riedkou! —
 Putera na to: — Prosím volať svedkov!

Keď vkročia, hľadia — jak by mali radu,
 popredku páni, Anča slušne vzadu,
 stydlivo stane, rumeň sfarbí líce,
 a ani v chráme, sklopí mihalnice,
 nevinná plachosť šľahne zpod víček,
 jak na čelo si stiahne ručníček,
 hoc Adama tiež zrakom nechybí.
 Ten dokázať chce akés' alibi!
 — Nech usvedčí Gdol, aký lúpežník som! —
 Okresný sedí pred tým krucifixom,
 a nevie rady, čo — jak? — Páni svedci,
 jak viete, — rečie, — prehovorte k veci!
 Vylíchte nám tu pred tým Kristom Pánom,
 čo je vám známo toť o žalovanom?!
 Ako sa choval toho večera?
 A či spal s vami Adam Putera?
 — Nuž, — počne kňaz, dar jazyka mu daný —
 v osudný večer, ako viete, páni,
 my líhali sme dobrej vôle s mierkou.
 Adam? Ten na koni šiel za frajerkou,
 i psa si pojal, tuším Dunaj to,
 čo odprevádzal tých dvoch odtiaľto.
 Viac neviem, kedy prišiel, kedy nie —

ráno nás zbudil na tej čečine,
 kde chrápali sme ani na zamate:
 — Hej, darebáci, čože nevstávate!
 — Tak bolo, páni? — Áno! — Aha! — Veru! —
 prikývnu svedci, hľadiac na Puteru,
 čo stojí, dumá, jak by myslou hýbal,
 na Anču mrkne, ako taký šibal,
 kým sudca vážne podopiera bradu.
 On tetku čakal, a tu vidí mladú
 dievčicu, vonnú ani malina.
 'Ký div, ak v duši aj sám spomína
 na mladé časy, keď mu žily muchy,
 a nebol život, ako teraz, hluchý,
 keď zrak už márne hľadá, márne manká.
 — Jak bolo ďalej, ty nám povieš, Hanka!

Pokročí dievka, aj sa zrumení,
 a stane švárna ani v plameni,
 osikou schvie sa pekné, štíhle telo.
 — Neboj sa, dievča, povedz, čo vieš — smelo!
 — Veď ja i poviem! — obratom hne dámy:
 — Pán rektor, sú tak dobrí — odpustia mi! —
 Vpravo i vľavo mykne strojná hlava,
 o Adamovi všetko povypráva,
 jak prišiel večer na koníčku skoknom,
 a vyvliekol ju zo sna — rovno oknom,
 i poihral sa, ako voľný s voľnou,
 a vyznával jej lásku tam pod kôľňou...
 — Ej! — mľasknú páni. V srdci čosi spiští,
 a jeden-druhý zbledne od závisti.
 I bača Gdol zas ostrým nosom píše,
 lenže ho teraz drží trochu vyššie.
 A sudca? Jak by hnal až pod rovník.
 — To je už potom, pane, poľovník!
 Lež kto tu svedkom? — zvažnie hned' tón hlasu.
 — Nuž Blesk a Dunaj na to svedkovia sú!

— Viac nikto? — Nik! — Veriť tvojim snahám?
 Odprisaháš to, Anča? — Odprisahám!
 — Ha, čuješ? — zrazu Adam zavolá
 a zgáni zrakom vedľa na Gdola,
 i na strážmajstra. — Tedy keď som taký,
 našli ste v ovčích psie a konské šľaky?
 — Nenašli! — Tak čo? Čia to myseľ? Čiaže?
 Jak to mám priznať, čo nik nedokáže?
 — Priznaj sa! — skríkne sok, — bo padúch si!
 Musíš sa priznať! — Kto ma primusí?
 — Ja! — skočí starec, zrak mu prejme kal.
 — To moje ovce zlý duch zasekal?
 — Zlý-nezlý, to tu dneska nemá význam,
 — vzpriami sa Adam, — len ak chcem — sa priznám!
 A slávny súde, poviem pravdu — to je:
 vzal som si ovce, ale iba svoje!
 Pod' bližšie, Jano! Ukáž oči — pod' sem!
 Neukradols' mi oviec, a to osem?
 Kedy to bolo? Dva sú tomu roky...
 barana som si sobral za úroky.
 Tak vieš už? — Môž byť, — šepot vókol, — môž!
 — Nie! — vzkypí Gdol, — nie! Páni, to je lož!
 — Čo lož? — a Adam už i blkom horí.
 — Len žandárov mu poslať do komory,
 ich milosť! Prosím, nech mu idú na dom,
 tam najdú koží! Ja ich poznám radom...

Súd nariadi a strážmajster hneď ženie.
 A na druhý deň aké prekvapenie?
 Pred slávnym súdom koží, ovčích koží!
 Márne sa Jano prisahá a boží,
 Putera nemá pod klobúkom sečku,
 po vrúbku jednu, druhú po kolečku
 poznáva. — Hľad'te, či má taký znak
 na ľavom ušku! Je tak? — Veru tak! —
 Hajdúsi kývnu, svedkovia až žasnú:

— No, Adam, ty máš pamäť — ale jasnú! —
 farár, ni notár negazdujú slovy,
 so srdca kameň padne rectorovi,
 Kalčo len mrká, Anča zas len sní,
 strašne sa diví aj pán okresný,
 Len Gdolovi, jak ostrým nosom píše,
 padajú riadky nižšie a vždy nižšie.
 Však spravodlivosť svoje vykoná,
 a rozsudok znie: ... V mene zákona —
 Putera Adam mohol pravdu vedieť,
 no jednak pre ňu tri dni musí sedieť,
 bo slávneho sa súdu nepýtal
 a sám si sobral, hoc svoj kapitál,
 už totiž ovce, — kýchnu okresný, — dost!
 — Ach, bohuprisám, je to spravodlivosť?
 — Nič, Adam, — tíši ho, — dľaň na hube!
 A kto mne moje drevo porúbe?
 Nech ťa to srdce veľmi nerozbolí,
 zavolať ťa dám, len až sídeš s holí.
 Že by ste boli k sebe lepším citom,
 ty, Jano, budeš pomáhať mu pri tom!
 Rozumeli ste? — Aha! — Ó, ja nie!
 Ja prehrať? Ako? — Adam zastane,
 a spravodlivosť trpkou výtkou raní.
 — Prehrať? Nuž áno, bo si žalovaný!
 Čož' azda apoštol si trinásty?
 Zažaluj Gdola a tak vyhráš ty!

Chlap rozkatený, ale lieky prosté.
 — Svedkovia tíšia: — Adam, na rovno ste!
 I švárna Anča najde preňho slova:
 — Kto nesedel, ten ženu nevychová!
 — No, dobre! — letí vzdych kams' ku holiám.
 — A ja vás, kamaráti, povolám
 narodenia to svojho na pamiatku,
 i že som dal raz Adamovi zlatku, —

chechce sa rector, necítiac už vinu, —
 hej, povolám vás, páni, na hostinu!
 Aj syn mi príde, — pozre presladko, —
 a dúfam, bude pekné prasiatko,
 sám pripravím ho dobre — rešovito,
 poriadnym vínkom zalejeme si to,
 a bude trač, jak hore na sneme.
 Prídete, páni? — Iste prídeme!

VII.

Keď schladne a sneh strúsi na skaliská,
 ostrejšie vetrik po doline zvýska,
 spúšťa sa Adam, ako zima dýše,
 ku Kadlubanom bližšie a vždy bližšie.
 Blesk sváža kotly a riad kdejaký —
 putery, geletky i črpáky...
 Smutno je jaksí v duši pastierovej,
 kto vie, čo čaká do jari ho novej?
 Preto, keď mrká, nôti na fujare
 boľavé piesne, dávno zašlé — staré:
 — Hej, vínko, vínko, vínko červené, —
 až slzy sperlia v očiach ozvene...
 Slúchajú ovce, psi i valasi,
 jak ten ich bača smutne píska si,
 čo na srdci má — bolesti, či tajú?
 I doja ešte — ešte odvárajú,
 až rozdelia raz ovce medzi gazdy
 a po svojom si ide domov každý.
 I Adam šiel by psov a Bleska chovať,
 i na zálety, aj zas polihovať,
 v chalupe svojej kúriť do sporáka...
 lež citanka už u rychtára čaká,
 a ten len po ňom — ta ho prikydni!
 — Tak máš ísť sedieť, a to na tri dni!
 Rozumieš, ha? — On mrdne plecóm: — Aha!

— Tá baranina bude ti as' drahá...
 — Keď bude — bude! — nedá sa mu mýliť.
 Musí? Nuž ide k súdu drevo píliť,
 poštiepať, zrúbať... Čo sa nahúta?
 Však chlap je mocný, ba až ozruta!
 Je pravda, Anča k uchu čos' mu hodí,
 u rectorov vraj práve budú hody,
 a má byť prasa, srna, k tomu hydu,
 i mladý pán sa čaká, lovci prídu.
 Prilipnú iste, ani čo by klím:
 krehunký farár, s pohľadom jaks' mdlým,
 i fuzáč notár, mládenec bez hán,
 a slávny jáger, Kalčo, zvaný Ján,
 i okresný — no, aspoň vraj sa stroja...
 Nuž bude tínom-tánom, heje-hoja!
 On tiež je zvaný. Hana však má v rožku,
 pošle mu vína, z prasaťa zas nôžku,
 lepšie len ísť ta — k súdu — na svoj byt,
 a čo byť musí, raz-dva odrobiť.
 I soberie sa, slušne zamelduje,
 a píli, štiepa, rúbe... Dobre mu je.
 Príde i Gdol a pila až tak šústa.
 Zpočiatku ani neotvorí ústa,
 kuchárka ich však dobre nachová,
 tak pustia sa i pekne do slova.
 Zadfha? Bryzgnú, a hneď pridajú síl,
 zas vyprávajú, čo kde ktorý skúsil.
 Veď by sa nemým hlava rozčesla,
 a jedného sú preca remesla!
 Jednako musia ťažko chodiť za mzdou,
 ak chcú mať niečo — rovnak klamať gazdov,
 a na mäso ak príde niekedy chuť,
 musia čos' spafnúť alebo ukradnúť.
 Tak čo by v dušiach večne malo pl'uštiť?
 Čo vytýkať si? Prečo neodpustiť?
 Slaninku k chlebu krájajú si nožom,

i odpustia si slušne v mene božom.
 Nech okresný tu — by sa načudoval!
 — A kdeže sú pán? — Veru odcestoval.
 — Tí, — bohuprisám, tí tiež veľa minú,
 bo volaní sú hore na hostinu.
 — A ozaj kam? — hneď kuchárôčka tľstá.
 — Nuž do rectorov! — utre Adam ústa:
 — A tam sa veru zabaviť i oddá.
 Ach, odišli! No, večná, večná škoda!

Kým Adam takto staré hriechy láce,
 má doma Anča plné ruky práce.
 O štvrtej vstane, spieva duša zbožná,
 keď tam sú kdes' i pani veľkomožná.
 K rodine išli a v zlej metelici,
 vraj, dneska prídu s pánmi na sanici.
 Farár, i notár, jak i jáger Ján,
 do mesta ešte musia z Kadlubian.
 Ten prvý teľa mäsiarovi snesie,
 druhý má, jak vždy, prácu na okrese,
 tretí? Ten zas si habadky chce kúpiť.
 A všetci — trochu zahrať, trochu upiť.
 I mladý prídu. Na obed sú zpät,
 však sane majú veľké ako svet,
 vystlaté dobre. Na ich dne i slama.
 Veru by mohli zájsť i pre Adama!
 Chudáčik, ozaj — jak mu ten čas letí?
 Však pili, rúbe tam deň a to tretí!
 Spomnie si na ňu? Azda sa mu sčká!
 Keby tak videl, ako samučká
 si všetko chystá, aj tie fl'áše na mok!
 Azda by oči vyliezly mu z jamôk!
 Divina v páci, hydina tiež bez pier,
 i prasiatko si očistila večer,
 päťtýždňové, hej, krásne zpod cecka,
 vybrala si ho myseľ znalecká.

Pán rector! A ten viery nemá v nikom,
 keď od toho je prvým odborníkom.
 — Hen, to lap, — ukázal jej, — pri stene!
 Ono je dlhé dost, i pustené.
 A pyštek, pyštek, aký len má svodný!
 Nie nožom, Hana, vretenom ho bodni!
 A nebojíš sa? — Bolo jej i ľúto,
 však čože robiť? Dokázala mu to.
 Hen leží jak sneh čisté v šaflíku
 a nerobí už žiadnu muziku,
 je ani tam to srdce z medovníka.
 Von ešte tíš, ba kohút kikiríka.
 Pán spia — no, len čo obriadi si v dvore,
 pre poštu prídu — oni budú hore,
 podojí, potom raz-dva — zakúri,
 a pekne pôjde, čo má, do rúry.
 Keď toho viac, nuž dohoda tu ústna,
 na fare niečo spravia, niečo krstná.
 A okrem mäsa má byť — jak je mienka —
 i božia milosť, taká krehulenká.
 To čaká na ňu! Však vie kopať — žať.
 Nevedela by fánky vyprážať?
 Prasa pán rector má mať na starosti.
 On majster na to — prekvapiť chce hostí,
 jak zružovkavie, až jas v zraku zžaslom!
 Hej, prichystá mu slanej vody s maslom,
 i brká sviaže — k vôli nech mu je,
 a nech to prasa pekne maľuje,
 by narástla chuť k všetkým jeho vнадám.
 A keby nejak ešte prišiel Adam,
 nech vidí!
 A jak ona z ranných spieva,
 pre poštu vskutku príde stará Eva,
 v pitvore kašle, fučí ako mech,
 a búcha o zem kapci, striasa sneh,
 i rector vstane na to hromobitie.

Morózne hľadí, tvrdo, srdovite.
 Však sotva pozre na tie kusy mäsa,
 na mračnej tvári pekne rozvidnie sa.
 Zabručí, hlas má ešte pritupý,
 jak hne sa, šnúrky vždy si pristúpi,
 však pripáli si a z úst pustí kúdol:
 — Daj sem to vrece, či som nezabudol! —
 prehrnie všetko a zas zavre zámku.
 — Taký je človek, keď ho pohnú v spánku!
 — Čože? — v to Eva — o šiestej vstať — zle je?
 — No, chod' už ta! A nech ťa nezaveje!
 Dnes chumelice, iste dosť i vetrov,
 a stúpať máš až desať kilometrov... —
 zdvihne jej batoh, slušne prežehná ju.
 — A povedz našim, nech sa ponáhľajú!

Len čo sa naje, rehtor pohne prácu.
 — Hej, Hana, najprv von s tým mäsom z pácu!
 Vezmi ho krstnej, nech sa vrtí, nedlie,
 a spraví k nemu, ale riadne — knédle!
 Kohúta, sliepky zanes do fary,
 nech pani pečie, pekne ožiari,
 po ceste — ale raz-dva bys' tu bola —
 skoč k deťom, povedz, nebude dnes škola,
 nech prídu zajtra! Rozumieš tú reč? Nie?
 — Ó, áno! — usmeje sa dievča svedčné.
 A už to ide, hučí v sporáku,
 i sháňa gazda triesku kdejakú,
 tu za hrncom, tu siahne pre pokrievku
 a postaví si mäso na polievku,
 keď berie plech, ver' strhne ho i s háčky.
 Však prasiatko naň staví pokľ'akačky,
 do pyštekú mu citrón vloží, hej...
 A už sa teší vóni māmivej,
 pod jazykom i vystupujú sliny,
 keď roznesie sa skoro po kuchyni.

— Eh! — na rúre si odchyl'uje dvierka
 a pomášťa tú kožu koncom pierka,
 až chytí farbu, ani úsvit zôr.
 — A netriel' toľko, Hana, drevom spor!
 Však zato prilož, ale redšie, redšie,
 bo prasa — hm, keď pomaly sa pečie!
 Toho sa drž, bo to je jeho právo,
 tak prižiari sa dobre na chrumkavo!
 ... Učí sa Anča, musí prejsť cez to,
 i zarobí si sama na cestu,
 i vyvalká, i ostrôžkou si krája.
 Čo ona všetko z toho navystrája!
 Koliké furmy v masti vypraží si,
 a jak to kladie do velikej misy,
 až radosť na rúčku zrieť preobratnú.
 Pán rúru má a ona zasa platňu,
 kdejakú mrkvu, perašín a vňať,
 dá do polievky, čo len treba dať,
 soberie s vrchu, ak už veľa peny.
 On frkne šafranu a pokorení,
 by chlapská bola, ako na vojne.
 A zas sa prihne k rúre pokojne,
 pomášťa pierkom — a div, toto prasa
 smeje sa naňho — on naň usmieva sa!
 A keď si neskôr črpne trochu vínka,
 zjasá mu zrak, až schvie sa podhrdlinka,
 spomnie si hody, vzdychne zhlboka,
 a glgá, ako jazyk podmoká,
 i zdvihne oči zrazu, ani jazvec:
 — Vieš, Hana, koľko som ja zjedol prasiec?
 — Ba ozaj koľko? — siahne prsty na soľ.
 — Ver' by ich jeden pastier neupásol,
 hehehe!... — Potom spomnie na syna,
 však preňho má byť toľká hostina!
 — Čo myslíš, dievča, príde? — Ale iste,
 jak neprišiel by, keď raz pozvali ste

i jeho? — Ak nie? — Azda pre ledačo?
 Pravdaže príde! — Ved' i má prísť za čo!
 Ja v obleku som chodil rozodranom,
 a jeho, Hana, urobil som pánom.
 Najprvší krajčír šil mu v meste šaty!
 Nuž nech mi to už aspoň takto splatí!
 Či žiadam veľa? — Veru aká žiadosť!
 — A v tom je celá, celá naša mladosť —
 vieš, Hana? — tvár mu zmäkne, zajasá,
 a hneď zas fľočne tadnu — na prasa.
 V kuchynke vravy, ťažkej vône, pary,
 a pečie sa to, smaží, praží, varí.
 I vlčiak vskočí dnu — jakš' podludne.
 Vtom zazvonia. — Ach, je už poludnie? —
 Cencúle tamvon počne slnko vrúbiť.
 — Hotový obed — mohli by i tu byť!

I prestrú v izbe, kde chcú častovať,
 rozťahnu stôl, naň dajú činovať,
 porcelán, striebro rad-riadkom sa zjaví.
 Ved' dostala dosť pani do výbavy,
 hoc skromnučká, však z dobrého je domu,
 a nebola by ženou hocikomu!
 Zavzdychne rector — srdce jak by mladlo,
 kým prídu, tam si sadne pod zrkadlo,
 spomienok pred ním celá priehlbeň.
 I dumá, dumá, ako v taký deň:
 myšlienka skrsne a sa v obraz mení.
 Rod jeho tu už v treťom pokolení
 na rectorii. Vidí otca, matku,
 ich milý pohľad, vl'údny do ostatku...
 I voly uzre — sivé, rohaté,
 sám vedie ich — sám, kamsi v úvrate.
 V stajňu ich dostať? Na to figel mnohý,
 na kríž dvier musia, také majú rohy!
 — Eh, bolo! Tam je! Všetko roky zmenia,

pol šiesta kríža už od narodenia.
 I spomínal by, hladný je však k desu.
 Poštárka príde. — A tí, Eva, kde sú?
 — Nuž čože ja viem? — pleskne ako bič.
 — Mladý pán prišli? — Ale neviem nič!
 — A dve sú hneď, hm! — končí sa reč suchá.
 Stará však iba do prstov si dúcha,
 a rector bručí, poštu z vreca delí.
 Keď rozdelí, nuž vstane neveselý,
 poďíde k rúre, zadíva sa krátko,
 a už mu sliny tečú na prasiatko.
 I chcel by počkať, márne — nevyčká,
 vábi ho najmä zadná nožička,
 i vezme nožík, odšmykne, jak v taju.
 — Len aké je — no! Dost' ho ešte majú!
 I zaje si a zas ho zájde dumka,
 len nejdú! Nuž i druhú nôžku schrumká.
 A vyjde na dvor, hľadá s priedomia,
 či na dedine už krk nelomia?
 Lež nič! I vojde a tak zadumá sa,
 až zmizne s plechu, a to celé prasa,
 len hřba kostí na stole už pred ním,
 jak rozumuje nad tým žitím biednym.
 I upije si, srdce odťažká.
 Nech to nie — tak ho šľahne porážka,
 veď od obeda nasbiera sa jedu.
 Hľa, mrká, a tí nejdú, nejdú, nejdú:
 — Ej, bystú, však si ja vás vypožičiam!

Vtom pod oknami — čim-čam, čim-čam, čim-čam...
 — Sú tu? — Z búnd ťažkých zdvihnú hlavy tamtí,
 a vchodí žena, hrnú gratulanti:
 — Ad multos annos! — bozk a objíma sa.
 — A čo ty robíš? — Skladám toto prasa!
 — Preboha, — panej krv hneď stúpa do žíl, —
 však tys' ho složil! Ale tys' ho složil!

— No-no-no, mal som za vami ísť a kam? —
 vyplášťí oči, — čakám, čakám, čakám...!
 — I my sme! Jana! — smutno svieti s čiel.
 — A neprišiel? — Nie! — Čože? Neprišiel? —
 Tvár zmyká, krvou podbehnú mu oči,
 podopre hlavu, sfuní, zrazu skočí:
 — Bodaj ho! — maká srdce, jak kde rana:
 — Tak chovaj pána! Vychovaj si pána!
 A keby ti mal priniesť za hrst' kvieťa,
 ostane tam a ani neobzre ťa!
 Ja? Bol by mu dal niekdy aj tej krvi!
 Oblek mu v meste šil a krajčír prvý!
 A teraz, máš ho, uh!! — i počne biť
 o stenu päšťou, až sa trasie byt:
 — Uh! — práska. — Starý, ešte ten dom rozum! —
 chlácholí žena. — Majže rozum! Rozum! —
 No on len zúri, jak kto v stave inom:
 — Nie! Nechcem ho! Viac nie je mojím synom! —
 navrú mu žily, vyrúti sa kdesi...
 — Nič! — vzdychne žena. — Páni, sadnite si!

Tí si i sadnú, hladní s toľkých ciest,
 a Anča nosí, ved' tu jest čo jest!
 I vínka, jak krv, ešte od predvlní.
 Však rector, príduc, je jak zarezaný.
 Nuž ťažko užiť hostom. Je to žiaľ, čo?
 I vstanú skoro, farár, notár, Kalčo,
 nemá dnes sily ani vínka mok!
 No o dva týždne pôjdu na jarmok,
 kto junca pojme a kto dáke prasa,
 tam budú spolu zas a potešia sa.
 — Tak s Bohom! — ticho do noci sa berú. —
 Anča? Tá pekne počká na Puteru.
 Ona vie, iste nocou k nej sa brodí.
 Aj príde a má hody, ten má hody!
 Zaje si pri nej, aj mu zabalí...

A sú už dve, keď vyjde pomaly.

VIII.

Na jarmok hrnie saní, bričiek, vozov,
 kto ide s juncom, kravou, kto i s kozou.
 Adam, ten vezie dolu bravca-žráča,
 čo na holi si vychoval jak bača.
 I tak už, kto vie, či viac chovať bude,
 keď rychtár robí pohoršenie v ľude,
 má hnev a teraz nadišla ho fanta,
 nechce vraj za svet bačom areštanta!
 — Keď nechce, nech mu k vôli, potvore!
 Pôjdem, jak iní idú — za more... —
 na vlačuhách si húta Putera,
 kým po hradskej Blesk jak-tak zaberá
 a v slame krochká bravko vytučený.
 — Len keby nešly ošípané s ceny! —
 Rád utrziť by niečo. Kdeže jar tu?!
 A ak by bolo treba na šífkartu!
 Ostatné? Prídu do rectorov mladý.
 Podpíšu papier! Keď nie, dajú rady!
 Však vyberali spolu vtáčatá,
 ľúbila sa im z dievok tá a tá,
 len on už neskôr pribral panské gusto.
 Nuž slovom — bude, aj čo chýba ku sto!
 Anči? Tej pošle lístok zo sveta.
 Chudobné dievča, čo tu? Príde ta,
 keď už raz život takým bezmilostným.
 Len psi! Čo s nimi? A Blesk! Bože, čo s ním?

Jak poháňa on takto zahľbaný,
 prefuní korba. Kývajú mu páni:
 krehunký farár, s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector, s pekným podhrdlím,
 a fuzáč notár, mládenec bez hán,

i slávny jáger Kalčo, zvaný Ján.
 — Hej, Adam, — viac ich už ta nenasedať, —
 prived' nám kupca, máme svinku predať,
 prasicu, brucho po zem jej až siaha!
 Privedieš nám, ha? — Čože? — Kupca! — Aha! —
 Kalčovi kýva, — dobre, jágerko náš!
 — Veď potom prídeš k nám i na oldomáš!
 — V poriadku! — trhne koňa za liace.
 Čo treba z domu, to sa vyprace!
 Z neho, keď nechce, nik nič nevyccia.
 Však on vie dobre, čo to za prasica,
 jak farárka sa zlostí, horkne v žlči,
 že behá sa im, ale nenahučí,
 a ako neraz zlobne obviní
 i svojho muža z tejto príčiny.
 — Na čos' ju kúpil? — čuť i na ulicu. —
 Budem ja chovať takú daromnicu?
 Musíš ju predať na jarmoku — vieš?
 A kúpiš inú, lepšiu — rozumieš? —
 Pán farár, gazda dobrý, tiež je na tom,
 do mesta ženie s celým magistrátom.
 Len rychtár chýba. — Kde ten, jeho deda?!
 No, príde! Svinka? Tá sa iste predá!

Na mýte — stoj, máš v ceste prekážku,
 a milý Adam zaplať za ciašku!
 I podá šesták, pekne pozdravká,
 a ohliadne sa slušne na bravka,
 či nestratil ho? Stiahnutý je v hrči
 a zo slamy mu iba rypák trčí.
 Zakrochká — jak by prisviedčal, že tu je,
 a potom ďalej sladké sničky snuje.
 Jak na sanici — srdiečko mu zkvitá,
 hoc je to cesta rovno do koryta...
 Však len keď pohodlie a dostatok!
 V meste už koní, kráv i prasiatok,

a ľudí, trotoár až pritesný!
 — Hej, Adam! — volá ktos'. Toť okresný
 kýva mu, až i trochu pristane.
 — A pôjdeme raz na tie hlucháne?
 — Ak budem bačom! — tvárou prelietne bôľ.
 — Ak! Čo to za reč? Prečo by si nebol?
 — Rychtár ma nechce pre areštskú stravu!
 — No, čo len rychtár! Napravím mu hlavu!
 A čože vezieš? — počne v slame macať.
 — Nuž bravca! — A čo pýtaš? — Štyriadvacať!
 — Hm, pekný kus! — a tvár mu zažiari.
 Vtom už i stoja vedľa mäsiari,
 červení, tuční, ani sadla v sude.
 — Čo, štyriadvacať? Šestnásť dosť ti bude!
 — To, bysťu, nie! — i pohne, až sneh spráši. —
 Ten chovaný je dobre, na salaši!
 — Však počkaj! — kričia, mrkajúc si sboku.
 — Predám tak, ako bude na jarmoku!

Poriadky v meste jaksi neprísne,
 ledva sa Adam cestou pretisne.
 Na rynku vir-var, šiatrov dlhé rady,
 i núka mu čos' Židák žltobradý,
 však on má Anču v mysli. Spomnie na ňu:
 — Čo jej len kúpiť? Srdce z marcipánu
 so zrkadielkom — vhodný bude dar?
 Či radšej sedem detí za krajciar? —
 A Blesk len ťahá, jak sa cesta vinie,
 až s ostatnými prídu medzi svine.
 Tu kvik a hluk... sneh sčernie na blate.
 — Sem ruku, kmotre! — Dáte? — Nedáte? —
 I Puterovi hrst' je zaraz v hrsti,
 lež on sa nedá, bysťu, nepopustí.
 Takého bravca veru niet viac! Inu —
 má krátky pyštek, krásnu podhrdlínu,
 široký chrbát, ťažko na ňom strácať!

— Tak dám ti rovných, chceš? — Nie! Štyriadvacať!

— I s koňom? — hneď mu idú do štie.

— Hja, páni, čo ten požral žinčice!

— Ba psiarky! — mäsiar vtom ho osloví.

— Jedenadvacať! — Ani bohovi!

— Tak dvaadvacať a pol! — končí boj.

Pritleskne Adam: — Povrázok však môj! —

I dohodnú sa!

Ohlušení kvikom

stoja si zatiaľ farár s kostolníkom
pri palesáku, zrakom kupcov chycú.

Tí neobzrú sa jaksi o prasicu.

A pomáha i panstvo z Kadlubian,

i rector, notár, najmä jáger Ján,

aj ponúkne a hoc len pozrieť volá.

No, netúrne nik, až ho prejde vôľa!

A na fare — hej, nieto o tom taju, —

budeže krik, akže nepredajú...!

Tu vyjde z krčmy Adam, preletí

pohľadom jarmok, zajde k svojeti.

— Čo ešte nič? No, počkajteže málo!

A raz-dva zná, čo robiť by sa malo.

Po jarmokoch sa všeličomu zvyká,

tu nezbyva, len hľadať priekupníka!

I pustí sa jak jastrab po chvašti,

a čosi-kamsi sa mu pošťastí,

privedie skoro, a to baču Gdola.

Ten rád i kupčí, pod snehom kým hoľa,

premerá svinku, odkašle si sucho,

a zdá sa mu, veď pustené má brucho.

Či prekupčí ju? Toho si je istý!

Srsť riedku má a chrbát sa jej blyští.

Ak prasce nosí — bude prváčka.

— Tak koľko za ňu? — počne jednačka.

— Nuž, — myslí farár veľký nárok neklásť, —
jak pre známeho nech je rovných šestnásť!

— Oj, to je veľa! — poškrabe sa starý.
 — I desať dosť! — Ba! — Ale? — Ozaj? — Vari? —
 hmká si farár, s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector, s pekným podhrdlím,
 i fuzáč notár, mládenec bez hán,
 i slávny jáger Kalčo, zvaný Ján,
 i bača Adam. Jak pri takej veci,
 Gdol svinku haní — oni chvália všetci.
 — Čo? — rectorovi tá reč, jak med plynie.
 — Veď je to fajta! Nikdy lepšej svine!
 — A nahučí sa! — oceruje ďasná
 i jáger Ján. — To nevidíš? Je prasná!
 Ten prihodí a ten zas popustí,
 napokon praštia riadne do hrsti.
 Už celý jarmok hľadá na vyhriatych,
 až ustália sa v cene: — dvanásť zlatých
 i s povrázkom. — Gdol, — vravím, — lacno to máš! —
 zašomre rector cestou na oldomáš,
 keď svinka tam.
 Však úcta rýchlo minie,
 náhlia sa páni znova medzi svine.
 Čas najst' sa musí zhriať sa, aj si upiť.
 Lež za prasicu lepšiu majú kúpiť,
 nech dvoje sídc sa pre nich neharká,
 lež poteší sa pani farárka!
 A keď krik detský neozve sa skoro,
 nech kvičí aspoň prasiec s dvanástoro
 na farskom dvore, zakrochká si tujška,
 keď poškrabkajú prsty koreň uška!
 I rozídu sa páni dookola,
 hľadajúc kúpu, kde by taká bola?
 Merajú dĺžku, výšku, aj pysk prísne:
 či má srst' riedku? Či sa chrbát lisne?
 Čo môže narásť na lecakom křčí?
 I nájdu čos' — lež ak sa nenahučí?!
 To bude vody na krst — hodný džbán!...

stískajú plecmi páni z Kadlubian,
 sháňajú sem-tam, strácajú sa v stisku,
 po celom takto prejdú jarmočnisku,
 až jáger Ján len zrazu pozdvihne hlas:
 — Počkajte, páni, hen je svinka pre nás!
 Pozrite, tá, čo stojí pri kaluži,
 ten rapavý, hľa, sedliačik ju drží,
 kožucha práve žmolí okraje!
 — No, jak tá naša! — Trochu väčšia je!
 — I pustenejšia! — Biela, ako aj tá!
 — A myslím, — kývne rector, — dobrá fajta!
 Šteť nestojí jej, pyštek krátučký — ach!
 — A nie je, jak tá — na vysokých nohách! —
 mrkne i notár, fúzy vykrúca.
 — Nuž ta sa za ňou — jednať zhorúca!
 A raz-dva už i všetci obstanú ju,
 potľapnú chrbát, váhu odhadujú.
 — Tak koľko za ňu, priateľ? — Ten hne hustým
 obočím: — Chcete kúpiť? Vám ju pustím
 za dvaadvacať! — Baže? Kieho šľaka?!
 — No, to je svinka! K tomu fajta aká!
 — Nuž aká? Aká? Ako všetky tu!
 Načože vravieť takto bez citu? —
 mrzí sa rector, škriepiť sa mu zachce:
 — A nahučí sa? Bude mať i prasce?
 — A aké! — sedliačik v to. — Bohuchvála,
 ich mať ich niekdy šestnástoro mala!
 — Len neprechváliť, ujec! — farár jedná.
 — Veď je tá svinka takto aj dosť biedna!
 Desať dám! — Čože? — Teda jedenásť!
 — Ej, to nie! Azda môžem svine krásť?
 I nadhodí sa, jak už býva zvykom,
 a poradí sa farár s kostolníkom,
 i rychtár mieni — škoda pustiť kusa,
 na zlatých trinásť slušne dohodnú sa.
 V hostínček vojdú — proces celkom krátky,

peniaze sviaže do červenej šatky
 sedliačik, hojne zdravia zaželá,
 a pohostia sa dobrí priatelia.
 V poriadku všetko — na dnes dost' už z činu:
 predali svinku — kúpili zas inú!
 — Nuž Boh nás živ!
 Však tam, kde viacej ľudí,
 čert ak i zdriemne — niekdy sa i vzbudí,
 prisype uhlia žeravého k svadám.
 I tu, hľa, rychtár — no, a bača Adam
 jak dva psi hľadia — na soka jak sok,
 potrhne ten, i ten svoj opasok,
 telnatý tamten, hlava hrdá, lysá,
 tento zas ani diabla nebojí sa,
 zdravá krv v lícach, oči sokolie,
 krajšieho chlapa nemá okolie.
 Nuž drapnú sa, jak mačky, v tom a v tamtom.
 Tu skočí rychtár: — Ja piť s areštantom? —
 a schytí širák s čiernou stuhou nadol.
 — Ja s ním si štrngat? Som ja s tebou kradol?
 Zújestil som sa, jak ty, cudzí na hnát? —
 vrhne mu hrdo do očí, jak magnát.
 — Vieš, mizerák, čo pastierska je ctnosť? —
 Vtom Adam praští päšťou: — Ujec, dost!
 — Aké dost? — rychtár hne sa v kroku račom:
 — Myslíš, ty budeš v Kadlubanoch bačom?
 A keď ti stanú krotko do cesty,
 kyjakom budeš mlátiť nevesty?
 Myslíš, sa vtáčik na lep nenalapá?
 Myslíš, ja neviem, kde je hlava z capa?
 Ty zlodej! Ty... Tu skok... chvat! A už mece
 rychtára Adam ani prázdne vrece.
 Márne ho tíšia, že to obce hlava,
 vlečie ho ako ovcu tá zver dravá,
 vyhodí dvermi, znak má od krpca,
 jak v kyprom snehu tam sa skopírca,

a nadáva, kým neschyti ho kašiel.
Však ľudia vravia, to čo hľadal — našiel!

Panstvo? To ďalej sedí vôkol stola,
a nechybuje ani dobrá vôľa.

Pán rector práve otázkou čas kráti:
— Čo najlepšie je takto na prasati,
keď síde dolu, lenže s pekáča?!

Ten stisne plecmi, ten zrak otáča:
— Nuž hlava! — Hlava? — usmeje sa hostom.
— Hej, hlava, ale — keď sa končí chvostom!
— He-he-he! — Aj sa to hned' zapije.

Len bača Adam jaksi smutný je.

I smejú sa a vytýkajú mu to:

— Azda ti, chlape, za rychtárom ľúto?
— Čert po ňom! — zšomrúc, na rectora hľadí.
— Neviete, kedy príde ten váš mladý?
— Kto? — zväžnie starý. — Nekazže mi chuť!

Nevieš, že nechcem o ňom ani čuť?

Ja som mu dal, čo bolo z týchto rúk — nie?

Teraz je pán a domov nenakukne!

Hej, neoddá sa! — podopre si bradu.

— A čo máš s ním? — Nuž chcel by na poradu...
prihne si pohár — pravda vo víne, —
však Amerika už ma neminie!

— No, o tom potom! — všetci tešia dačím,
a pobudnú si, až i brať sa načim.

Večierkom vetriček poťahuje tuhý,
naložia svinku pekne na vlačuhy,
a čím-čam... ženie najprv Putera,
a zápät za ním korba zaberá.

Vraj múdre takto hľadiet' sánok na tyl,
by Adam náklad nejak nevytratil!

A keď to neraz na predku až zmyká,
posadia k nemu ešte kostolníka,
a hio!

Šibú ani z kuše strely
 pod hory... vôkol kraj sa krúti biely.
 A sype mesiac svetlo studené,
 až mrznú fúzy, mrznú remene,
 vo vzduchu mrzne i tá konská para.
 Však najmä v korbe — dobre sa tým fára,
 v kožuchoch, bundách, vínko hreje zdnuka,
 cigary v ústach — puká sa a puká,
 i narozpráva veru moc a moc,
 čo všetko dá sa strieľať do Vianoc,
 i jak si ešte sem-tam posedia...
 Jáger Ján vykopať chce medveďa,
 on prezrel si to — dávno pozná diery,
 a chytiť Maca v sladkom spánku — verí.
 — Len chlapov treba! — Ak len to, ľať, sme tu!
 I za uši ho vytiahneme k svetlu,
 he-he-he! — smrká notár... Zima reže,
 na obzore už kadlubianske veže,
 cesty nič a len hore-dolu, strach,
 po závejoch, jak morských na vlnách,
 a pokým Adam myslí na zatáčky,
 tu vlačuhy — hup, a sú horeznačky...
 Prasica skrochká — ľakom a či bôľom?
 No, otrasie sa a pod šírym poľom.
 — Tí, bohuprisám, ešte ujde mi! —
 Putera nechá, čo je na zemi,
 a hybaj! Len keď nemá chôdzu stračiu!
 Jak vidia, čo je — páni s korby skáču,
 a všetci za ňou... na! na! — všetci za ňou.
 Tá pelia ani cestou vyšliapanou
 do Kadlubian a popri hornej veži
 do farských dvora beží, rovno beží...
 A panstvo za ňou, kto ten zakľaje.
 No farár vraví: — Jednak múdra je!
 Len Kalčo tuší bosorácke uzly,
 až vojdú na dvor.

Zastanú jak zmrzlí,
 bo nerátali také na útoky.
 Farárka si tam podopiera boky
 a hľadá na nich, hoc je zima veľká,
 jak na žiačikov pani učiteľka:
 — Tak, drahí páni, predali ste sviňu?
 — Áno, a dobre! Však už máte inú!
 — A, — pridá notár, — už i grúli z chlieva!
 — Lež cudzia sviňa takto nechodíeva! —
 zmeria ich zrakom ostro domáca,
 a stisnúc pery, pohľad odvracia...
 — Neveríš azda? Duša drahá, ver mi! —
 ozve sa farár. Tá len praskne dvermi,
 kým oni stoja, mračiac sa i desiac.
 Sústrastne hľadá na nich bledý mesiac.
 Domáci vzdychne, hmlou sa zakníše:
 — A dal som ešte zlatku navyše!
 Len nepovedzte!... Nezrieť, kto sa pýri.
 — Nezradíte ma? — Ani za svet šíry!

IX.

Lež jak i zrádzať, čo raz toľkým v oku?
 Pol obce bolo v meste na jarmoku,
 a babám nikto reči nezabráni.
 Ráno sa smejú celé Kadlubany,
 okrúhle čiary sadnú na líca,
 veď vrátila sa farská prasica!
 — Hja, sedliačiť? To práca neľahká ver'.
 Nie jak mlieť hubou, abo kaziť papier!
 Tu treba umu, he-he, veru treba! —
 Z pánov kto jak vie, tak i chráni seba,
 v chalupách, jasné — iba smiech a lom je,
 nuž nejdú veru ani na priedomie.
 Adamovi tiež von sa sotva zachce,
 doma si sedí, podšívá si kapce,

sneh chumelí, i vietor zavýska,
 nuž prichladné sú už tie krpčiská!
 Aj šije, dratví. Jemu šťastím kleplo,
 a v dreveničke útulne je, teplo.
 Obloky malé, stôl však veľký, to hej,
 poličky, na nich hrnkov po nebohej,
 tri psiská — Zahraj, Lapaj s Dunajom —
 sa rozťahujú dlážky okrajom,
 ten spí, ten zíva, onen zas sa vrpína,
 na tvrdej hline živá kožušina...
 A gazda šije, v obličaji mier je,
 však pichá šidlom, jak keď v duši žerie.
 Ten rychtár len mu nejde z pamäti,
 ešte i také niečo povie ti:
 Myslíš, ja neviem, kde je hlava z capa?
 — Eh, bysťu, mal som lepšie zmlátiť chlapa!
 Je pravda, hlava tam je veru hore,
 vypchatá slušne svieta na komore.
 Lež vrátiť im ju, čo by ja bol za hýl?
 V tej búrke oni? Ja som capa trafil!
 Nuž patrí mne — tu nieto podvodu,
 vezmem si rožky s sebou za vodu!
 A brýzgať mi, hej, spravil som čos' zlého?
 Čo zastrelí kto — to je preca jeho!
 ... Vtom dratva — prask! Nič stiahne s kotúča,
 a súka kľajúc. Psiská zavrčia.
 On šije ďalej, myseľ víchre schytia,
 až cíti tvrdú ťarchu toho žitia,
 v neznáme svety unáša ho túha:
 — I natrápim sa tu, a čo som? Sluha!
 Ba horšie — otrok! — v duši trpko zduní,
 jak päť keď udre na tajomné struny.
 — A oni myslia — budem tvárou nemou!
 Zem táto šíra je i pre mňa zemou,
 v žeravom slnku je i moja časť,
 i pre mňa môže niekde šťastie vzrásť!

Ja sa tu budem s každým bláznom hádať?
 Som mladý, zdravý, pôjdem svoje hľadať!
 A hneď by i šiel v ten svet ďaleký,
 lež do Vianoc má ušiť kapčekom,
 a prešepkané, ako svojej Anči,
 na fašiangy nech strojná v nich už tančí!
 Večer jej oddal v rozrušení veľkom
 medové srdce s pekným zrkadielkom,
 a bola rada. On ju nenechá tu,
 kde by i nechal takú dušu zlatú?
 Len notár k nej sa vždy viac dotiera.
 Čo nevie, kto je Adam Putera?
 Hej, dá si lepší pozor na fuzáča,
 a ak nie inak, tak s ním pozatáča!
 — Otca mu! On mi bude kradnúť sečku?
 Či ako vlk sa vrhať na ovečku?
 — do kapca pichá zrakom predravým.
 — Ja tebe kosti ľahko opravím!
 Eh, hrmen! — zhromží, chalupa sa schveje,
 až psiská skočia, čo je zlého? Kde je?
 — Nič!... Len keď zmrkne, jak už býva stále,
 za Bleskom všetci vyjdú do maštale.

U Puteru tak pod sporákom práska,
 raz hnev ho zžiera a zas hreje láska,
 cez deň sa najviac doma premoce,
 a kde sa vezmú, už tu Vianoce.
 Postriebri okyt na doline chvoja.
 Chalupy snehom prikydnuté stoja,
 v tých detských hlavách na stá sníčkov skáče,
 kým mamky zrobia múky na koláče,
 na nebi hviezda hlása lásku, mier,
 a zazvonia a príde svätvečer,
 kde-tu i stromček, na ňom sviečka-žižka,
 kde-tu i darček, ako na Ježiška.
 Len Adam — nemá ženy ani detí, —

koho má v dome, s tým hod boží svätí,
 keď radosť všade srdcia rozpína,
 tri psiská a Blesk jeho rodina.
 I on čos' chystá za tej chvíle svätej,
 na lepšiu vôľu sebe trochu hriatej,
 a keď tí psi, jak jeho rovesníci,
 klobásy varí, a to v kapustnici,
 i baraninu... už i zaváňa.
 Krstná zas poslala mu mrváňa.
 Pre všetkých bude hojnosť ani z báje.
 Však keď raz sviatok — nech sa každý naje!
 Jak pod oknami zaznie: „Čas radosti“ —
 gazda už delí, dobre svojich hostí:
 — No, nate mäsa! — Psi sa hodia naň. —
 Narodil sa nám všetkým Kristus Pán!
 I sám si zaje, vzdychne zhlboka,
 však dá Boh — inak bude do roka!
 Najtiaz len prežiť túto tvrdú zimu,
 potom už lokše žienka navarí mu.
 Pri sladkej myslí na to gajdy svesí,
 vyjde i na dvor a tam zahudie si,
 do stajne vojdú — ani v Betleheme:
 — Blesk, na! Čo tvoje — my ti nepojeme! —
 Pohladí koňa, mrváňa mu dá,
 a potom všetkým rezko zadudá:
 Pásli ovce valasi,
 pri betlemskom salaši,
 anjel sa im ukázal,
 do Betlema ísť kázal:
 Vstaňte hore a poďte,
 Pána Krista nájdete...
 Mária ho kolembá
 a Jozef mu tak spieva:
 na písťalke pi-pi-pi,
 a na gajdách du-du-dú.
 Takto si oni toho nahudú

do dobrej vôle v stajni — všetci piati.
 Napokon povie gazda: — Kamaráti,
 kým vyjde sláva poli na nebeskom,
 Lapaj a Dunaj ostanete s Bleskom,
 a ak sa vám sem niekto natíska,
 zavinšujú mu vaše zubiská!
 Rozumeli ste? — zmeria zrakom terén:
 — Ty, Zahraj, pôjdeš so mnou na utiereň,
 a potom ďalej — jak nám bude priano.
 A — sídeme sa najneskoršie — ráno!

Zamĺknu spevy, zredne vrzgot chôdz.
 Lež zahlaholia zvony na poľnoc
 a mihnú tieň na ulice biele.
 O chvíľu z chalúp ľud sa sype-mele
 do chrámu, čo jak z čistej, sviežej peny
 na kopci skvie sa žiarne osvetlený.
 Večer sa ten ľud v hornom chráme sišiel,
 a teraz v dolnom obrátiť má myseľ
 ku Bohu... Inu, hrnie s všetkých strán
 tu katolík a hen zas luterán.
 I Adam ide vzdať česť neba tajom,
 chlapsky si kráča, hrdo — so Zahrajom,
 v kamizli len, hoc primíza van k lícu.
 Pri vchode slušne strhne baranicu,
 na schody zahne, nezavadzia bachor,
 nuž pretisne sa ľahko rovno na chór,
 zkadial' zrieť čo len zmôže očí pár
 i do lavíc, i hentam pred oltár,
 spočítať radom domácich, jak hostov.
 Kňaz odbavuje svoje pred sviatosťou
 v jasote sviec, čo blkocúc sa trasú,
 jak by tiež byly čiastkou jeho hlasu.
 Nad vencom dievok tymian sa zdymí,
 jedlice, Anči niet však medzi nimi.
 Ak by i prišla, u dvier stála by!...

Obracia bača svoj zrak jastrabí,
 a keď už nikde nemôže nájsť Hanku,
 jak Zahraj na ňom — utkvie na organku,
 čo zjačí zvukom až to uši morí,
 keď pritlačí naň mocne regens chori
 a odpovedá hlasom jaksi mdlým.
 Nie ako rector s pekným podhrdlím,
 ktorý — keď spustí — vakovka až prší.
 — Ten organček bol azda nanajprvší...
 húta si Adam, hľadiac na písťale:
 — Ešte sa blyštia, aké sú len malé!
 Lež čo, keď takou celá muzika,
 jej zvuk cez uši srdcia preniká,
 preletí azda hviezdne priestory dnes,
 prehluší sám chór prevysokých nebies.
 Však v hornom chráme znelo toho nemieň.
 — Ten mendíček jaks' slabo ťahá remeň!
 Či dva sú? — hľadí Adam na mechy:
 — Slabučké ruky — slabé úspechy!
 No, keby on tak potiahol, hoc málo,
 hej, to by hralo, ale by to hralo,
 a znelo by až po tie raja brány!
 Pán Boh by pozrel: — Čo to? Kadlubany?
 A iste by sa nenahneval preto.
 Doprial by svojmu ľudu lepšie leto,
 od mrazov chránil — slnka od páľby,
 a po rychtára čerta poslal by.
 Nech by ho sobral, čo tam po potvore?!
 Nemusel by on aspoň za to more.
 Až opadne sneh, tráva začne pučiť —
 nemusel by sa so psy — s Bleskom lúčiť.
 Vyhнал by ovce na tie hole staré,
 na gajdách by si zahral — na fujare.
 — Eh, bolo by to! —
 Gazda myslí na raj
 a na gazdu zas jeho biely Zahraj.

I ohliada sa tu-tam po kostole
na kučeravé hlavy, však i holé,
a zdá sa — diktuje mu jeho ctnosť,
že pre takú on nie je spoločnosť,
aj ohriaknu ho, ku múru zas tlačia.
Čo si však počne, keď tu jeho bača?
Vycerí zuby. Vyhnať? Márne túhy!
Kde je raz jeden — musí byť i druhý.
Veď on by radšej strážil na holi,
alebo pral sa niekde v okolí.
No takto zákon dávno ujednaným:
ak pôjde gazda, aj on pohne za ním.
A ten sa nehne, mrví rukáv čistý.
Azda ho baví, jak ten organ píšti?
Či on by lepšie stúpal na pedál?
Podíde Zahraj, sadne opodiaľ,
a krotkosť samá v pohľade tom prostom,
zodvihne hlavu, pokrúti i chvostom,
hľadá, jak sviečky na laviciach hrajú
i ako ľudia ústa otvárajú,
kto slabúčko a malé, kto zas mocne.
Lež najviac striehne, čo len gazda počne?
Mendíček ťahá — tvár mu rumenie,
a bača všíma si tie remene.
Von-dnu a von-dnu... v mechoch zavrzučka.
— Eh, — fľochne Adam, — čože detská ruka?!
Tu rector práve kývne, spustiť že má
— Počkajže, chlapče, trochu potiahnem ja!
Remene schvatne v silné ručiská,
potrhne — raz-dva. Organ zapíska...
— A ešte veru nevieš, čo je chlap...
Hodí sa nazad a tu zrazu — drap!
S remeňom v jednej ruke, v jaku detí,
oblúkom, jak tá klada, na zem letí,
a Zahraj prv, než naňho bol by padol,
uhne sa, zbreše a žup s chóru nadol,

na dlažbu buchne chladnú, kamennú.
 — Ježišmária! — Aj, ho poženú.
 — Bodaj si skapal! Sbieraj sa a trep sa!
 Potvora, ideš?! To je kostol pre psa? —
 vzbúria sa zbožné duše pre tú vinu,
 ani keď balvan praskne na hladinu.
 — Ach, no-no! Dobre, že tam nepostál nik!
 Nech skočí naňho — vychytí ho zrádnik!
 — Také čos'! — úžas zvlní nemierou.
 — A čiže je len? — Iste Puterov!
 — Ach, kol'ká hana! Ale kol'ká hana!
 A to pri jasliach nášho Krista Pána!
 No, počkaj, pliaga, — ani konca tračom, —
 nebudeš ty viac na doline bačom!
 Nie ver'! —
 Vtom horko-ťažko vyjde on
 za Zahrajom a vyvedie ho von,
 kým píšťale si hore divno pišťtia.
 — Čo zabudol hrať ten náš organista?
 Pásli ovce — fu-fu-fu —
 pri betlemskom — fu-fu-fu —
 anjel sa im — fu-fu-fu —
 do Betlema — fu-fu-fu —
 Vstaňte hore — fu-fu-fu —
 Pána Krista — fu-fu-fu —
 Mária ho — fu-fu-fu —
 a Jozef mu — fu-fu-fu —
 na píšťalke — fu-fu-fu —
 a na gajdách — fu-fu-fu —
 Puterovci len čím dial od húfu,
 vykročia cestou, kade sa im zazdá,
 a neobzre sa pes, však ani gazda.
 Lež kto i môže — zbytkom veru žlči —
 keď mechy dva sú a z nich jeden fučí?
 I pohne rezko, hoc bez obavy,
 až pred rectorov.

Tu sa pristaví.
 Tma v oknách, biela tichosť drieme všade,
 na širom dvore, jak i na záhrade.
 I zamyslí sa, dotkne rukou čela:
 — Ak Hanulienka dvere nezavrela!
 Ved' sledil po nej, ako frajer verný,
 či neshliadne ju niekde na utierni.
 Nič! Váha — ísť? Hneď maká rukama,
 kde kľučka. — Idem, azda čaká ma!
 Ozaj hnúť dvermi, a dnu vrava kási.
 Krv zovre v ňom a dúpkom vstanú vlasy:
 — Ja tebe! — vojde. V kuchynke tma hustá.
 Tieň! Vrhnúc sa naň, pridrží mu ústa,
 a kým dnu rector, jak mu zvykom, pílí,
 už vlečie čerta k dverám, hnevom spilý,
 niekoľko ráz i o stenu ho búši,
 niekoľko riadnych dá mu poza uši,
 a — kop! — Ten zdvihne hlavu, ako jež:
 — Ty zbojník, nebudeš viac bačom, vieš?
 I odtacká sa.
 — Kto to? Notár? — Veru! —
 zašepce Anka. — Prišiel na večeru,
 a pokúšať ma ostal, dobrá chvíľa.
 No ja som sa mu chrbtom obrátila.
 Dobre, žes' tu! — Ved'! Lenže som si dal,
 už nechybí ma ísť kams' v šíru diaľ.
 Čo v ľud'och láska? Ba hej, vrchol besu!
 Však v tejto obci všetci proti mne sú.
 No, nič! I mojou loďou pohnú veslá...
 A pôjdeš za mnou, Hanka? — Čo by nešla?!

X.

Fašiangy svitnú, slanina sa načne,
 kde v komíne čos', tam sa i jie šmačne.
 Krčma je plná, rychtár v nej je pán,

s ním stály výbor slávnych Kadlubian.
 Tu presype sa, čo sa obce týka,
 ale i cirkví, až po kostolníka.
 Ak protestuje kto, hneď stojí v kúte.
 I o bačovi je už rozhodnuté.
 Môže si sobrať gráty a ísť hopsom,
 inde si robiť svoje kúscky so psom!
 Po nedeliach zas mládež hrnie sem,
 zahudie Cigán citne, zdunie zem,
 raz vrstva a zas druhá tancom vzplanie.
 Ujde sa z toho rectorovie Hane,
 sukienka zšumie, zavije sa v skoku,
 ani tá pena bystrom na potoku.
 I Adam milú schytí do chuti,
 a jak sa patrí, pekne vykrúti,
 i zakreše s ňou, zvýskne, zaujúká.
 Tu budí rešpekt jeho silná ruka,
 veď vie už o tom azda tretí chotár,
 čo utržil si na záletoch notár.
 — Hja, taký zurval ľahko pána zruje! —
 Putera toho tiež nič neľutuje.
 Len keby prišiel Jano, kamarát,
 pomohol by mu! Niekdy mal ho rád.
 Nuž do rectorov chodí na výzvedy:
 — A prídu pán syn? — Kde by! Nemá kedy! —
 odvrkne poštár, prasknúc na list pečat'.
 Nech ústa má, ver' musel by i zbečať!
 — Čo nevieš, Adam? Otcom som bol vari,
 a teraz? On pán a ja — rector starý!
 Eh, nie je hodno! Bác, a bác, a bác!
 — No, akby mal prísť... — Nehovor mi viac!
 Nechcem ho vidieť! —
 Takej po shovôrke
 ak Adam chce ísť, leda ku rectorke.
 Po muzike zas život triezvo zahrá,
 I zájde: — Čo? A najde u nich jágra.

Vraj — príde Jano! Písal, voľno mu je.
 A že si trochu s nami zapoľuje.
 Pán rector, tí sa ešte pajedia.
 — Však vykopeme s mladým medveďa...!
 zamrká Kalčo, negazdujúc slovom.
 — Ja to už mám! Viem dieru na Kubovom...
 Len čakany a veru žiadne klamstvo,
 raz-dva je von, a poteší sa panstvo!
 Však, pani naša? — To už váš je diel!
 — Parády väčšej ver' svet nevidel!
 Čo zabiť Maca! My to zviera zlostné
 lapíme ani jahňa pekne vo sne...
 To bude chýr, hej! A ja som si istý,
 i v ministerstve puknú od závišti!
 No, pôjdeš s nami, Adam? — Čo by nie?
 Veď doma som i na tej doline.
 Ak pán syn prídu! — zglgne slinu horkú
 a dlhý pohľad upre na rectoru,
 jej tvár má dosiaľ rumeň, jemné črty.
 — Len starému nič! Hnev ho ešte škrtí...
 Veď vymkol by ho! — šepce dobrá dáma.
 — Až všetko schystám, poviem mu to sama.
 Zajtra je Jano tu!
 — Ach, moja mať!
 Noc Adamovi ani neprečkať.
 Veď so pár zlatých má tam z bravca, ktoré
 však nepostačia ani po to more.
 A oceán je veľký, loď je drahá.
 Aký div, keď tak za pôžičkou siaha?
 Jak svitne — niekto myslí — pre sukne
 že do rectorov viac ráz nakukne.
 Nie! On len pozrieť, ak už doma mladý?
 — Večer príď! — tak mu dobrá pani radí.
 I Anča mrkne, hoc sa okúňa,
 jak predo dvermi čistí kapúna,
 hodného, ani jahňa vypasené.

Keď škrtila ho — pritlačil ju k stene.
 — Len večer príď! — a on i počúvne ju.
 Na mrku — čím-čam — spiežovce už znejú,
 a Adam stojí slušne na blízku.
 To veru pán syn v krásnom bundisku,
 mladučký človek, elegantnosť samá.
 Len vylupne sa: — Otecko! Ach, mama! —
 vyobjíma ich oboch, jak sa svedčí.
 Teplý má pohľad a jak sladké reči!
 — Ach, však som rád! Zas doma! A tam kto?
 Laľať, i ty ma čakáš, Adamko?
 Príď trochu neskôr! Hej, tak dobre mi je...
 uhne sa, keď chce do tej rectorie,
 kde vyrástol, kým stal sa veľkým pánom.
 Materský pohľad spočinie si na ňom
 v chatrnej izbe. — Tak si, syn môj, sadni!
 Snesiem ti niečo — iste si i hladný.
 Zavečeriaš si...
 Ešte hovoria,
 keď odrazu sa dvere otvoria
 a vojdú farár, notár, jáger Ján —
 privítať pýchu obce Kadlubian,
 bo Kadlubancov všetkých čosi spája.
 — Nuž, Janičko... niet rečiam konca-kraja.
 A zide sa to, lebo otec v — žlči,
 najprv je v pošte a keď príde — mlčí.
 Jak moriak sedí v plnej svetlici,
 sto hromov v očiach, bledosť na líci,
 nuž dobre, keď ktos' cudzí aspoň skýcha,
 bo ináč prasknú blesky z toho ticha.
 No tu niet strachu! Mama nosí na stôl,
 a mrzí sa, vraj — chlieb jej trochu zaschol.
 Vytrhne z vravy: — Nože, šunku — na!
 A vezmi si i z toho kapúna!
 Dobrý je! A ty tiež si naber, starý!
 — Nebudem! — Ale v očiach sa ti zmarí!

I nadelí mu sama, sadnúc k stolu.
 Až na Adama tu sú všetci spolu.
 A nevystanú ani dobré zvyky,
 sčľapoce vínko, štrngnú poháriky,
 len rector ani balvan ľadový,
 nepovie slovka ani bohovi
 a sedí, sedí...
 Syn však, dobrý fiškál,
 vie, čo mu, aj to — ako by ho získal.
 Nemusí pýtať od nikoho radu,
 jak na slniečko dostať balvan ľadu.
 Nechodil darmo roky toľko škôl.
 I štverákom, no dobrým žiakom bol.
 Kým otec hľadá jak hrom do uhla,
 syn jak by nič. Tá hlava okrúhla
 kloní sa sem-ta, nulkou vystrihaná,
 a oči vravia: — Nepoznáte Jana?
 Nuž jak si bere z kapúna, či z šunky,
 čo jedno slovko — hľadá srdca strunky.
 — Vieš, mama, — vraví sladko, jak by len
 tu sami boli v kútoch starých stien,
 — vy, keď ste doma, aspoň pokoj máte.
 Človek tam hore ani na špagáte!
 Dva razy bol som už k vám vychystaný...
 dva razy prišli na krk veľkí páni,
 jak na koči keď nalomí sa oska —
 musel som ostať. Prví boli z Poľska,
 z Varšavy, rovno od vysokej vlády.
 Nuž venuj sa im — nieto inej rady!
 — Íst? — pomyslím si doma na malér.
 No kdeže pôjdeš, keď si gavalier?
 A mama, vieš, — jie, ani nevyberá, —
 otecko chcel vždy mať len gavaliera!
 Nemyslel — však ver' — ani ako splatí,
 no prvý krajčír v meste šil mi šaty!
 — zablysne zrakom, či ľad niečo púšťa?

A starý — nič! Len trhne mu čos' ústa.
 Azda mu ľúto chutnej šunôčky!
 — Druhý raz, — rozpráva syn, — náročky
 mal som už veci na stanici. V shonu
 len volajú ma zrazu k telefonu,
 a už mi Pán Boh toho namerál!
 Práve k nám došiel Francúz, generál,
 vieš, mama, človek veľikého mena.
 Otecko vždy len chcel mať džentlmena,
 nuž hoc by bol ver' ten vlak nedbal staviť,
 čo som mal robiť? Ostal som sa baviť!
 A stálo za to — s ním moc zažil som.
 I pohľadnicu s jeho podpisom
 mám pre otecka, k tomu pozdrav vreľý.
 Pozrite! To ste ešte nevideli...
 vyberie z vrecka kartu, — hľa, je snímka,
 tu on a tu ja! Práve sme si vínka
 naliali... vôkol naša chasa stála.
 Tu, — pichne prstom, — podpis generála!
 — Ach, no-no! — stanú oči, rudnú líca,
 do ruky z ruky ide pohľadnica,
 až starému ju jáger predkladá,
 a ľad sa topí, jasnie nálada.
 Zdvihne zrak, túha hne v ňom prehľboká,
 veď Jano jak by vypadol mu z oka,
 spomnie si naňho, keď bol maľunký...
 Vidličku vezme, bodne do šunky,
 a tanier skoro praskne jeho rezmi,
 keď zšomre: — Jano, veď jedz! Veď si vezmi! —

Ráno už v pošte inak vstáva svit,
 jak Turek fajčí starý zanovit,
 kým Anča ešte sem-ta behá, riadi.
 — Nieže — nie s hurtom! Nevieš, spia nám mladý?!
 — Jaj! — stíši hned', keď povie čos' — len v hlese.
 Ak musí s miesta — na prstoch sa nesie,

jak duch sa moce, skoro nehne piat.
 Teraz si nesmie pánov nahnevať.
 Včera, kým tamdnu slávne mier sa slávil,
 Adam bol u nej, v kuchyni sa bavil.
 Čakal, no márne — veľa bolo hostí!
 Zato keď ona vynášala kosti,
 mladému riekla, poprosila ho —
 pomôcť, veď ide aj jej o blaho:
 kde možno — poliať treba vysmädlú byl!
 On? Poštipkal ju, ale všetko sľúbil.
 Nuž nechže spí! Však istotne, keď vstane,
 už na priedomí budú farských sane.
 I čakan tu, i niečo od lopát.
 Vraj medveďa dnes majú vykopať.
 Tak nech sa vyspia — mnie si z dobrej vôle —
 aspoň kým rector odbavia si v škole!
 — krúti sa Anča.
 Pred obedom Adam
 nadíde: — Tak čo, dievča? Veď ťa hľadá!
 Vravela si s ním? A groš bude? — Ťaj, či?!
 — Ach, moja lajka!... V pošte starý fajčí,
 od kúta chodí do druhého kúta,
 a podrziac si fajku, čaká — húta,
 keď vojde bača: — Akože sa spalo?
 — Hm, čože spať? Len bolo toho málo!
 A tebe? — Ušlo, ani vody z koša,
 však len by som ja dostal toho groša...!
 — škrabe sa, mračí. — Neboj, chlape môj,
 kde je raz vlk, tam najde sa i loj!
 Jano ti spraví! Vidiš, akokoľvek,
 i nazlostí, no dobrý je to človek!
 Už chcel k nám, a tu zlomila sa oska,
 na ministerstvo prišlo panstvo z Poľska,
 I čo mal robiť? Musel ostať ver',
 keď je on — Adam, — prvý gavalier!
 Vieš? — bafne z fajky: — Ani niet ho viac!

Druhý raz? Už je v ceste a tu — báb,
 generál príde francúzskeho mena,
 a to zas k nemu treba džentlmena,
 Jano vie točiť slovom, jak i vínom...
 — No, — Putera v to, — však je vašim synom!
 — To je to, Adam! — rector zažiari, —
 moje má oči, črty na tvári!
 Nuž nemohol k nám, uznám, služba stála!
 Musel tam baviť toho generála.
 A môžeš myslieť, bolo zábav mnoho,
 ni v Paríži by neužili toho!
 Jano to vie, a spomnel otecka...
 — tajnostne starý siaha do vrecka,
 vytiahne kartu: — Pozri, to on, áno!
 A vedľa neho dvíha pohár Jano!
 A tu zas podpis, vidíš? — prst až ohne, —
 jak píše Francúz, generál, há? To mne!
 Predstav si, Adam, — pohľadom ho troví, —
 generál píše tvojmu rectorovi!
 To je už niečo! — To je! — prikývne
 Putera, — a česť celej dedine!
 Len keby pán syn! — Veď už len by vstával!
 Pod stenou čaká naňho ľudí nával.
 Ten chce to, ten zas... každý niečo pýta,
 a pánom inak mrká, inak svitá,
 vieš? Zato Hana brnkla trochu o vec.
 Však ideš s nami na lov — tak mu povedz!
 Či nejdeš? — Šiel by, nebyť fuzáča!
 — A čože? — Psi sa nám jaks' neráčia.
 — No musíš ísť, veď ani to nie na diaľ...
 Čože tam notár? Jano by ťa hľadal...
 — Však len mu zasiať dobré semeno.
 Povedzte mu vy! — Ale dobre, no!

A rector veru nešporí dnes slovy,
 ktokoľvek príde, čuje o Janovi,

jak nemohol, keď raz už takým pánom,
 a toľko na ňom, Bože, toľko na ňom,
 tu poľskí páni, tu zas generál...
 Koľko to ráz a koľkým spreberal!
 Len niečo zje a sháňa pinty na mok,
 panstvo sa schodí, sadá do dvoch sánok,
 i čakany sú tam, i lopaty.
 Raz — dva a letia, jak šíp vypätý,
 ku bielym horám, kde si Maco chrápe.
 — Hej, na Kubovom lapíme ťa, chlape! —
 žmurkajú: — farár, s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector s pekným podhrdlím,
 i fuzáč notár, mládenec bez hán,
 a slávny jáger Kalčo, zvaný Ján,
 kým Jano len sa chce v predu s bačom.
 — Čo sa tí smejú — azda jest sa na čom?!
 A cesta mňa... na jedliach sneh žije,
 s príkrych brál visia mrazu draperie,
 až na Kubovom stanú, tu i diera.
 Najprv sa Kalčo do nej zaprizerá,
 čakany rozdá, ťažké lopaty,
 a pohne prácu ani najatý:
 — Tu kopat! Hej, tu! — potúžia sa vínom.
 — Len vydržať, len, páni! Hneď sme pri ňom!...
 I kopú, kopú, nestačí až dychu.
 Ak ustane kto, oddýchne si v tichu,
 dve hodiny drieť veru dobrou skúškou!
 Jano? Ten stojí pred otvorom s puškou,
 a vtipom je, sťa hrniec na prekype,
 ak vyjde Maco, jak mu ohňa vsype!
 Však ten len nejde! — Milý jáger môj,
 váš medveď išiel iste kamsi v zboj!
 — Nie, Janičko, hľa, jak i psiská vyjú!
 Neviedol by vás sem na komediu,
 môj Kastor vyňuchal to! Nazrem dnu,
 však som už prežil hrôzu nejednu...

i vezmúc hlaveň v hĺbku posvieti sám.
 — No, hľadťte, chvost! Či nie, ha? Bohuprisám...
 Len kopať, kopať! — Keď tu Adam povie:
 — Chvost iste je, lež zo psa horárovie.
 Sem utiahol sa zdochnúť! —
 Čo potom?
 Dolina zaznie mocným hahotom.
 Len jáger spustí fúzy ani mrena,
 už Kastorovi nevie ani mena!
 — Ideš mi, fagan! — hneď však d'obre je,
 všetko sa žhavým vínkom zaleje,
 len nikomu nič o tom nepovedať!
 Slnko sa níží, bude treba sedať...
 Tu Adam ešte využije chvíľu:
 — Janičko, ten groš... — Dáš mi svoju milú?
 — Ty inakších máš na hocktorý prst!
 — Tak pozveš ma, až bude u vás krst?
 — No, dobre! — tu ten preskakuje kríky:
 — Však si ja všetko pošlem z Ameriky! —
 zžiaria mu oči po trápení mnohom.
 Zaškrípu sane... — Dolinôčka, s Bohom!

XI.

Keď spadne s duše ťarcha prehrozná,
 Putera ani sám sa nepozná,
 jednak ho lúpe, na dne srdca lúpe.
 Jak cudzí prejde tichej po chalupe,
 k sporáku sadne, na psov zahľadá sa,
 neteší fajka, ani plná misa.
 Má myšlienkami hlavu prebratú:
 veď odísť! Ale všetko nechať tu,
 i koňa Bleska, čo bol niekdy vraný
 a teraz je jak vápnom postriekaný,
 i krásnych troch psov, vernosti to sväzok,
 nech maliar tu — len schytiť na obrázok?!

Srsť ani srieň, hoc nik ju nečeše,
 zraky blk iskier, svislé lemeše,
 zubiská ostré, nezajdené pôsty,
 blyštia sa ani zo slonovej kosti:
 Zahraj i Dunaj, Lapaj kudlatý.
 Komu ich dať? A kto ich zaplatí?
 Kto opatrí ich, ako on psov chová?
 K sto starostiam hneď pribudne mu nová.
 A čož' to? Ale keď mu na um vzhodí,
 jak preobliecť sa musí podľa módy,
 vzbúri sa jeho duša valaská:
 — Kamizla sa vzdať, krpcov, opaska?
 Ostrihať azda i tú bujnú šticu
 a v cajgovkách sa spraviť na opicu?
 Eh! — stisne päste, jak hrom zadíva sa.
 — Keby ten rychtár nebol také prasa,
 šlo by to azda nejak v dedine!
 Však toho kára iste neminie!...
 zakľáje Adam, do vlasov si vojde
 a zamýšľa sa na otcovskej pôde,
 jak opustiť to všetko, čo len jeho,
 a do sveta ísť — sveta neznámeho?
 I chalupu mu víchre rozdrančia!
 No, čo tam po tom! Ale Anča, Anča!
 Gazdovstva nemá, polosirota,
 len u rectorov čo sa premotá,
 či ostane mu verná, kým on v diali
 a nezabudne, jak sa radi mali?
 On za morom a pokúšanie blízko,
 či nesvedie ju ten... ten notárisko?
 A ona dobrá je, lež primäkká...
 morí sa Adam.
 A čas uteká...
 I sneh sa púšťa, zanikajúc v blate,
 kol Kadlubian i pole zjarabatie,
 dni dĺžia sa a Matej láme ľady,

silnejšie čo deň hučí potok mladý,
 slnko si z lúčov plášť svoj tká a tká,
 rozspievajú sa prvé vtáčatká...
 Keď pohladí tvár vánku ľavný švist,
 Putera chápe, ak ísť, tedy ísť!
 Už naliahlo sa jahniat za tej zimy,
 i ovce vyjdú — iný pôjde s nimi.
 Azda má čakať — prizerať sa na to?
 Nie! To už radšej čím skôr preč — preč ztato...!
 I oblek už tu, veru prv než tušil,
 dedinský majster mu ho pekne ušil
 z látky len takej — Bože, poshovej! —
 však mocnej, ani z kože čertovej.
 Kým natiahne to, podráždí sa, — stýra,
 na látku hreší, tu zas na krajčíra:
 rukávy reží — nohavice tesné!
 Len napne svaly — už to na ňom tresne.
 Hja, ťažko zvyká bača na kabát!
 I beží učeň: — Všetko prerábať!
 A prerába sa, vypustí i vkladá.
 — No, nebude už asi žiadna vada! —
 zašomre majster. — Len nech vie sa chovať,
 to nie jak kutle v zuboch natahovať!
 Povedz mu, chlapče!... Aj mu tlmočí,
 uškerciac sa mu fagan do očí:
 — To nie tak, ujec! To zas takto, ujec!
 Nenaťahovať takú fajnovú vec,
 jak kutle v zuboch... To je práca čistá!
 Tu Putera: — Ja tvojho ancikrista! —
 zatiahne chlapca koncom haleny,
 druhé — to utřízi si od steny,
 nakríví ústa a pod', cestou smrká,
 keď hrozná je tá Adamova ruka!
 A majster doma fľochne tak cez šiju:
 — Azda ti nedal, chlapče, diškréciu?
 Čo fňukáš?... Ten nič, len keď v duši utlie:

— Však ma mal zabiť pre tie vaše kutle!

— Ba? — Veru! — pre zlosť ledva vysloví.

— Hja, to máš vedieť, jak riečiť bačovi,
ty somár!

Adam niečo odjedná,

vyplatí dvanásť zlatých dovedna,

a šesťák pridá pre chlapčiska toho,

čo uňho bol a huboval tak mnoho.

Oblek už doma. Oči? Márne kde čie!

Veru si on ten ešte neoblečie,

len večer v chvíli poslednej, až musí...

Veď šly by doňho na priedomí husi.

No lúčenia deň blízko — blízko je,

zabolí srdce, zašpie svedomie,

lež v z dravom sne sa žalosť dúhou lomí.

Uzre kraj divný, vysokánske domy,

rad komínov, čo vrhajú v diaľ tiene

a stoja ani jedle obkliesnené.

Tu zpomedzi nich Hanka ide preň

a vraví: — Hľáďže, naša továreň!

Stroj na stroj, stavy z červenej sú tehly,

a čo tu vidieť, oči by sa nehly!

Ludia sa mrvia, všade práca samá.

Hana? Ach, nie, nie, to je pekná dáma,

len oči má tie isté, obrv húšť,

ten istý úsmev vôkol plných úst,

na hlave klobúk, pansky priodená...

Diví sa Adam: — Ty si moja žena?

Ach! — vtom sa vzbudí. Škoda, aká škoda!

Už o takom sníť niečom — to sa oddá.

Lež v chalupe sa najst, kde šero... holo?

— Môj Bože, čo to bolo? Čo to bolo? —

privre si oči, myslí nesmele.

A ráno svieži vstáva s postele,

keď on i veľa ani nedá na sny,

no stojí za to, ak je ten sen krásny!

Zjaví to Anči.
Večer dáždik ločká,
a Adam milú u matere počká
v chalúpke skromnej, ako ktorá iná.
A dobrá mamka vidí už v ňom syna.
Vie pekne vravieť, ešte krajšie hrať,
chudobné dievča čo má preberať?
Ponúkne zaťka chleba tvrdou kôrou,
keď tíško vkročí dcérka od rectorov,
ona si ľahne a sen kolembá ju.
Však vie, čo tí dva medzi sebou majú,
nech povedia si, veď už tam tie dni...
a toto je ten večer posledný,
keď duša s dušou sladko poihrá sa.
A potom kedy zasa? Kedy zasa?
A kým mať takto svojim zo sna praje,
oni si tíško šepcú sladké taje
pri olejke, čo do tvári im svieti,
a sú hned' vážni, hned' zas ako deti.
Napokon keď sa hojne polaská,
vytiahne Adam knihu z opaska,
viazanú v koži, a jak by len rástol,
pred tie jej oči položí ju na stôl.
— Vezmi si! — nežno pohladí jej rúčku,
— to tebe, Hana moja, na rozlúčku!
Či cesta moja šťastná a či klamná,
keď pomodlíš sa — pomysli si na mňa!
— Pomyslím veru! — zabroní jej líce,
otvorí hnihu, spustí mihalnice,
však hned' i skočí raz-dva do komory,
a keď sa vráti, celá ohňom horí.
V srdci má radosť iste preveľkú,
na stôl mu vystre novú košieľku,
rukávy úzke ako nosia páni,
niet na nej škvrny, nieto na nej hany,
sama ju šila, sama preštepkala,

sama sa nad ňou horko vyplakala.
 — Čiaže to? — hľadí Adam. — Kohosi!
 a pekný zrak sa vlhkom zarosí.
 — Tvoja je! Keď v nej pôjdeš do kostola,
 by som ti, milý, na pamäti bola...
 A k nej ti pridám kúsok rozmarínu,
 aby si v svete nezaľúbil inú! —
 Kto by im sniesol chvíľku bohatšiu?
 I usmejú sa, aj si poplačú,
 otázok na sto — na sto odpovedí,
 a za šťastím sa širým svetom sledí,
 jak vypráva jej záletník ten švárny
 o krásnej panej zo sna, o továrni,
 čo má byť ich, i pekný dom, i viac...
 On vydobyť to ide ta z rúk prác,
 nech vidia — farár s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector s pekným podhrdlím,
 i fuzáč notár, mládenec bez hán,
 a slávny jáger Kalčo, zvaný Ján,
 aj rychtárovi nech raz ten svet povie,
 čo za tým morom z baču Puterovie!
 — A zabudneš ma potom! — Hanka na to.
 — Ja teba? Nikdy, nikdy, moje zlato!
 — Ty budeš pánom... — Pre teba mi prísť skok!
 — Ak nebudeš môcť? — Pošlem lodný lístok:
 soberem si ťa v prstov päťorku,
 abo ťa počkám pekne v New-Yorku...
 V chalúpke tak sa srdce k srdcu druží,
 na strieborné sny padá oblak ruží
 do druhej ráno...
 Keď deň svitne nový,
 najťažšia práca zbudne Puterovi —
 rozdať psov, slušne opatriť i Bleska.
 A to sa všetko musí spraviť dneska.
 Chudáci, kto si ich len prichová?
 Kto dožičí im toho domova?

No zariadi sa všetko, ako z daru:
 Zahraj, ten bude verne strážiť faru;
 Dunaj, ten ňuchá potkany, i kde tchor,
 nuž vezme si ho na pamiatku rector;
 a Lapaja zas rád by bača Gdol
 za barana, čo Adam ukradol.
 A koňa Bleska majster mlynár jedná,
 i dal by zaň čos', no je mrcha biedna!
 — Nuž, — povie gazda, — po priateľstve starom
 nepredám vám ho — ja vám ho dám darom,
 ak nedáte ho z ruky... — Tedy nie!
 — Tak! Nechže u vás paru vydýchne...
 ako sa patrí na dobrého koňa!
 Nezabite ho, sám nech ticho skoná...!
 Vtom pritúli tú múdru hlavu k lícu:
 — Ešte ma večer svezie na stanicu,
 i tie tri psiská dotiaľ' moje sú,
 až železné ma kolá odnesú...
 Len keď už zaznie rachot ťažkých strojov,
 pôjdeme všetci smutní cestou svojou...
 za novým životím...
 Príde poludnie
 a zo starostí mnohá odbudne,
 a jak sa slnko pomaly hôr týka,
 kladie si pútnik veci do kufríka,
 od vojenčiny stál kdes' pohodeno.
 Na jednej strane tam i jeho meno,
 vyryté pevne, nik ho neodstráni:
 Putera Adam, obec Kadlubany...
 Sem naukladá niečo bielizne,
 niečo zjesť, fľašku, z nej si ulizne,
 fajčiva niečo, aspoň pre zábavu.
 Napokon chytí do rúk z capa hlavu,
 s doštičky svesí, pohne jazyk nemý:
 — Vziať? Nevziať? Možno šťastia prinesie mi!
 I vprace ju ta ruka jeho drsná

ku fánkam, čo mu napražila krstná,
a zamkne kufor. Bude mať čo vliecť.
Už mrká — má sa ešte preobliecť,
i primkne dvere, odberá sa zťažka
od kamizla, i krpcov, od opaska,
pohládí si ho, ešte raz sa vzpriami
v širáčku svojom, zdobnom kosierkami,
a zvlhnú čímsi oči sokolie.
Ešte sa vyjde pozrieť na hole,
velebne stoja mlkve, vysočizné...
Cíti, jak držia ruky dedovizne,
však vytrhne sa, vyzlečie i z kroja.
Blesk zarechce. Voz... Ľudia vokol stoja,
vysadne Adam, vraví čos' — hlas tupý:
— Tu máte, krstná, kľúčik od chalupy...
a s Bohom! — padá rosa na víčka.
A pred rectorov: — S Bohom, Anička!
Za klobúčkom, hľa, kúsok rozmarínu,
aby v tom svete nezaľúbil inú...!
Kolesá hrčia, jagot hviezd až srší.
Spomalia, cmíter tmie sa na návrší,
až vpadnú v háj briez — ježatého prútia.
Tri krásne psiská za nimi sa rútia,
Blesk? Ten dnes ide... Veru zbytkom bič.
A majster mlynár dobrý pohonič —
do tmavej noci.
A jak dobehne
k stanici záprah — tu je lúčenie!
Objíme Adam drahú konskú šiju,
psi skáču naňho, tisnú hrivy, vyjú...
jak tušili by, aké chvíle sú to.
I ľúto mu ich — nie div! Veru ľúto...
Však — s Bohom! — Ale kade ide on,
i psi sa valia za ním na peron.
Vysadne... vlak hne. Vráti sa k nim? Kto zná?
Jak verná stráž tam sedia vedľa vozňa.

Márne ich plašia — vyzerajú baču,
 zočia ho v okne — hybaj, za ním skáču.
 Zasupí rušeň, nieto pomoci,
 lietajú iskry, svietiac do noci,
 za čas zrieť ešte hole vysočizné...
 No všetko mizne... v šerých dial'kach mizne,
 kým žravá bolesť premkne dušu do dna:
 — Och, zem ty moja, požehnaná, rodná!

XII.

A rušeň čiara ani blesk a hrom,
 Adam vie ležať i spať na tvrdom,
 a cesta takto nie mu nijak nová,
 jechal on vlakom k vojsku do Prešova.
 I známych nájde, hoc sa nevideli,
 od Žiliny ich ide transport celý,
 Slováci, pre nich doma chleba niet...
 Idú ho teda hľadať v šíry svet,
 chlapi, i ženy — ta — ta na Nemecko,
 jedna z nich túli k psiam drobné decko.
 I dievok pár tu. Hentá Kysučanka, —
 Putera hľadí: — Ako moja Anka,
 no, nie tak pekná — márne zrakom strieľa!
 Len je tej biedy na tom svete veľa,
 a srdcu by sa veriť nechcelo,
 jak veselo je, jednak veselo:
 do spevu dievky a hned' vrzgot zmyká...
 Ozve sa z kúta čiasi harmonika,
 a keď dosť toho, vtedy ako v čaru —
 zahrá im Adam pekne na fujaru,
 čo vzal si s sebou, keď raz ten svet meria.
 Nuž nemajú nič, ale v Boha veria,
 keď jeho sú, však On ich k sebe stúli!
 Tak oni idú po tej zemeguli
 cez hory-doly — krásne mestiská,

nevšimnú si, kde rušeň zapíska.
 Bavia sa, škádlia, najmä veselý pár —
 tá švárna Kata — Maco harmonikár.
 Adam? Ten už dá menej na prestrelky,
 zdá sa mu — svet je veľký, veľmi veľký,
 hoc na salaši bol tej mienky stálej,
 že za hoľami kus a niet už ďalej.
 A dobrý rector neraz z všetkých síl
 i trstenicou mapu nakreslil,
 lež čož, kým nezrieť za ten končiar strmý...!?
 Rušeň sa rúti a vlak do diaľ hrmí,
 hlavy sa klonia nižšie a vždy nižšie,
 kto pochrapká si, kto zas ticho dýše.
 Až o dva dni sa zrak číms' rozhorí:
 — Ľudia, hej, ľudia, už sme pri mori!
 Batohy berte!
 Hara-vara to je,
 keď jak tí mravci — všetci vlečú svoje,
 v sieni jak kostol zpráva, a to taká —
 na Deutschland, ich loď, dva dni vraj sa čaká.
 Nuž čože robiť? Tu aj iní sú,
 jak rozhodil by maku za misu,
 po laviciach tam Poliaci i Česi,
 i Židia, ktorým ide o pajesy...
 Jeden jak druhý má byť Amerikán,
 jeden jak druhý — inak nezajst' nikam!
 Adam to vie — a Židka naberá,
 že mu sám nájde niekde barbiera.
 No, keď ten nič — nuž nestojí mu v ceste,
 vyjde sa prejsť ta — po veľikom meste.
 Zabľúdiť? Čo by! — to ho nezastraší.
 Veď v Prešove bol, bol i v Mikuláši,
 smer našiel v horách, hoc jak v rohu hmla,
 azda sa dnes tu niekam zatúla?
 Zvedavý smelo pohne v kroku jarom,
 druhý deň chodí sem-tam trotoárom,

všima si stavieb, ľudí, veľkosť ruchu,
 a všetko zväži v svojom prostom duchu,
 čoho tu menej — čoho navyše
 jak v Kadlubanoch — v pamäť zapíše.
 Keď zvečerí sa, svetlá jasať počnú,
 ulica spieva pieseň svoju nočnú,
 a ľudstva behá v pestrej mrvenici...
 Pred krčmou, kde si pijú námorníci,
 nesie sa pávou vyfintená dáma
 a svodný úsmev vrhne na Adama,
 až pichne ho kdes'... Myslí, — ozaj čo
 len odo mňa chce toto bodajčo?
 Páchne to čertom, tvár má namazanú...
 Za tisíc takých nedám svoju Hanu!
 a ide ďalej... Krok a naňho strúha
 si divný pohľad druhá, taká druhá,
 po druhej — tretia, a tak krok na krok.
 — No, — myslí Adam, — divný poriadok!
 Nech v Kadlubanoch žena taká divá,
 po holom ju ver' rychtár vyobšívá...
 A to je správne: pre poriadne dcéry
 o tomto čase miesto pri materi,
 nie na ulici! — On to myslí tak,
 a chce sa vrátiť, lenže neborák —
 nevie už kade, ulíc celý veniec,
 ľudí jak hmyru, ale samý Nemec.
 Otvára oči: — Pane Bože, kde som?
 Azda tu horšie, jak ísť tmavým lesom?
 Veď šiel tak, že si dobre zachová —
 tu taká, hentam taká budova!
 A on sa vyzná v ovciach, hoc ich na stá,
 lež stavba preňho zas tá, krok — a zas tá!
 Čože len počať? Kým tu takto chodí,
 tí sa už možno plavia na tej lodi!
 — No, to by bolo! Jak len do prístavu? —
 Vtom osvieti mu svetlo ťažkú hlavu,

a vynajde sa v chvíli háklivej.
 Zastane v dave: — Ľudia boží, hej, —
 zašpie jak dobrá oceľ na kremenci:
 — počkajte trochu! Ste tu všetci Nemci?
 A keď vás toľko v tejto trme–vrme,
 či slovensky z vás nikto nerozumie?
 Tu pristaví sa kýs' pán, v očiach smiech:
 — Čo je vám? — zrazu privraví sa Čech,
 ukáže cestu Slovan Slovanovi.
 Putera veru neskývraží slovy,
 poďakuje sa... Deutschland dýchne v trúbu,
 ľudia sa práve hrnú na palubu.
 I strach už oňho, čas tu, kde je, čo je?!
 Neskoro v noci zahurtujú stroje
 a loď sa pohne...
 Adam? Čo ten dbá,
 keď na vlnách sa sladko kolembá?
 Napísal kartu svojej milovanej,
 hrdá loď Deutschland, tri komíny na nej,
 poslal i lovcom, bedliac na pozdravy,
 nech v Kadlubanoch vidia, jak sa plaví!
 Teraz? Jak kurča pod krídlami kvočky,
 ba ako decko v lone kolísočky —
 spí s ostatnými. Noc ho neláka,
 mesiaca svit, ni záblesk majáka,
 čo sejú do vln zlato — rozsievačom.
 Je doma a zas na doline bačom,
 žiar slnka vrhá šípy do diaľ, do šír,
 a Anča ide rechtorovcom po syr.
 Naváži jej ho hojne na funty,
 i nakrája, — nech sa ho narúti,
 a povie mu, ak chyba v ňom, i aká?!
 Žinčice nameria jej do črpáka,
 ucho mu zdobné peknu hrivou konskou.
 — Jaj, to je dievka! Rád by jej pár bozkov
 ukradnúť, objasť, keď tu plno ľudí,

a vždy ktos' príde, až sa Adam vzbudí,
 otvorí oči... Deň sa zabelie.
 Veliká sieň a samé posteľe,
 jak v nemocnici, nad jednou vždy iná.
 I dolu pod ním kohosi už vzpína
 tá hlúpa nemoc, ktorú plodia vlny...
 Náš pútnik vstáva, odhodlaním plný:
 — Nech si tá pliaga s kým chce, jak chce rúka,
 však podraziť mňa, chlapa — ako buka?
 To, bysťu, nie! — a s priečky soskočí,
 vybehne nahor ani v úbočí,
 dnu služobníctvo aj tak dlážku myje.
 S paluby vidieť kamsi do Anglie,
 či kam... a voda striebřistá je, tichá.
 Sem vyjdú všetci, lepšie sa tu dýcha.
 — To je, hľa, — myslí Adam, — čo nám chybí.
 Ej, bohuprisám, musia tu byť ryby!
 Však za to, hoc by prešiel sveta kruh,
 niet lepšej ryby, ako je náš pstruh...
 I syr — no, čo sa o ňom navyhľáša,
 a lepšieho niet, ako bryndza naša! —
 ... Opretý o kraj, hľadá nehnute,
 a vidiac lode, spomnie na plte.
 Či odťahoval niekdy kany? — Vraj či!
 Lež taká loď, keď pohne sa — i fajčí,
 ona je pluh a úhor šíre more,
 jak ho len ore, do hlboka ore!
 A kade táto ťažká zruta fára,
 ostáva brázda — rozkypená čiara...
 ... Všetkého Adam mlkvo všima si,
 i popolavých čajek ohlasy,
 i hukot strojov, jak to v hlúbke chrume,
 i zbledlých ľudí. Ale v svojej dume
 zajde i domov... pozerá v tie strany,
 kde pod hoľami ležia Kadlubany,
 čo robí Anča, duša premilá?

Ozaj sa ráno zaňho modlila?
 Či nezabudne naňho ona vôbec,
 keď biť sa s žitím — nechal rodnú obec?
 — Nie! — začuje, jak z hlbokého mora, —
 ona je dobrá, nie jak hociktorá!
 On si je istý, nenamieša blenu,
 ved' ide robiť pre ňu, pre ňu, pre ňu,
 by mala všetko, domec, chleba, šiat...!
 A cíti síl, i hory prenášať,
 ak treba v svete...
 Mrk sa stretá s ránom,
 a Deutschland hrdo brázdi oceánom,
 rozráža vlny, z komínov sa čmudí.
 Adam je chlap, nuž teší chorých ľudí,
 a času má, jak nikdy — nikdy ver'.
 Kamarátov by bolo na výber,
 len keby liezlo menej toho hmyzu.
 Chráň sa, či nechráň: — Hryzú? Veru hryzú!
 Nijaký rozkaz nič v tom nepremení,
 jak v mužskom — hryzú v ženskom oddelení,
 a jak ten dobrý obed k právu zubov —
 patrí tá pliaga k ceste pod palubou.
 Čo robiť? Najviac nádejou sa koj —
 zvíťaziť v boji, život preca — boj!
 I Puterovi v hlave čosi také,
 zamestnáva sa na tej šírejšej mláke,
 len neomyká toľko, ako iní.
 Pochytil už i pár slov z angličtiny:
 — Give me job!1 — Allright!2 I jak otec, mať,
 a prirodzene — americky kľiať.
 Učí ho rodák, čo sem znova ide:
 človek vraj nevie, kde čo sa mu zide!
 A pravdu má, bo ťažko z bied sa lieči,
 kto v cudzom kraji nezná jeho reči...
 Nuž uč sa deckom — tu pár slov a tu pár,
 jak naškľabuje ústa tučný kuchár,

jak námorníci! A kým chytíš čos',
 loď Deutschland dvíha jaksi vozvých nos...
 k oblohe šedej, šustnú vetrom spřchy.
 Z vln pred tým tichých — teraz celé vrchy,
 jak hľadel by si na vysokú hoľu,
 a raz si na nej a zas pod ňou dolu,
 tu kypí penou, reve ani d'as.
 Zbledne i Adam. — Bystú, aký špás? —
 Uhne si z fľašky — však je neúrekom,
 lež v takom tanci aj to slabým liekom,
 skydne sa, ani hlavy zdvihnúť nechce.
 Tak ležia radom, ako brvná — klepce...
 deň, i dva...

Kto sa prvý posbiera,
 to je náš pútnik, Adam Putera.
 Vyjde si hore, trochu v tvári bledý,
 všíma si ľudí prvej — druhej triedy,
 i jak deň jasá tam nad oceánom:
 — Ja by i zahral, — myslí, — týmto pánom!
 A keď sa večer vynorí z vôd oval
 mesiaca: — Ja by im aj zatancoval!
 Naslaný vánok na palube duje,
 fujaru vezme, Adam, fujaruje...
 zvuk roznáša sa po tom šírom mori,
 mäkunko nesie: — Zahučaly hory...
 Zdá sa, žas tlumí tú diaľ záhadnú,
 zdá sa, — vôd prsia inakšie sa dmú,
 jak letí pieseň odraziť sa od skál,
 a bozkať pery, čo by tak rád bozkal!
 Zo salóna i z kajút udivene
 šínú sa zatiaľ sem-tam mĺkve tiene,
 a naslúchajú, zkade ten zvuk rinie?
 Či vodná panna hrá si na delfíne?
 Až uzrú majstra... oči zahoria
 pri sladkom speve z hlbín pohoria,
 čo odieva deň v mraky, však i do zôr...

— Hej, Adam, pozor! Adam, daj si pozor!
 Ten zrak ťa hlce, onen čosi manká...
 Pozri, hen stojí mladá Kysučanka,
 očí jak more, hlbokých a besných...
 Hej, Adam, nehľad', ľahko utonieš v nich!
 Či — jak to? Máš vraj kúsok rozmarínu,
 aby s' v tom svete nezaľúbil inú?
 Ozaj ho máš?
 A len ho musí mať:
 fujaru složí — mlkvo, ide spať,
 však na druhý deň o tom čase samom
 v salóne sladko zahrá dámam — pánom.
 A veru výkvet lodnej krásy tu je,
 keď fujaruje, mäkko fujaruje,
 a hoc i gajd niet, pomôže si vždycky,
 pri harmonike tančí po zbojnícky:
 Bol by Jánošík bojoval,
 keby si bol merkoval,
 keby si bol svoj opaštek
 na stole nenechal!
 Zahučí potlesk — bude i groš Boh dá!
 Aj je čos' — veď i skáče, ani lobda.
 Všade ľud chudý, sú i bohatí.
 Adam už vidí — on sa nestratí,
 i pošle z hlavy všakú starosť včerty.
 Tak pozdraví i Statue of liberty.³
 Keď Deutschland stane — zatrúbi, jak na roh.
 Tu ľudí? — Viac, než v celých Kadlubanoch!
 Jak sa len hrnú — mrvia tam i tu!
 Však Adam musí prestáť vizitu.
 Akýs' pán múdry si ho poobkuká...
 Lež kto by nechcel chlapa, ako buka?
 Usmejú sa mu a von vyvedú ho.
 Rachotí život, ženie tuho, tuho,
 tramvají, aut a domov celý les.
 Mal adresu, však zamárnil ju kdes',

čo človek najviac chráni — stratí neraz.
I složí kufřík... hľadá: Čo už teraz?

XIII.

Jak pevný balvan v riave — na ulici
postáva chvíľu Adam ružolíci,
otvára oči na ten vír-var besný,
či ozaj je tu? Či sa mu to nesní?
Domy, jak veže, — schodmi do neba sú?
Však hluku — veru nepočuť si hlasu!
I pobaví ho ruchu divý shon.
— Tak to je New-York, nový Babylon?
A zem tá, ktorej nohami sa týka,
je vytúžená, slávna Amerika,
kde vyrobí sa — na doláry ráce?
— Nuž tu som, tu — lež ktože mi dá práce?
Vie, nepôjde to len tak náhodne,
i ohliadne sa, raz-dva rozhodne,
schytí si svoje veci s trotoáru
a zamieša sa ľudstva do vír-varu,
pozdraví pekne pána: — Give me job!
Však neobzre ho ani, hrdý chlap,
len čo mu fúkne dymu z cigarety.
I druhý, tretí ukáže mu päty,
ba odvrátia sa zrovna oči ktorés'.
— No, v Kadlubanoch inakší je móres, —
myslí si Adam. — Ak už aj nič nedať,
no, aspoň na reč slušne odpovedať!
Tu však, čo človek — pros ho, pekne pros, —
behá jak stroj a dvíha hore nos.
Hoc strhneš s úctou pred ním klobúk s hlavy,
on netúrne a ani nepozdraví,
len čert ho nesie kamsi do chytľana!
Tak chodí, sháňa nejakého pána,
čo dal by prácu na ten chlieb a byt —

už nejaký ten dolár zarobiť.
 No, nikde nič! A nohy ledva nesú,
 bo bez konca tie mestské ulice sú,
 zapadajú v hmiel tajuplnom vrení,
 jak dolina tam doma o jeseni,
 nevidieť ani dobre k nebesám.
 A k tomu človek keď je ešte sám,
 tak mu je clivo! Lúdi, ani maku,
 a jeden nedá radu — akú-takú,
 čo tvár, to cudzia — nik ho nepozná — oh!
 Hej, inak je to, ako v Kadlubanoch!
 A keby aspoň našiel druhov z lodi!
 Kto vie, kde sú tí? Ako sa im vodí?
 Čo harmonikár? Dievča z Kysúc — kde?
 Do cesty jeden z nich mu nepríde...
 Stratil ich, stratil... sto striel v materi...
 A večerí sa, veru večerí...
 v tej jeho duši ťarchy celé centy.
 Zažiaria svetlá, blysnú transparenty,
 utkvejú oči kde-tu na výklade,
 však ide ďalej... ďalej, jedno kade,
 jak dobytča, čo márne hľadá hrant.
 I číta firmy, salón, reštaurant.
 — To bude krčma! — vybuchne až z neho, —
 a to je miesto iste pre každého...
 Nuž vojde.
 Dnu? Hej divné, ani stoly,
 pár šerých postáv lulky v kúte smolí,
 okrúhly stolec kde-tu — ako dlaň,
 kto ustal stáť — si môže sadnúť naň...
 Sem vojde Adam, ľahko pozná sklenku,
 složí si na zem kufrík, fujarenku,
 a stane k pultu, netrápia sa mnoho,
 ukáže prosto prstom: — toľko z toho!
 A boss1 sa smeje, ale nenalieva,
 opatrí vtáčka, nech však najprv spieva!

Host' pochopí a na dne duše zmodrá,
 do vrecka siahne, otrčí mu kvodra2,
 nech nemá strach, že on ho poškodí!
 Má ešte groša, dostal na lodi
 za sladkú pieseň, jak moch hôrny — mäkkú.
 Glgne si. — Nik, nik nerobí mu prieku,
 len obstanú ho, vrhnú drsno pár viet,
 významne mrknúc na fujaru: — What s'that?3
 Čo povedať im, ohnutým jak bahra?
 I vezme nástroj a jak patrí — zahrá...
 Hej, zahrá, až to schveje v salóne,
 keď tklivým bôľom duša zastone,
 a on ju vloží do tej piesne celú.
 Len počne hrať a už sa hostia melú,
 podivné tváre, všelijaké črty,
 postavy chudej námorníckej štvrti —
 zamľkle stoja... Rastie kúdol dymu,
 tu i tu v ruke sklenku whisky trému,
 kým Adam hrá. Keď stíchne — musí zas,
 z tých zamračených očí šľahne jas,
 posunky mrknú pri rezkejšom takte.
 Hen v tmavom kúte dva sa hrknú lakte,
 zablyсне zrak a po chvíľôčke malej
 k bossovi stane ktosi: — Do dvoch nalej!
 Jak Adam zmlkne — už mu robí cestu.
 Ten? Slovám nie, lež porozumie gestu,
 prevráti sklenku — liek to na muky.
 Fujara? Ide z ruky do ruky...
 Obzerajú to, kto ten probuje to.
 Keď Adam sháňa, už jej nikde nieta.
 Ta pošla a čím tvrdsie si ju hľadá,
 hluk rozrastá sa, prekypuje svada.
 On? Mračiac čelo, mlkvo postojí.
 Mihajú tváre v dymu závoji,
 až pozná jednu, surovo sa smeje.
 — Tebe som ju dal, — skríkne, — kde je? Kde je?

a ho i chvatne za tkaň pulovera.
 Zablýsnú oči, päšť sa s päšťou zmerá,
 na úder Adam ssupie jak býk dute,
 raz zaženie sa — sok dych lapá v kúte,
 vytreštiac oči ani jablká...
 Vtom však sa vrhnú ani na vlka
 ostatní naňho, v zrakoch horia plamy,
 a holé ruky bijú kladivami.
 Tu mieri sa už, kam sa komu ľúbi,
 krv frfre z nosov, vyletia i zuby,
 i rebro praskne, jak náš bača perie,
 aj tisne kams' von postavy tie šeré,
 pochytí chlapa, stočí dokola.
 Ak krčma jakživ prázdnu nebola,
 za chvíľu je, hoc z mnohých úst sa pení.
 Však v druhú chvíľu vojdú polismeni
 s pendrekmi v rukách, chlapi ťažkej váhy,
 krik spustia naňho, ba i so dva šľahy:
 — Čo, mňa vziať? Prečo? — Adam hlas svoj zvýši,
 vzoprúc sa. Lenže ich hneď ako myší!
 Márne on vraví, koľká krivda mu je...
 márne sa duší, márne vysvetľuje,
 nechápu, čo mu dušu umára!
 Čo oni vedia, čo to fujara?
 Nerozumejú jeho krásnej reči,
 vidia len jedno, že sa ten chlap prieči.
 — Go on!4 — Čo robiť? Neodolá dlho...
 Nech sa dá do nich, iste utlčú ho!
 Však vzpiera sa im pevne do posledku.
 Vyvlečú ho von, všupnú v akús' klietku,
 a pohnú motor.
 Hľadá merave,
 lež kam sa ženú, čože Adam vie?
 Až zastanú, tu ktosi čosi velí,
 šupnú ho z voza do velikej cely,
 prichlopiac po ňom ťažkým buchom dvere.

Niekoľko očí v pohľad sa mu vžerie
 pri slabom svetle, vybadá — sťa v hmle
 strapaté hlavy, tváre zarastlé,
 na ústach úškrn pozdravom už hostí
 nového člena vzácnej spoločnosti:
 Where do You com from?⁵ — Vyprávať však bieda
 Dnu ničoho nič, holé priče leda,
 jak uzre to, vtom Adama čos' strasie:
 — Ej, bohuprisám, veď som ja tu v base!
 Fujara tam! No, krásna hostina...
 Pekne sa mi to veru začína,
 ani tej práce... k tomu také cviky!
 Preto som prišiel sem, do Ameriky?
 Cudzince, jak ja, taká čaká postat'
 To som ver' mohol radšej doma ostať!
 Hryzie sa — morí, hlavu popúšťa.
 — What s'wrong, John?⁶ — ktos' mu hľadá na ústa,
 zpod šedej čiapky dvoje očí srší,
 jak komu aj tu veselo je v duši,
 a zdá sa, on už takto navyklý je —
 privítať člena tejto famílie:
 — What s'wrong? Čo zlého vedie ťa sem dnes?
 Z úst Puterových umkne prvé — Yes!⁷
 Viac z jeho bied tie pery nevyličia.
 Sadne si mlkvo vedľa — na kraj priča,
 všíma si druhov, ako hrajú v karty,
 a lecikedy prizre sa im na rty,
 jak to len vrazia? Cedia cez zuby?
 Nič nechytí, hoc došť sa nahrbí,
 jak hádajú sa, o čom spolu dujú,
 len samé: That s'the matter!⁸ Do You! Do You? Do You?
 On? Pozorne si v duchu pripomína: —
 je čos' v tej reči, ako slovenčina,
 len čo to značí? Mater duť? To nejde,
 i hoc je človek v akej veľkej biede!
 Hučí mu v hlave, myseľ' ovíja,

i keď už rozsype sa partia,
a oni pekne pooprú si plecيا
tak vedľa seba, ako plné vrecia —
na tvrdé dosky.
Jemu sen čos' plaší,
hoc na tvrdom on spával na salaši,
svalnatou rukou podoprel si šticu,
na oči stiahol dlhú kabanicu,
a vydrychnal sa ani v páperí.
Však tu mu sen len jaksi neverí,
motýľom sadá, ale nedosadne,
len obletuje — obletuje zradne!
No, sadnúť jak, keď toľká starosť na ňom?
Práve sa trudí: — Prečo ma zú Johnom,
keď som ja Adam? Aj im ohavám,
vravím a vravím, stále vyvrávam —
veď som ja Adam! Oni svoje hudú,
a spravia chlapa takto na obludu,
hľadia a hľadia, chichot neutaja.
Či John tu každý, kto len príde z kraja?
A ešte dobre, keď už také rany,
že za tým morom kdesi Kadlubany!
Veď nech tam zvedia takom o deju,
hej, vysmejú ma, kristu, vysmejú!
Rychtár by v krčme iste všetkým platil:
— šiel zarábať, hľa, a aj meno stratil,
hehehe! — Srdce myšlienky mu trančia.
A čo by Anča? Čo by Anča, Anča,
nech ho tak vidí, ako sa mu darí,
nie Adama, lež Johna, bez fujary
na priči ležať vedľa ostatných?!
Iste by skríkla, zastavila dych,
azda by praskla aj tá láska stála!
Obzrela by ho a šla, utekala,
márne by volal, ruky za ňou vzpínal,
márne by údel žitia napreklínal,

napokon jednak ovisly by gamby,
 bo chudoba — čož? Ale jak ujst' hanby?!
 To nezniešla hy ni jej duša snadne —
 vidieť ho takto zničného na dne!
 Nuž dobre, že je tam, kde práve je.
 Veď on sa ešte nevzdal nádeje.
 Začiatok ťažký, často sa to stáva,
 zato však iste dôjde svojho práva.
 Hoc obstáva ho zlosť, jak tá hmla šedá,
 prebije sa a životu sa nedá,
 vydobyje si, nech sa shrkne svet,
 fujarenku i svoje meno zpät!
 I Anča nech tu, ako svojej milej
 vytúžil by sa — všetko riekol by jej:
 Maj strpenie a neohrhňaj nosom,
 však nevedia tu ešte ani, kto som!
 Ak zvedia, žitia môjho okrása,
 čoho sa lapím, to i poddá sa,
 musí sa poddať!
 Ráno vrznú dvere,
 stráž povie mená, ten i ten sa berie.
 I Adam vstane s priča, ako vinník.
 Lež naňho jaksi nie je zvedavý nik.
 Čel'ad' sa mení, noví ľudia tu dnu.
 — Tí, bysťu, ak tí na mňa pozabudnú! —
 ustrnie, no, hneď sily naberá.
 Len v tretí deň čuť: Mister Putera!
 Vstane a kráča trochu udiveno:
 — Jak ozaj prišli na to moje meno? —
 mudruje, háda, obracia v tej mysli:
 — No, akokoľvek — aspoň že naň prišli!
 Čo ja tu budem hlivieť azda s psotou?
 Či ja mám času? Musím za robotou! —
 pokojne kráča, kam ho zavedú...
 Tu akýsi pán, rudý od jedu,
 kričí a kričí naňho v jasnej sieni.

Adam len stojí, trochu farbu mení:
 buď, ako buď, si policajt, či sudca,
 darmo si pre mňa nadrapuješ plúca!
 Ja nerozumiem... Odvet? — plecom myk!
 A kým sa sháňa vhodný tlmočník,
 obzre sa, zrazu skočí ziačkom v škole:
 fujara leží na širokom stole —
 a jeho kufřík, vlastný kufřík vedľa!
 I vyjasní sa tá tvár jeho zbledlá,
 keď číta písmo, čo nik neodstráni:
 Putera Adam, obec Kadlubany...
 Už všetko chápe.
 Čas hne, ako rak.
 Napokon príde akýs' hutorák,
 a prísny výsluch počne zprava-zľava.
 A Adam pánom verne povypráva,
 kto je, i čo je, jak ním život metá,
 kde — kedy uzrel svetlo tohto sveta,
 jak vyštvali ho z domu, ako hada.
 Prečo sem ide? — Nuž — no, prácu hľadá —
 vyrobiť niečo, prísť i na postáť!
 Má švárnú Anču — rád by si ju vziať,
 preto i lezie po všakovom pánte.
 A ako bolo v tamtom reštaurante?
 Nuž ako bolo? Povie — čo by schoval? —
 jak vypil si i ako fujaroval,
 až okradli ho — a keď žiadal svoje,
 povstaly v krčme bitky, nepokoje.
 A iste išly hneď i ohlasy,
 bo dostal sa jak Cigán do basy,
 a nech Boh chráni pána sudcu zlého,
 však fujara a kufřík hen — sú jeho!
 — A ty čo, Andrew? — fľochne sudca kosom
 na chlapa vedľa s rozrazeným nosom.
 — Ja? — sfufne trhan, — jak tie veci stoja,
 kufřík je jeho, fujara však moja!

— Ej, — zvažnie sudca, — prípad trochu zlý,
 jak rozriešiť, keď tak sa zauzlí?
 Trpelivosti pretiahne sa struna.
 No, pripomnie si v myslí Šalamúna:
 — Fujara? — súdi múdre v chvíli danej,
 toho je, kto nám krajšie zahrá na nej!
 Rozumeli ste?
 Andrew kyslo mrká,
 fujaru vezme, ale márne fúka,
 ak ozve sa, len chrápné ledajak.
 Keď nejde to, nuž nejde — nechá tak.
 Sluch kaziť iným — nedovolí mu cit.
 On nevie hrať, lež práve chce sa učiť,
 he-he-he!... Adam? Chytí nástroj zbožne:
 — Ach, to je... to je! Ozaj, je to možné? —
 Pred sudcu stane, dve-tri nôty spustí,
 tak ako niekedy na doline v húšti.
 Srdce mu tlčie, v duši citov var,
 hrá — a, hľa, mäkne... mäkne prísna tvár,
 jasajú oči... jaj, tie zvuky poja:
 Hej, Adam, Adam, fujara je tvoja...
 Hraj ešte, Adam, hraj!
 I zahrá si.
 Vie, nie on — Andrew pôjde do basy.
 Aj tak sa stane — cestu nezahacú,
 ba hutorák mu poradí i prácu:
 rúbať kdes' v horách — však on dobrá rasa.
 Sháňajú transport, už dnes nasedá sa.
 — Či pôjde? — Pôjde! Iste! Jak by nie?
 Kto nie pre prácu, ten tu zahynie!
 V tú chvíľu vidí žitia tvár jaks' krotkú.
 Len napíše čos' Anči na karotku,
 tou ťažkou rukou, že už von je z vody
 a že sa mu tu celkom dobre vodí.
 Raz načmára jej všetko, jak to tu je...
 Ešte ju pekne, vrelo pozdravuje,

želá, čo môže, svojej neveste...
A teraz vpred...! Hej, hory, kdeže ste?!

XIV.

Slniečko jasá, stápa v duši srieň,
keď uzre Adam štacion i train¹,
ohromný rušeň na koľajach stone.
I kamaráti sú už na peróne,
ktorí blond, ktorí silno počerní sú,
i mladí, badať však i hlavu lysú,
jak mlátia hubou — reč ich k sluchu znie
i Puterovi jaksi príbuzne,
zdá sa mu rodné slová čuje šumieť,
tu rozumieť im, hneď však nerozumieť.
Nuž zamieša sa, slušne prihovorí.
Prikývnu radom: idú rúbať hory...
odvážať brvná k akejs' veľkej píle,
čo reže, jak čert, kdesi vo Woodsville,
Poliaci, však i Srbi, Hrvati.
Uvidia, či sa práca vyplatí.
Ak nie, čo po nej? Bože, aká pliaga?
Verbujú chlapov k mäsu — do Chicaga,
a najmä mladých, takých — krv a mlieko.
Len je to ztato iste prid'aleko...
No, aká diaľka? A train na čo je?
A ak bys' nemal ako za svoje,
to kompániu ešte nepodrazí,
keď prejdeš kúsok cesty bez peňazí.
Rozumný človek vie sa dobre schovať...
naslúcha Adam, jak sa pohybovať
v tom novom svete...
Nástup... hrmot hrozný,
a oni ženú do diaľ v peknom vozni.
Kraj rozšíri sa, už i poľa jesto,
i hľadá sa naň, keď má každý miesto.

Tu poriadku je celkom iný tok:
 netisnú ľudí, ako dobytok,
 a občan — ako občan, rovnak v právu.
 I Adam sedí, jak pán — nahne hlavu,
 striehne si veci, hoci nehne víčky,
 a číta knižku: „Slovák po anglicky“,
 poradil mu to onen hutorák:
 učiť sa reči všade ako mak!
 I láme jazyk, láme. Keď to znaví,
 naslúcha, čo tí ľudia povedávajú?
 Jeden len chváli, druhý iba kľaje,
 jak Amerika taká — netaká je,
 vraj tu je rovnosť, sloboda a právo?
 — Využijú ťa bezohľadne, dravo,
 ak cudzinec si! Ideš kdekoli'vek,
 musíš sa ťahať, drať — jak nečlovek!
 K starému svetu je tu inak v mnohom,
 však zbadáš všade, jak ten dolár bohom.
 Chceš prácu? Tedy, bratku drahý, vedz,
 i dostaneš ju, lež jak cudzinec —
 tú najhoršiu, ju nechce tutejší,
 ťažkú a lacnú! Ak ťa neteší,
 nechaj a choď, veď odpoveď je prostá!
 A môžeš skočiť s broklínskeho mosta,
 abo keď nemáš nijakého zisku, —
 odpadkami sa živiť na smetisku.
 ...Vykladá Poliak, chlap i za dvoch vera,
 mohol by ta ísť kams' i za boxera...
 Mládenec kys' mu slová podvracia.
 — Eh, tvoja myseľ ešte teľacia! —
 zašomre naňho. — Veď už šťastie kto má!
 — Hej, inak je tu — a je inak doma! —
 prisvedčia hlavy, skúškam žitia zvyklé,
 kníšu sa, kníšu, ako perpendikle,
 a zmĺknuc — mlčia...
 A čo tá tíš tají?

Všetci sa tratia — každý v svojom kraji,
 kto na severe, kto zas na juhu.
 Myšlienky krátia cestu pridlhú,
 vynárajú sa rodné rovne — hory.
 I tu je zem, je — lenže nehovorí,
 vie rozkazovať, vie i dolár vsypať,
 lež nenadchne hruď, ducha nevie vypäť,
 kým tam ten hovor potokom si ločká,
 či je to mesto a či dedinôčka,
 jak prehŕňal bys' mysl'ou v knihe dát,
 všetko ti má čos' k srdcu povedať,
 i chalúпка a pred ňou strom, či skala,
 jak by ťa mala rada, spomínala...
 A ten jas duše — krásny nebies dar,
 ak nechals' doma drahých očí pár,
 z ich lesku žiješ, jak dub z úslnia,
 a ony prázdny svet ti zaplnia...
 Kto ich len nemá? Každý k nim sa vráti —
 v tú rodnú zem, hoc do úbohej chaty,
 v kraj révy, či len zemiakov a cvikle.
 Kníšu sa hlavy, ako perpendikle,
 rušeň sa vžiera, telo znavené,
 však duch ten šire more preklenie,
 rubači driemu, prejdúc v chvíli míľu
 ta do Woodsvillu, hej — ta, do Woodsvillu
 za svojím šťastím.
 Adam tiež tak blúdi
 v mysli, tým krajom vôkol rodnej hrudy.
 Zdá sa mu — vidí kadlubianske pole,
 kypiace vody, vysokánske hole,
 i pleso, nad ním — krv sa hne do žíl —
 pri spomienke, jak capa položil,
 a hlavu — hoc sbor lovcov aj dnes frfre —
 pre šťastie tu si pekne nesie v kufre...
 I fľochne naň, jak neraz-nedva v ceste,
 či s fujarou sú tam na svojom mieste?

No, sú! Čo robiť? Znova pohne v pút,
 smrečina vonia, hrkot oviec čuť,
 i štekot psov... a mesiac zláti skáľa.
 On? Na Blesku si do Kadlubian cvála —
 a Dunaj s ním. Hej, čo sa naplahočí,
 však je to hodno za tie krásne oči,
 jak hrejú! V náruč schytí svoju milú...
 Tu z vravy kolies udre: — Do Woodsvillu...
 Adamko, pozri — tam von noc je už.
 Si drevorubač — vydrž ako muž!
 Neblúzni! Aj tak túha tvoja márna!
 Tu zem je dobrá, ak i jednotvárna.
 Lepšie byť triezvym, tvrdým — ako z kovu,
 a citlivosť ni nepripustiť k slovu...
 Hej, drž sa, Adam!
 Precedia sa chvíle.
 Tretieho rána schodia vo Woodsville,
 nevelké mesto, píla zavýska,
 a reží, reží hrozné gátriská.
 Tu naložia ich, práve skvú sa zore, —
 na železničke v predobed sú v hore,
 kde má sa rúbať, kliesniť z celej sily.
 Čo treba — už tam, sekery i píly,
 nástroje však, srdce môže žiariť,
 náčinie, kotly, v nich sa bude variť.
 Nuž allright, len to nejak skryté svetlu,
 a všetko vôkol dáke divoké tu,
 mrazivý objem dávnej prahory.
 I Adam iba oči otvorí,
 ako tu voda skúpo zpod skál rinie
 a nezašumí, ako na doline.
 Rubači pohľad vymenia si vzájom:
 tie pniská srážať — veru tvrdý nájom —
 prežily iste stú a prastú zimu,
 kde ktoré ni tria chlapi neobjímu!
 Taký strom soťať, keď sa podarí,

mali by vidieť naši šľogári,
 ak i tá haluz doma sem-tam liece,
 však jedle, smreky — so stola brať sviece!
 Lež taký peň? Hja, to sú, pane, tajel!
 A ešte jak ho dostať na koľaje...
 mudruje Adam.

Zato neprevracia:

práca tu, hoci ťažká, jednak — práca.
 Druhovia? Tí, hľa, k nej i pristúpili:
 údery sekier znejú — skučia píly.
 I on sa rúče má už k pohybu.
 Privolá pomoc, stavia kolibu.
 I dosák jest, i lát, i všakých skladov,
 a skúsenosti dobrou sú mu radou.
 Večer už majú chlapi domov skromný,
 obstanú kotál, v ňom vrie tam na ohni.
 Jednaká bieda spája všetkých v jedno,
 hrdlačia vedno, nuž i jedia vedno,
 a Adamovi vzdajú pochvalu,
 keď vykonal im službu nemalú.
 On má zas radosť čistú z toho diela,
 o svojom kraji vypráva im veľa,
 i slúchajú ho v kole sediaci,
 Hrvati, Srbi, jak i Poliaci...
 Zo zeme prýštia sily nové, jaré,
 i zahudie im pekne na fujare,
 až ozýva sa do diaľ horou hluchou
 bôľ, jak i radosť rodných jeho vrchov.
 Len pozde zmlkne.
 Pár dní súmrak sotne,
 jak oni v práci za chlieb krvopotne,
 a hora prijme, hora sa i fantí.
 Poznajú to už biedni emigranti:
 dva pniská padly smerom trochu nižé,
 a na čistine dva sa týčia kríže.
 Dvoje srdc skončilo už ťažkú hru,

dve duše svojeť jakživ neuzrú.
 No, práca ide, práca — tá ísť musí,
 po koľajniciach brván zrutné kusy
 vezú sa denne, do Woodsvillu vezú,
 a neskrvavie cesta od ich rezu.
 Ak opláče kto životy, z nich troska,
 to srbská majka, no a mater poľská!
 — Lež aj nie div! Čo, azda sekera
 do každej ruky? — šomre Putera,
 a napne svaly, mocne ohne chrbát,
 sám učí chlapov, ako horu rúbať.
 Jednak i jemu konáre jak letia,
 vykrične ktosi, a to obeť tretia...
 V tú stranu bežia, a tu mladík istý
 skosený leží, ani na bojišti.
 Zrak vytresklý a pery sinavé,
 krvavá rana slzí na hlave.
 I Adam nad ňou, všetko s ním sa krúti.
 — Ach, Pane Bože, ved' to hora smrti!
 Na kom je vina? Čo ho len ta tiahlo?
 Či so sveta ísť musí a tak náhlo?
 Nemôže život byť už bez obetí,
 a na čistine musí stať kríž tretí? —
 I složí klobúk... pomoc? Kde jej máš?
 Odrieka v zmlklej hore: Otče náš...
 Druhovia za ním, títo, jak i tamtí —
 modlia sa, modlia biedni emigranti,
 z nich ani jeden nezná svojho losu,
 kedy smrť prihne k nemu ostrú kosu,
 a jasná nádej kedy vyjde v zmar,
 keď musí tadať život za dolár?!
 Jak skončia, čítať s tváří: kto na rade?
 V Puterovi zas dozre: Preč, preč ztade!
 Čo ešte čakať?
 Jasajú sa hviezdy.
 Rubači vo snách, len on čo sa zhniedzdi,

v kolibe z dosák, jak tieň mlkvo vstane,
 vezme si veci, vopred nachystané:
 fujaru... kufriék pre dlhšiu pút — ťažký,
 priviaže si ho k pleciam na povrázky,
 vyrazí do tmy kams', kde jeho cieľ,
 mzdu nechá druhom, už ju oželel,
 len preč... preč! Nevie, ale zdá sa, volá
 jednotaj naňho čosi shora-zdola.
 I vykročí, ved' smer tu sotva stratí,
 len nepustiť sa hentej úzkej trati,
 tá do Woodsvillu vedie iste, hej!
 Nuž stúpa po tej ceste kamennej,
 jak niekdy doma, aj tu ide valom.
 Len duša jaksi v rozrušení stálom,
 ak čuť čo, to sú jeho ťažké kroky,
 lež na dne srdca žiaľ špie prehlboký:
 tie oči stĺpkom sajú jeho silu,
 a spytujú sa: — Uzreš si ty milú?
 Zem, kde si raz, hoc jedla do tých úst
 ti nedá, jednak jak jej myslíš ujst'?
 Si vážnom, márne bežíš do diaľavy,
 drží ťa pevne, čo chce z teba spraví!
 Si vážnom, Adam! A on cíti to,
 vždy kráča slabšie, vleklo, ubito,
 nech broklínskeho mosta tu je uhol,
 vyšiel by naň a s neho by sa vrhol
 v bezodnú hĺbku... Stane... váha chvíľu,
 no, vzdychnúc, kráča ďalej do Woodsvillu,
 vidí ju... ju... ju, svoju dedinárku...
 Je už deň, keď sa složí v mestskom parku,
 a tvrdo usne.
 Leží na pažiti,
 dlho sa nehne, dlho neprecíti...
 Slnko už nebom vysoko sa plúži,
 keď otvorí zrak... smevom sviežich ruží
 vpadne mu krásna dievčia tvárička,

a ani jeho reči nevyčká,
 privráva sa mu decko zlatovlasé...
 On odkaz nebies čuje v jeho hlase,
 i zdvihne hlavu, poďakuje milo
 za koláč, čo tam vedľa položilo,
 veď týždne, čo sa nepotešil v nikom.
 I hľadá, ako mizne s balónikom
 na ciestke za kry... steblo ľalie!
 Adam v tom chápe — medzi ľuďmi je,
 a povedomie v duši rastie, rastie...
 Verí, to naňho usmialo sa šťastie.
 Schápe sa — na svet má už inú mienku,
 soberie kufor, zdvihne fujarenku.
 I vo Woodsville vidí — ľudia žijú,
 nuž vojde sem-tam, spustí melodiú,
 a najde groš, i vďačné posudky...
 Večer zas? Šťastne skočí do búdky
 na dlžizný vlak s nákladnými vozni.
 Keď inak nejde — aj tak život možný!
 A až sa vo tmách tisíce hviezd zjagá,
 on do Chicaga jachá... do Chicaga...

XV.

Zem tajuplná — zvlnených prs žena —
 sladko si snije jarou oplodnená.
 Adam? Hej, dúškom saje ten jej dych
 na ťažkých kolách, svetom rozbehých,
 hamovač čierny v rozloženom temnu
 tvár detskú vidí, usmievavú, jemnú,
 jak žiari, jak zve — len ísť a ísť chrabre.
 No život už s ním len tak nevybabre:
 čo v divých horách obrátiť sa v trus?
 V Chicagu miest, on najde chleba kus!
 Ta pôjde rovno k mäsu do továrne,
 však baranov on vždycky rezal zdarne,

i kožu svliekol, ani rukavičku,
 i feloval rád — v noci pri ohníčku.
 Pred nosom by mu azda brána tresla?
 Však je on chlap, a to chlap od remesla!
 Je mladý, svaly ani z ocele,
 jeho tá práca ľahko nezmele,
 čo aká ťažká — iste vydrží ju.
 Veľa sa vmestí na tú jeho šiju,
 a vyrobí... hľa, zve ho krásne dietko...
 A neprejie a neprepije všetko,
 veď život nielen z pohára a misy.
 I dopraje si, no i odloží si,
 na úrok dá... hej, nájde dobrú banku.
 Však chce si čím skôr priviesť sem i Hanku,
 a to je groší! Ale čože z nich,
 ak má tu žiť sám — samotný, jak mních?!
 Pošle jej lístok — ona jemu zprávu,
 on oproti jej pôjde do prístavu.
 A potom? Dotkne sa ich šťastia prútik:
 sosobášia sa, nájdu tichý kútik,
 a bude! On si pôjde do práce,
 jej na starosti veci domáce.
 Tak budú gazdovať, až nezaveľa,
 vypustia s písma Janka, ručiteľa,
 a ak ich šťastie ešte chytí za prst,
 pozvú ho — jak mu sľúbil, — až sem na krst...
 To bude radosť!
 Zjasnia nebesá,
 deň a noc Adam takto vezie sa,
 i pospí si a keď nie — v myslí snuje:
 ješť nabral si dosť — tedy dobre mu je!
 Stanice prejdú... stanú... pohnú zasa.
 Oňho v tej búde nikto nestará sa.
 Nač' by sa staral? Pre to miesto biedno?
 Však tomu rušňu ťahať veru jedno!
 Kolesá hrmia, mašina — tá brechce,

len Chicago jaks' ukázať sa nechce.
 Kraj jednotvárnny srdce nezíska.
 Napokon vstanú akés' vežíská,
 železné krámy, kolá na ich vrchu...
 'Ký beťah je to? — myslí Adam v duchu,
 keď zastane vlak na stanici, v uhle,
 kde samé uhlie, ale samé uhlie!
 I hľadá — mal by totiž ďalej vôľu,
 však akýs' pán mu ukazuje: dolu!
 Keď dolu — dolu! Aké tedy shony?
 Pán hrozí? On mu ukáže: — No money!¹
 Chicago? — slušne dovráva sa s ním.
 Ten hodí rukou smerom opačným:
 — Hear Blacktown!² — Blacktown? — ako by ho spílil:
 — Tí, bohuotcu... to som cestu zmýlil! —
 I vysvetľuje, jak mu reči vláda:
 on nie je tulák... on len prácu hľadá.
 — Prácu? — ten myslíac, robí z núdze ctnosť,
 ukáže na dom, — tam je práce dost!
 — Thank You!³ — tak Adam. Ide rovno k stavu,
 zaklope a tvár stretne usmievaťú,
 jak postavu mu meria, svaly stuhlé,
 a pýta sa ho, či vie kopať uhlie?
 — Yes! — kývne, vediac, kto tu chce jesť chleba,
 do všetkých prác mu rozumieť sa treba:
 — Yes! — A zas v chvíli začína sa blaho:
 ta, k uhliu pod zem všetkým vystroja ho
 na nočnú zmenu.
 Tváre opadlé
 privítajú ho tam pri spúšťadle...
 On? Chlapisko, až tá zem pod ním zvoní,
 hoc vystrojený celkom, ako oni,
 odev jak uhol, zástera zas z kože.
 I jazyk láme tu-tam, ako môže.
 Jak baník — hľadá stavísk na trakty,
 vyčká rad, smelo vstúpi do šachty,

spúšťa sa — spúšťa v tajný, podzemný svet.
 A v štóloch? Na čom zrak pást? Na čo myslieť?
 Tu žiaria svetlá a niet kúska neba,
 a jemu zdá sa — je to kraj pre seba —
 však život hrmí, ani na ulici...
 Tu sú as' škriatky — všetci piad'mužíci!
 Všade sa kutí, hrabe neustále
 v diamantoch čiernych — na tej lesklej skale,
 a nakladá sa konskú na dráhu,
 a vozí, vozí, vozí k výťahu
 dňom ako nocou, hoc' hneď praská šija,
 ak všemohúca veľí kompánia...
 Prach vniká do pľúc — čierne, pichľavý.
 I Adama ktos' k práci postaví,
 chlap je jak hora, nech v tom uhlí rýpe,
 rukami dvíha, lopatou zas sype
 do veľkých bagrov, ktoré, ak niet zádrh,
 odpnú a šachtou vznesú až hen na vrch. —
 I napne sily, nie jak dáky pánik!
 Keď má byť baník, teda bude baník,
 nech i boss vidí, jak sa po ňom práši,
 hoc' nevyrástol tu, lež na salaši!
 Nuž robí s chuťou, robí primnoho,
 jak človek, čo má robiť pre koho.
 Hej, neraz sotre upotené temä,
 a robí ďalej, jak ten titan zeme.
 I cenia si ho, dajú dobrý plat,
 aj izbietku...
 No, ľahko navykať
 po toľkej biede na chlieb trochu belší.
 I teší sa mu Adam, veľ'mi teší,
 spomnúc si neraz, ako i to prasa
 z horšieho v lepšom skorej prichová sa.
 Ochotne schádza v zeme útroby,
 len nech sa má jaks' a nech zarobí!
 Do budúcnosti hľadá mysl'ou smelou.

Capovu hlavu má tam nad posteľou...
 Ba čo by farár s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector s pekným podhrdlím,
 i fuzáč notár, mládenec bez hán,
 a slávny jáger, Kalčo, zvaný — Ján,
 nech nakuknú tak do tej jeho skrýše?!
 Aj píše Anči, dlhý lístok píše,
 jak dobre mu je, aké prežil próby,
 kde je v tom širom svete a čo robí...
 I reč mu ide jak-tak... Na fujare
 niekdy si zahrá, spomnúc časy staré.
 Aké má túžby, ak by chcela znať —?
 Nuž rád by bagry s uhlím odvážať
 na dráhe v bani, v nej i voda trieska.
 Azda by trafil na takého Bleska!
 A ešte rád by zhojiť srdca ranu —
 mať ju tu čím skôr — svoju milovanú!
 Ako tam doma — tak by uňho bola,
 mala by blízko ísť i do kostola.
 Tu iná reč, aj iné učenie...
 však Pán Boh iste všade jeden je,
 kto podvracal by pravdu, bol by to lhár!
 A prikladá jej v tomto liste dolár,
 nech kúpi si zaň niečo! Ku pokonu —
 nech napíše mu pár slov do Blacktownu
 na adresu... a s Bohom, anjel môj...!
 Hej, s Bohom!
 Tuho ženie práce stroj,
 a všetky sily chlapa využije.
 Adam však vládze, celkom spokojný je,
 najmä keď dajú na druhú ho jamu,
 a voz i koňa k tomu pridelia mu.
 Čo chcieť viac? Brown je Blesku rodina,
 už dobrý čas, čo svaly napína,
 a jeho sudbou tu si trochu požiť,
 prevážať uhlie, aj tu kosti složiť.

Rozumie v hlbkach, kde tmy večné driemu,
 on Adamovi — Adam zasa jemu.
 Vše pohladí ho, krmíac — s ním sa laská,
 hned' sporšie ide aj tá práca ťažká,
 kamarátstvo je pevné navždycky,
 a nemusí sa vravieť anglicky.
 Brown ľahko chápe, ľahko — ku podivu
 i na slovenské slovo zdvihne hrivu,
 celkom jak Blesk, ten sivý jeho drusa.
 A jednak skoro rozlúčiť sa musia,
 jak netušili, jak si nemysleli,
 by sa viac nikdy, nikdy nevideli —
 bez slova rozísť!
 Takto od pár dní
 je Adamovi život záhadný
 i na povrchu, však i v bani na dne.
 Tu i tu poňho divné slovo padne,
 hoc robotníci najviac, ako husi —
 dovedna hlavy — tíško šeptajú si.
 — Čo to len majú? — stlumí aj ten dych.
 Napokon príde k nemu jeden z nich,
 a spýta sa ho, zvúc ho pekne bratom,
 jak sa má, a či spokojný je s platom?
 — Som! — povie z duše nič zvlášť netušiacej.
 Tu ten zas k nemu: — Či by nechcel viacej?
 — Chcieť, kto by nechcel? To vždy po chuti!
 Lež kompániu ktože donúti?
 — My! — zdôrazní druh. — No-no, azda?... Hrome!
 — My! — blysnú žhavé oči povedome...
 — Vy?! — krúti Adam hlavou: — Čudné veci!
 — My a vy s nami! Rozumiete? Všetci!
 Keď vyhlásime štrajk, tu všetko stane...
 A nepopustia? Zatopíme bane!
 Však uvidíte — v ohni toho boja
 nehne sa rúk a nepohne sa stroja...
 Lapíme podnik zrovna za uzdu,

uľavia v práci — dajú lepšiu mzdu.
 Nuž čo vy na to, mister Putera?
 Jemu sa čosi v duši vzopiera:
 on spokojný je a má biť sa pre nich?
 I hľadá do tých očí vyjavených,
 čo nedbaly by po holom prejsť meči.
 Mal by rieciť pravdu, že sa mu to prieči?
 Niet príčiny brať takú pripomôcku
 a všetko stavať na jedinkú kocku...!
 To mal by rieciť! Lež čo by na to tí,
 čo viac mzdy chcú si vytĺcť z roboty!
 S ním jeden by sa nepozdravil v bani,
 jak prašivec, tak bol by obchádzaný!
 Nuž radšej sľúbi, keď sú všetci na tom —
 on nespraví zle svojim kamarátom,
 veď jednakí sú na vrecku i hrdle,
 a dobrá ovca ostáva vždy v krdle,
 kým pobehajna ohľadu nie hodná.
 On neodbočí...!
 A tak istého dňa
 podivný vánok ulicami vanie,
 revolta kráča sem-tam po Blacktowne.
 Už nesstúpila do šacht nová zmena,
 stroje — tie mlčia, práca zastavená,
 na rynku masy robotníckych čiat.
 Ktosi tam reční, čo jak započiat,
 jak držať sa a čo sa prieči — zbúrať...
 Poslanstvo má ísť hneď na banský úrad —
 predložiť radom všetky požiadavky.
 Len vyhovieť im, hneď je koniec stávkyl!
 No odpoveď je krátka, prebiedna:
 — S odbojníkmi sa vôbec nejedná!
 I vzkypia vášne, masou divo zmyká:
 — Tak kompánia cení robotníka?
 A Adam, ktorý zdal sa nebyť ničí,
 nevie jak, len keď s ostatnými kričí.

Už nedbá, čo to všetko v chvíli tu je!
 Jak v tmavej štóle kôň Brown prestupuje,
 a čaká ho, bo neistou už pôda,
 i zarehce, veď vystupuje voda...
 Márne! Ten oheň rudý, plápolavý
 lapil sa už i jeho srdca — hlavy:
 tu nerozmýšľa, iba hlavný stán...
 Putera Adam z obce Kadlubian
 je jednou slamkou v zapálenom kozli:
 Iní sa katia, nuž i on sa rozzlí...
 Polismeni tu? Bijú? Aj on bije!
 Už rozvrátil by hlavu kompánie,
 čo vyžiera ľud!
 Oheň vzbĺknuc — kl'aká,
 a na Adama prekvapenie čaká.
 Niekoľko dní a na šachtách je pusto,
 niekoľko dní a zapadne mu sústo,
 tvár poleje mu zrazu pot a vriaci:
 práca sa hne, hej, a on nie je v práci!
 Ba odkaz znie — vraj keď vie hubou mleť —
 by uvoľnil i posteľ, a to hneď!
 — Ej, otca mu tam! — schladí myseľ dravú,
 keď zadíva sa na capovu hlavu:
 — Zas musím ďalej, ako tá zver z lesa,
 a sám som zas — nik o mňa neobzre sa!
 Ja za všetkých som bojoval — sa pral,
 a teraz prišli ľudia z inokiaľ,
 i mnohí z druhov stali do roboty,
 kým ja som handra, ňou si dreli boty...?!
 Eh! — zakľaje vtom od veľkého bóľu.
 Capovu hlavu složí mĺkvo dolu,
 i zabalí, hoc osohu z nej málo.
 To dievča tiež sa márne usmievalo:
 nie, nemá šťastia! Ani Ančin list
 nemôže počkať, musí ísť, hej, ísť...
 Len kam zas? Kolá nepotrátia ráfy,

má niečo groša — do Chicaga trafi!
 Tam v prvé ráno pred továreň stane:
 — Chlap ešte som, hej, prosím vziať ma, pane!
 I ohliadne sa z vlaku na Blacktown:
 Baníctvo s Bohom, s Bohom koník Brown!

XVI.

Adama prejdú myšlienky mdlé — šeré,
 až stane v meste veľkom na jazere!¹
 Keď vie sa spýtať, nestratí sa vari...
 Hneď zavčas rána sadne do streetscari²,
 pri jatkách síde, zrovna pred bránu.
 I Slováci sa tuná namanú,
 jak všade, kde je práca ťažké drenie.
 Sem-tam sa tlačí trochu unavene,
 tá cesta dlhá, tu zas dobytčí kar...
 Vtom ním ktos' strasie. — Caľať, harmonikár! —
 Krajania hneď sú vrelym citom jatí.
 — Kde sa tu berieš? — hľadá tamten. — Ba ty?
 — Ja vo fabrike, bratku, črevá skladám...
 — A ja zas idem z bane, — vraví Adam, —
 za akous' prácou, hoci od mäsa...
 Nenajst' tu niečo? — Ale najde sa!
 Bossovi poviem, ľahko nevydranká
 takého chlapa. A čo tvoja Anka?
 Píše ti? — Kde by! Azda sem mi bude...!
 Dosiaľ som horšie, jak ten Cigán v búde.
 — Nepovedz! — Veru prešiel som ja školu.
 — A my zas sme tu, a sme ešte spolu.
 I ty k nám prídeš, — myslím, určite.
 Sedem nás spáva blízko na byte,
 ty budeš ôsmy, dobre? Aká shánka?
 Jesť navarí nám naša Kysučanka,
 my platíme jej, dosť nás bude osôb.
 A Kata kuchtí správne — na náš spôsob, —

i halušky, i údlovinu v hrachu...
 Len veľmi si ju neobzeraj, brachu,
 bo okále má — ujsť bys' nestačil!
 — Čož' ja už! — No, si sa jej zapáčil,
 i spomína ťa. — Ale choďže, choď!
 — No, poďme, možno, práve bude vhod —
 k bossovi!

Idú sem-ta nemárne.

Napokon Adam chlapom továrne,
 len ohliadnu ho zvedavosti s mierou,
 či narábať vie dobre so sekerou?
 Jak nevedel by? Azda jedal šalát?
 Nie polená, vie ťažké pniská kálat!
 Potľapkajú ho, vedú po stavisku,
 v ohromnej sieni, ruchu, ryku, stisku...
 Hovädo srazí Niger, ako drak.
 Spustia ho z krvi, už je v moci pák,
 zdvihnú ho, vola, ani kurča väčšie,
 posunú — pár rúk kožu s neho svlečie...
 A ešte sa v ňom myká sila živá,
 pár rúk ho zasa dobre vyumýva,
 a posunie ho ďalej v stranu inú.
 Tu roztína už jeden chrbtovinu,
 no samotný sám musel by i zhnúť,
 keď nový vôl tu každých desať minút!
 Nuž niekoho mu ešte priberú...
 Tak Adamovi dajú sekeru,
 a rob a ukáž teraz, chlape milý,
 aké máš nervy, koľko v svaloch sily?!
 Neobzeraj sa sem-tam, čo je z vola,
 jak rozberú ho, sunúc dookola...
 Piluj si svoje, uver, za čas krátke
 dostanú svoje konzervárne, jatky,
 a na obed, hoc zrak to neverí —
 už bude beafsteak tam na tanieri
 v hoteli hrdom — v reštaurante, pane,

kde okvietené stoly, pricipkané...
 páni a dámy, jemné ani z vaty,
 spracú tie volie chrbty, volie hnáty...
 Tak Adam! Jaj, či dusí krvi výpar?
 Čož' to? Bys' videl, kde tvoj harmonikár,
 v čom sa ten papre, čo sa naprelieva:
 len črevá čistí, jednostaj len črevá!
 Tomu sa, možno, chuť viac nehľási
 na údeniny, krásne klobásky...
 O čo len jednak lepšie tvoje dielo!
 Vôl natiahnutý, schop sa, zatni smelo,
 nech vidí tvoj druh, jak ti ostrie pára,
 a že si súci chlapík za mäsiara!
 Tni, nezaostaň chvíľku v letmých snoch,
 nie ti dosť jeden vôl — hneď máš i dvoch!
 Stroje, tie hrmia v búrke treskov-praskov,
 hej, zatni, Adam, bo tys' tu ich čiastkou!
 Nedaj sa, nedaj, hoc i pukne v drieku,
 pás práce beží, nepristav tú riekku,
 bo vyhodia ťa! Sekáš tu len kosti,
 no presekáš sa k svojej budúcnosti.
 Rúb, Adam, rúb, hej rúbať potreba!
 Veď nerúbeš tu iba za seba,
 keď tvrdá práca zalieva ťa potom!
 Rúb — ty sa dnes tu rúbeš so životom
 za svoju Anču!
 A on rúbe rúče,
 svaly sa pružia, srdce prudko tlčie.
 Po práci Maco verne naňho čaká,
 pojme ho s sebou na byt — do baráka,
 sbitého zo skál, v chudobnej, zlej štvrti.
 Len bachnúť doňho, na hľbu sa zrúti.
 Tu nájde známych. Je to radosti!
 Katuša zhíkne, aj ho pohostí,
 a k mäsa kusu dodá nežným hlasom:
 — Nuž prišiel si? No, vidíš — tušila som...

— Ba? — Veru! — blysne na stôl. — Hľadže, tvoj diel!
 Neraz som si tak, — ozaj, kdes' sa podel?
 Ostaneš s nami? Inde je to drahé...
 V izbe sa vyspiš s chlapmi — na podlahe.
 Naješ sa... varím riadne pre náš snem...
 No, pôjdeš ďalej? — Ale ostanem! —
 prikývne Adam, složiac veci svoje,
 veď chudobno, lež všade čistunko je.
 Jie, jak by páčil, k tomu — pohľad raní.
 Za Katou fľochne: aká z nej len pani?!
 Fertuška biela na vrchhlave mašľa,
 nech frajera chce, iste by ho našla!
 Prizre sa hladne štíhle na bôčky,
 nevidel dávno svojskej dievočky.
 Však zbadá sa a — pokrm viac mu vzácny.
 Potom sa už tu ľahko udomácni,
 načiara Anči, adresu jej udá,
 nech odpíše mu, ako sa má, chúďa,
 či netrápi ju preňho ten svet podlý?
 Či myslí naňho — či sa zaňho modlí?
 Tak napíše, aj pekne pozdraví.

Strhnú ho žitia všedné krútnavy,
 robí a robí, chrbtovinu kála,
 i mzda je dobrá, k tomu práca stála.
 A na ložisku? Ako to už býva,
 keď sídu sa, nuž prinesú si piva,
 a harmonikár spustí pieseň jarú,
 on zasa zahrá sladko na fujaru.
 Hej, bolo by, nech niet tých ostrých pradien,
 v nich duša viazne jaksi so dňa na deň!
 Odpoveď čaká...
 Listy prídu, hľa...
 a naňho Anča azda zabudla?
 Minie i mesiac, nastúpi i druhý,
 pod Adamovým zrakom modré kruhy,

nemôže spať, až poblednú mu líca:
 — Ach, nevernica... veru nevernica! —
 zosrka v duši, zúfa na jej vine.
 Napokon myslí: — Sú i dievky iné!
 Čo sa má moriť, Pane Bože svätý?
 Keď Anča nedbá — tak si všíma Katy!
 Tá sladne ani zrelé ovocie,
 ak pozre za ňou, vidí, chce ho, chce...
 a švárna je a okrúhle má prsia...
 Podivná túha na dne srdca skrsá,
 hoc zaháňa ju, rozbije i v kusy,
 zas vráti sa, on niekoho mať musí,
 a Anča, Anča! S dušou bolestnou
 píše i krtnej, čo je, jak je s ňou?
 No, nič... On jednak čaká, utýraný,
 či prepadly sa celé Kadlubany?
 Ak? Nuž, nech! — zvre to v ňom a zhorkne cele,
 popasie oči po Katinom tele,
 je mladé, svodné. Obstať, kde vziať sily?
 Vypije niečo, večer dvere zmýli,
 nájde jej pery, náruč horúcu,
 a privinie ju zrovna ku srdcu,
 jak Anču niekdy...
 Teda koniec oštár!
 Tu pristaví ho istého dňa poštar,
 na schodoch lístok do ruky mu vlačí.
 — Od hoho? — myslí Adam; — Hí, od Anči! —
 poznáva písmo, čosi v ňom sa zlomí.
 Akýsi hlas sa ozve vo svedomí,
 až zachveje ním, keď list šlabikuje.
 Hej, ťažko mu je, veľmi ťažko mu je,
 veď píše citne: — Drahý Adam môj!
 Len teraz počne v duši pravý boj:
 — Môj Adam? Pekne! Lež jak — pre päť svätín,
 či som to ozaj Ančin a či Katin?!
 I číta radom, ako znať mu dáva,

že je i ona, chvála Bohu, zdravá...
 Takého zdravia ver' i jemu praje!
 Neraz si myslí, však i zvedavá je,
 či nestratil ten kúsok rozmarínu,
 a v širom svete nezalúbil inú?
 — Tí! — pristaví sa: — Čož' som padúchom? —
 a poškrabe sa chvatne za uchom:
 Jak to len píše? Azda tuší čosi?
 Rozmarín má, lež iný klobúk nosí...
 No, kto to vie? A kto to vyčaragá?
 Vraj tretí list už píše do Chicaga,
 a márne čaká akejs' odpovedi...
 Či tú ich lásku azda niekto riedi?
 — Čože? — vtom už mu líca farbu menia,
 a v prekvapenie padne z prekvapenia...
 — To, bohuprisám, podvod akýsi,
 ktos', Anča, chytá naše dopisy!
 Nečíta ďalej, domov ho to ženie,
 kým v duši skrsá čierne podozrenie
 na Katu... Vojde — on to presne zistí!
 — Ty, dievča, povedz, nedostal som listy? —
 Tá zachveje sa ani šiaša v mláke:
 — Čo vravíš, Adam, listy? Ale aké?! —
 a počne plakať, tak jej na duši.
 Hej, má ten trapov, kým ju učuší,
 a zhojí ranu...
 Noc zrie s mrakodrapov,
 v nevel'kej izbe chrápe sedem chlapov,
 len ôsmy ešte trotoárom šlampe,
 číta list znova pri uličnej lampe.
 Ťažko to ide, mnoho všakých zvestí,
 na štyri strany sa i toho vmestí,
 a dosiaľ iba prvú prečítal!
 Na tých troch — chýrov celý kapitál,
 hoc na druhej — to nemá preňho ceny:
 kto umrel — no, a pravda — kto sa žení...

Na tretej však je vdačný každej značke.
 Tu Anča píše čos' o poľovačke,
 a akej ešte! To je, pane, dej —
 o poľovačke, a to medvedej
 na Kubovom, kde farských majú lúku!
 Je to strach čítať, však i do popuku:
 pán farár v ruke s motyčkou sem chodí,
 a kope jarky pre tej trochu vody,
 bo ináč slnko spáli v lete pažiť.
 Musí sa teda tá zem vlahy nažiť...
 ak nažije sa — aj hned' zelenie...
 A tu má gazda iné trápenie:
 do bujnej lúky zasa všetko letí,
 i koniari a najmä — ak sú deti...
 I dobytčatú chuť tu jaks' sladko,
 ak odtúla sa s hole jaloviatko,
 hned' je tam... ako na svojom sa pasie,
 Nuž vyjde farár neraz v nočnom čase,
 a chlapci, lotri, vezmú zvučný spiež,
 zachehcú sa mu: — Strež si, len si strež! —
 Vodia ho lúkou cengom toho zvonca
 raz s jedného a s druhého zas konca...
 Po takej noci — idú Kubovím —
 okrúhly rector s pekným podhrdlím,
 a fuzáč notár, mládenec bez hán,
 i slávny jáger Kalčo, zvaný — Ján...
 spafnúť si niečo, hoci akú škvarku.
 Hmla na lúke a čosi hne sa v jarku.
 — Pst! — zdrží jáger, — hľad'te, tam v tých kroch
 čo to? Je šedé... stojí na štyroch...
 To bude Maco! Na tú šelmu dravú
 namieri notár, keď vtom zdvihne hlavu
 a vstane — farár, motyčku má v hrsti...
 — Tí, bohuprisám, nech ten fuzáč spustí! —
 zosrkne Adam, prežívajúc scénu...
 Už nevidí, jak streetscary sa ženú,

Chicago tam... Šum hôr? I zajde ta,
 nadáva lovcom, aj sa rozchechtá...
 až zbadá sa, a pohne pomaličky.
 Zahne si cestou známej do krčmičky,
 boos je sám, tomu povie, kde čo kul,
 veď navštevuje riadne eveningscool!³
 Na vzdelanie dá, nie jak akýs' šal'o,
 nuž vie riečť, čo sa v Kadlubanoch stalo.
 I uľahčí si. Boos zas pomôže!
 Zná fabriku, tu v meste, — na kože,
 ak chcel by ta, vraj zárobky sú značné...
 Hrkne si Adam brandy⁴: — Ale vďačne!
 Pri práci, jak má, aj tie zvery hynú!
 Azda má večne rúbať chrbtovinu?
 Na byte rád by nazrieť do priečinkov.
 Už neshodne sa s peknou Katarínkou.
 I pôjde! Čo by nešiel? Allright... yes!
 Továreň nájde za adresou kdes'.
 Hej, zajtra...
 Tak i prejde pár míľ v dial'.
 Továreň, a v nej — mister John Jack Small,
 prijme ho — starec, ale ešte v sile.
 Tu vyrábajú kože krokodílie
 na pánsku obuv, najjemnejšie tašky.
 — Či rozumie sa? — Yes, no, bez otázky!
 Na takú prácu skúseností — to má,
 čo baranín on vyrobil si doma!
 I spravia sa, tak dohodnú sa pri tom:
 Putera bude v továrni i bytom,
 robotník vo dne — tu-tam k pomoci,
 a postriehne zas trochu za noci.
 Však voľný muž i zvoľ'ou ľahko skysá,
 a preto Adam slušne ožení sa
 v najkratšom čase!... Prisľúbi, jak načím.
 — Len jak to teraz Kate vyonačím? —
 myslí si cestou. Ale zdarí sa mu:

stihne ju práve doma, a to samú,
 však medzi nimi nejde nijak reč.
 Jak ona vidí, že sa sberá preč,
 i hlavu z capa strčí do kufríka,
 pochopí všetko, fľočne na vinníka,
 a vyčíta mu, všelijak ho čistí.
 — Hja, — ten zas, — Kata, brala si mi listy!
 — Ja? Tebe? Veru mala by i komu!
 Na! — šmarí mu ich. S tým i koniec lomu,
 a koniec láske! Adam odchádza...
 Na novom byte všaká nesnádz,
 svetlica veľká, jak pre ľudí párku,
 kuchynka vedľa čaká na kuchárku.
 Čo on s tým? Tol'ká prázdnota až desí!
 Na stenu hlavu z capa pribije si,
 a večer píše Anči: — Tak pod' z kraja!
 Všetko ti pošlem — vyžijeme dvaja.
 Mám pekný byt a dosť i roboty,
 do New-Yorku ti prídem oproti.
 Jak dostaneš, čo treba — hneď sa stroj!
 Bozkávam ťa a... čakám, anjel môj!

XVII.

Týždeň, dva... a náš Adamko sa zmení,
 je iný celkom v novom postavení.
 Nároky jeho aj tu neveliké,
 však pleť mu zmatnie, ako v Amerike,
 hoc dojem budí tvárou zdravou, chudou.
 Obíde v noci — raz-dva komplex budov,
 i pánov domec, či kde aký kmín?
 Probuje kľučky, pozre na komín,
 čo k oblohe čnie vysokánsky, šedý...
 Po plote z drôtu pohľad jeho sledí,
 po hĺbe sudov, ak tam voľakto je?!
 Len keď tu všetko hovie, jak tie stroje,

spomnie si strážca, že by zdriemnuť mal.
A môže spať i mister John Jack Small,
samotár starý, po ňom vraj i pasú.
Nedôjdu v jeho nedobytnú kasu,
v nej dolárovky, vzniklé z jeho pile,
recepty na tie kože krokodílie,
za ne by iste dali pekné centy,
hej, veru dali všakí konkurenti!
No, márne! Akže dvere pohnú sa,
cengá a Adam strieľa od kusa,
nedarmo doma trímala karabínu!
a jeho guľky zriedka cieľa minú.
Vo dne zas, keď sa strojov ozve hluk,
vždy treba kdesi jeho pilných rúk,
pomáha z chuti všade, ako môže.
Nedarmo močil doma ovčie kože,
i vypínal ich v slnný čas a suchý —
na kamizle a čiapky, na kožuchy...
Však čož' to k tomu, jak tu ide práca,
a z rúk do rúk sa kožka naobracia
po oddeleniach?! Proces pridlhý,
kým dôjde v sklad a odtiaľ na trhy
do veľkých miest...! Tak veniec v dial' sa vije,
kde John Jack Small má staré konexie.
No Adam veru chlapom dobrej hlavy,
i dráždi ho to, dráždi, však i baví:
chce všetko vedieť, jak pes sem-tam ňuchá,
a pridá očí, pridá k veci ucha,
pochopí bleskom ťažké náuky,
a zdarí sa, čo vezme do ruky,
kým iní neraz narobia i škody!
Nuž, slovom — dobre, dobre sa mu vodí,
i zašatí sa, tvár má ešte mladšiu,
nik nepoznal by niekdajšieho baču,
náradia kúpi, tak sa z trošky vzmáha.
Až prikvitne raz Anča, duša drahá,

nech vidí, jak on nie je bez groša,
 a nebude mať muža niktoša,
 lež chlapa, jak ten pilier na podmostí,
 čo svoju ženu nevysuší pôsty!
 Len nech dá znať a zájde pre neborgú
 pútnicu, jak sa svedčí do New-Yorku...
 I vyratuje lístka toho let
 do Kadlubian, i šírym morom zpät,
 aj dumá, či v tom nie zas ruka podlá,
 keď ešte nejde, či sa nerozhodla?
 Lež prečo? Hneď si v duši vymaľuje,
 jak u známych ju slušne ubytuje,
 kým nezastanú, jak sa patrí — párom
 a nesľúbia si vernosť pred oltárom.
 Hej, bude to! Dni značí na vrúbky,
 keď žiť už môžu, jak dva holúbky,
 i zašatí, i prevezie si ženu —
 hen na jazere veľkom Michiganu
 v radostný prístav, kde im šťastie zkvitá.
 Tak čaká, čaká a dni dlhé číta,
 až príde lístok, jak ten boží dar,
 vlákienka lásky čnú z tých tenkých čiar:
 — Nuž, mamka vravia, keď chceš — dobre, Adam,
 len čo sa schystám, v mene božom sadám.
 Potom ma čakaj!
 Tu on sily zmnoží,
 náhodou príde na lepší lesk koží,
 a v jeho stave tým i nová zmena.
 Pán povýši ho zrazu na formena,
 veď biznis ide, ba sa pohýna
 z New-Yorku až hen na trh Londýna,
 zkadže len ešte pôjde v šír i dial'
 po Europe chýr firmy John Jack Small...
 Nuž má byť za čo vdačný nielen slovy
 a poznať svojho chlapa v Puterovi,
 veď nemal nikdy ženy, ani dietko,

jemu je meno firmy nadovšetko!
 V tom je tá láska, ktorej ohňom zhára
 to staré, zvädlé — srdce samotára,
 a u Adama z ťažkej práce, z cviku
 vybadá jaksi lásku ku podniku,
 váži si toho a jak jeho zvyk,
 i potľapká ho: — Dobrý robotník!
 Putera rastie, sily zdvojnásobí,
 hoc v očiach druhov badá dosť i zloby,
 však pohľady zlé jeho neutrápiu.
 Do pomoci mu aj tá hlava capia,
 a neraz vidí v duchu črty milé,
 zorný smev šťastia, ako vo Woodsville,
 i verí v žitia svojho obrate,
 čo odplatí už borbu bohate.
 Však s ním ten život dosť už naonačil:
 on chápal sa — ten do zeme ho tlačil,
 hoc nijaký strom po oblohu nečnie,
 však ani hromy nervú nekonečne,
 nuž nespália ho pomstou svojou žhavou.
 Tak dumá doma pred capovou hlavou,
 a tá naň hľadá ani s braliska,
 zdá sa i zbečí, zdá sa — zapíska:
 Nedaj sa, Adam!
 Aj sa drží chlapsky,
 láska ho hreje — a chlap vládze z lásky,
 vo dne, i v noci, keď sa nebo jagá.
 Môže stáť v cestu hocijaká pliaga,
 on nebojí sa... v búrke, divom dáždi...
 Dobrodružstvo ho odjakživa dráždi,
 však dlho jaksi nič sa neudá,
 neukáže sa žiadna obluda,
 hoc o gangsteroch čo deň čítať veľa,
 jak voľnou im i nedobytná cela,
 pracujú zbraňou, oceľou i plynom,
 kto pasie po nich — ľahko smrti synom!

O takých voľných, roztopašných pánoch
 nebolo veru slychu v Kadlubanoch!
 Tu rastú ani huby po daždíku,
 pod zemou majú celú republiku,
 i prezidenta, menom čierny Jack,
 pán ináč známy, nosí frak a lak,
 všade sa šepce, jak sa z prstov živí,
 len nevedia ho chvatnúť detektívi,
 hoc strach až letí z toho jeho názvu.
 Je svalnatý chlap, na tvári má jazvu,
 a zlaté zuby... Ten sa nabil za ne!
 Dolárov tisíc naňho vypísané,
 pre toho, kto raz vystihne mu fanty,
 a dolapí ho niekde in flagranti.
 — Eh, — myslí Adam, — tomu vybrať z klovl!
 To by bol pre nás, Anča, dobrý lov:
 tisícku dostať na peniaze naše
 bolo by z toho korún ani kaše!
 V Kadlubanoch ver', nech nám Boh tak milý,
 rychtára by sme z domu vyplátili...!
 — snuje si, snuje raz i na lôžku,
 spomnúť si svoju mater nebožkú,
 nech dožije to, však by radosť malá!
 Tu myseľ jeho farby sníčkov zhalia:
 zdá sa mu, striehne v noci pod komínom,
 keď akýsi tieň tesno stane pri ňom,
 a zašepce mu: — Adam, čuješ? Adam,
 nič nevrav, znám ťa, snahy tvoje badám!
 Chceš k niečomu prísť z práce svojich rúk?
 To snilko si, ver! detský nedouk!
 I zoderieš sa pre tú dušu v tele.
 Však ty máš srdce odvážne a smelé,
 môže ti pomôcť služba skromná, malá.
 Pod', obriadime vedno mistra Smalla!
 Kde trávy jest, vieš, tam sa ovce pasú...
 Pod', napoly si rozdelíme kasu!

Neváhaj, chlape!... Noc však okatá,
 i vidí Adam zuby zo zlata,
 na tvári jazvu neodtají mrak.
 — Ih, bystúbohu, veď to čierny Jack!
 Rád by ho chvatnúť, stiahnuť do povrázka,
 i vykrikol by, ale ani hláska!
 Na prsiach ťarcha, s tvári pot sa leje,
 a Jack sa smeje, jak sa mu len smeje!?
 Až trasie sa, ba až mu štica liece...
 Tie oči jeho ani nebožiece,
 plameň z nich šľahá ani z pekla dier,
 a v ruke drží ťažký revolver:
 — No, Adam?!
 Vtom ho prudký cengot splaší.
 — Ej, bystú, azda medveď na salaši?
 I skočí dupkom na ten alarm zvonku —
 sosníme pušku, raz-dva už je vonku.
 Na dvore tma, a bachnúť? — Neúčinné!
 Jak kocúr hľadá, ako duch sa šinie...
 pomedzi stavy — sudy šikovne.
 Vie, otvoril ktos' dvere pracovne
 v pánovom dome, i hned' došlo k ušku.
 Naslúcha — ticho! Pridrží si pušku,
 z úkrytu spustiť na takého zvera
 istejšie, ako búchať z revolvera...
 I uchýli sa za poriadny val,
 všíma si okien, kde spí John Jack Small
 na poschodí, či nemihne sa čosi?
 Nič — iba v bureau svetielko čo zrosí,
 jak svätójánska muška, však i zhasne...
 Tak tedy jednak ruky cudzopasné?!
 myslí si Adam trochu rozrušený!
 — Do okna páliť — nemá žiadnej ceny!
 Len prezradí sa človek. Taký krám,
 keď už sem vnikol, iste nie je sám.
 Lepšie len počkať, nech si on tam krađe,

veď ako vošiel, tak i vyjde ztade,
a potom chvíľka, čo už patrí stráži!
Ej, však ho sprazí — však ho on tam sprazí,
z úkrytu svojho zasiahne ho snadne!
Veru si iste zlosyn na zem sadne,
a chvatne, sväte chvatne gangstera...
Zabiť? Nie! — húta Adam Putera.
Oplana — kto vie — aké hriechy kúšu!
Ktože by si ich vzal na svoju dušu?!
Však tak od kroku trochu poniže,
i dostane pes, aj sa vylíže...
vyčkáva jastrab... Noc je tmou až sýta,
len so pár hviezd čo na oblohe kmitá,
však Adam — ten má oči zaostrené,
on dobre vidí, tu-tam hnú sa tiene,
nuž meria diaľ a mĺkvo meria šírku.
Pevnejšie stíska svoju repetírku,
srdce si čuje, stiahne ramená,
jak na vábec, keď čaká jeleňa...
Vtom hnú sa dvere — tieň sa šinie šerý.
V tú chvíľu Adam zdrží dych a mieri,
i praskne výstrel... Mnohá hlava hore,
a buch sem — buch tam na širokom dvore,
lež Slovák čo by prišiel do rozpakov?!
I pytliakom bol — strieľal na pytliakov.
Čo nového, keď guľky zaľčia?
Len škoda — tu niet hústi — jedličia!
No za skaly jak uťahoval údy,
tu za val zeme, za veliké sudy,
a práska do tých, neustatý borbou.
Keď prepadnú ho — rozpráskne ich kolbou.
Za chvíľu priestor v bojište sa zmení,
však v druhú chvíľu hrnú polismeni,
gangsteri zatým funia nocou šerou,
jak vyplašený kďdel' netopierov...
Len jeden z nich tam leží úbohý,

pred samým vchodom, dostal do nohy
 a nevie s miesta...
 Práve s lôžka vstal
 a ide dolu mister John Jack Small,
 postava krehká, pekná biela hlava,
 na tenký nos si zlatý cviker stavia,
 a svojim očiam skoro neverí,
 že prepadli mu podnik gangsteri.
 Hľa, jeden z nich tam na zemi sa svíja,
 a vôkol neho slávna policia,
 i Adam s puškou... Vyšetrujú prísne,
 ... kto — čo je, keď sa v taký čas sem tisne?
 V tvár šustnú svetlá: — Milý chlape, rec! —
 Tu zhíknu: — Veru vzácny zajatec:
 na škraní jazva, v ústach zlato samé?!
 — Tí! — skrížia oči, — koho my tu máme?!
 Veď je to Jack, ten čierny! Praskly krídla,
 dostal sa dobrý vtáčik do osídla...
 Teraz len von s tým, čo ho viedlo k dielu!
 Prezrú mu vrecká, siahnu za košeľu,
 však groša nič, len papier číručký.
 Pre ten by chodil cudzie na kľučky?
 Tu mistra Smalla prejme tucha hrozná:
 — Čo je to? Aha! — a v tej chvíli pozná,
 i znova pozre, či nie na omyle: —
 recepty na tie kože krokodílie,
 najvzácnejší taj svojho podniku!
 Nech ujde mu — má škodu velikú,
 dostal by biznis zlého pohoniča!
 Ba nech tak — nuž ho konkurenti zničia,
 a celá jeho práca v troskách veru!
 I zahľadá sa mäkko na Puteru,
 pod rúškom noci povie to, čo cíti,
 že odmenu má v commonhall of city1,
 však keď on dosiaľ sám nič nepodniká,
 vezme ho k sebe ako spoločníka,

s ním požije si v radosti i v trude.
 A tak im azda obom dobre bude
 v poctivej práci!
 Adam chápe? Čoby!
 Ni doma nevie, čo sa to s ním robí?
 Že vydobyl si veľikého mania
 a vo fabrike všetko sa mu klania —
 čož' to?! Hej, inú na srdci má svorku!
 Pár týždňov, a on jachá do New-Yorku,
 i pre biznis, veď šťastie až ho čanká.
 Však čo je hlavné — písala mu Anka,
 už ide cez tie diaľky modravé...
 Nuž jachá... a loď čaká v prístave.
 Nejednen pohľad morom sem-tam točí,
 no najžhavejšie sú tie jeho oči,
 až uzre Deutschland. Z komínov dym ráňa,
 s paluby iste hľadá jeho Hana.
 Jaj, či ho pozná?! Už tie chvíľky mučia,
 veď šťastie sveta sovre do náručia...
 Žien došť, a zrak ich? — srdce, len sa zažni!
 No Anča — ako domáci chlieb — ražný!
 Ten nezunuješ! Poznáš jeho chuť?
 Tak nemôžeš naň nikdy zabudnúť!
 — blysnú mu v hlave myšlienky a sladké.
 Len kde je, čo je? Azda na prehliadke?
 Ľudia už hrnú, všakí cestujúci,
 a márne pichá jeho pohľad vrúci:
 nejde! A zdržať ju — joj, aká nectnosť,
 veď je dnes preňho chvíľa — celá večnosť!
 Či nevyhla sa planej náhode,
 a stalo sa jej niečo na vode?
 — strasie ho. Zrazu... kráča dievča niečie,
 ťažko mu kráčať — poriadny kôš vlečie,
 oči jak uhoľ, pleť až svieti belom,
 jak štiepkom vánok — zachvie štíhlym telom,
 až spustí kôš a v rozpakoch tam stojí.

— Anička! Anča! — Adam! — a sú svoji.

XVIII.

Pod chladnou klenbou rozleje sa žiar,
 keď duše dve sa nesú pred oltár,
 sladučký pochod zaznie na organe,
 a vanie jasot šťastia — vôkol vanie.
 Ona hmlou, čo, hľa, rozplynúť sa túži,
 bielučký závoj, kytka bielych ruží...
 On v čiernom, biela mašľa, zora v lícach,
 i ostrý štráfik má na nohaviciach.
 Anča a Adam? Čo by — slečna, pán!
 To by mal vidieť národ z Kadlubian —
 krehunký farár s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector s pekným podhrdlím,
 i fuzáč notár, mládenec bez hán,
 a slávny jáger Kalčo, zvaný — Ján...!
 Mať užasla by, jak jej dcéra vkusná,
 a jeho — ak nik — obzrela by krstná,
 ani včiel z kláta ľudu by sa shrklo,
 a starygáňa rychtára by puklo!
 Tu málo očí — zato veľa chvál,
 A svedkom i sám mister John Jack Small,
 potrha pery, jak by stúpil na osť.
 Azda mu vzchodí na um zašlá mladost'
 I on šiel lúkou, do diaľ rozostretou,
 však nestačil si natrhať z jej kvetov.
 Mal lásku, jak toť Anka — na objatie,
 len oči mala nebie, vlasy zlaté,
 lež ktosi iný počal za ňou slediť,
 i zradila ho mrzko krásna Edith.
 Tak ostal sám, a čo len lásky mal,
 všetku ju na svoj podnik prenášal.
 A biznis šiel, a hlava osivela!
 Teraz však hrud' mu jaksí rozochvelá,

keď vidí kňaza ružové klášť puto.
 Za čímsi je mu ľúto, jednak ľúto,
 zdá sa mu — šliapnul na najkrajšie bylie.
 Ved továreň... ved' kože krokodílie,
 ved' New-York... Londýn... firmy dobrá zvest!
 Však čo to všetko srdca na bolesť?
 Koho má? Ak krv z príbuzenstva aká —
 pre dedictvo tá smrť len jeho čaká!
 Čo z toho? Robí, ale komu žije?!
 Ten Adam dnes už iste bohatší je
 o pozemského žitia vzácne kvietko.
 Biznis je mnoho, ale nie je všetko! —
 — precíti mister Small, až zvlhne zrak.
 No usmeje sa zľahka neborák,
 nač volať späť, čo žitím nedopriano?
 Zpred oltára čuť dvoje tichých — áno,
 kňaz požehná a organ duše pojí.
 O chvíľu idú, ako večne svoji —
 so šťastím v očiach, šepcúc nežné slová,
 Putera Adam — Hanka Puterová
 kráčajú z chrámu...
 Doma rozhostí
 sa sladký úsmev tichej radosti:
 čakali málo — našli veľa, veľa...
 keď mistra Smalla majú za priateľa,
 aký sa iste ľahko nenamanie.
 Byt majú uňho v dolnom apartmáne,
 dve pekné izby, hodné sladkých dúm,
 útulnú bedroom¹, jasnú drawingroom,²
 kuchynku ani zo skla, tabličkavú,
 i kúpeľničku, vody ani z plavu,
 len skrútnuť čapom a už prší-prúdi.
 Nuž všetko je tu pre dvoch šťastných ľudí,
 a ako vkusne uložené — panský!
 Nemá to ani farár kadlubiansky,
 kam myseľ letí neraz porovnať.

— Čo by len na to všetko naša mať? —
 zažiaria čierne oči v podivení,
 keď po izbách sa prejde pani Annie,
 a čaká, tíško čaká na Adama.
 I nevoľno jej niekedy, keď je sama,
 v tej kučeravej hlávke hneď dve na tri.
 Zdá sa jej: — Všetko to tu inej patrí,
 až tá raz príde, — snuje neborká, —
 bude jej zas, jak pani rehtorka,
 a ona navarí, riad poumýva...
 I do hojnosti zvláštne sa to vžíva,
 niekedy z dlhej chvíle aj sa zívne,
 veď tu to všetko samo ide — divne.
 Ani sa jaksi nenarobíš z chuti,
 čo treba — všetko na prah prinesú ti,
 mlieko, či chlieb, či morku pečenú.
 Čo ostane však robiť pre ženu?
 Muž zariadi a všetko, ani z báje,
 s obedom veru raz-dva hotová je,
 lež potom čo, až duša v tele zdriema,
 keď okrem neho nikoho tu nemá?!

I šla by — už i do obchodu? Hoc ta!
 Však — myslí, — ako? Keď som sprostá, sprostá!
 Tá nová reč jej iba havká, skučí!
 Ona sa jej ver' jakživ nenaučí.
 Nuž čo tam, hoci po najkrajších plánoch?
 Lepšie by bolo žiť kdes' v Kadlubanoch,
 hej, lepšie doma, hoci v chalupe...!

I rozplače sa, bôľno zaupie,
 hoc nežaluje ani v jednom slovku,
 však zachvejúc sa, klesne na pohovku,
 dnes ráno bola ešte čerstvá, rezká,
 včul popínavým kvetom bez obrezka,
 pre mladé srdce chvíľky poučné...
 Tu vojde Adam, tíško, nehlučne,
 hľadá a nežno po tej hlávke siaha:

— Anička, Anča! Čo ti, duša drahá?
 — Ach, — blysnú oči, rosa na nich visí, —
 jak ťa len čakám, Adam! Ty si? Ty si?
 — Ja! — a ju schytí jeho náruč lačná,
 i šustne svetla slnko zpoza mračna,
 pery sa sídu, pohľad napätý,
 bozk sladí bôľ, i lásku pečatí,
 už netrápi nič, už nič nezamrzí,
 pod teplom očí oschnú ženské slzy,
 jak žhavá vášeň vznáša v sféry vtačie,
 kde čuť spev nebies sladko, nanajsladšie...
 Sú sami, iba so steny sa díva
 capova hlava, celkom ako živá,
 tá dožičí im chvíľky, čo len ich...
 sme v šťastia na tých tvárach rumenných.
 V tých dušiach zneje tónov na tisíce,
 on blčí, jej sa chvejú mihalnice,
 keď mužíčkovi šepce pekná družka:
 — Povedz mi, duša, však som tu nie slúžka?!
 — Slúžka? Ba kieho?! — Čo tu, naše je to?
 Ja neviem veriť, keď ťa doma nieto,
 preto si vieš, aj neraz zanariem...
 — Ach, hlupáčik môj, vyjdeme si niekam! —
 poteší Adam, aj hneď pojme ženu,
 a idú, idú na breh Michiganu.
 Modravé diaľky, rozihrané vlny,
 veselo život pestrie na úslní,
 však oni ujdú — medzi hovorom —
 pod diaľne hole šírym za morom.
 Ta vracajú sa znova, znova, znova —
 dotykom toho jemnučkého slova,
 zabudnú tu i žitia svojho na raj.
 Ich baví, čo tam Dunaj, Lapaj, Zahraj?
 Blesk, chudák, — ako pri oji sa zvéra,
 a jak mu chutí ovos u mlynára?
 Krehunký farár, jak ľud sýti slovy,

kto uväzuje šnúrky rectorovi?
 Či fuzáč notár za dievkami lipne,
 a jáger Ján či ešte strieľa vtipne?
 Na fare zas, však tomu dobrá chvíľa,
 či sa tá svinka už raz oprasila?
 — spomnú si, vložiťac rúčku do rúčky,
 a po západe slnka tichučkí
 vrátia sa domov...

Niekdy pre hrst' smevu
 i mister Small k nim príde na návštevu,
 prinesie kvietok peknej mladej panej.
 Prižmúri zrak, keď spočinie mu na nej,
 to jeho srdce — márne, — už je chladné,
 no pri pohľade na to šťastie zmladne.
 Všimne si zprvu tichú nemiu —
 jak módný oblek pekne šatí ju,
 lesk čiernych očí, vlasov kučeravých,
 a z červených pier zákmit zúbkov zdravých,
 i spustil by hneď so dve teplé štrófy.
 Však ona skoro zná riecť: — Tee, or coffee?⁴
 i ponúknuť, i ukázať sa milá.

Ved u rectorov darmo neslúžila!
 Smažiť i pražiť vie, i všakú várku,
 mohla by byť i jemu za kuchárku...
 Aspoň by videl taký veľký pán,
 čoho je schopná dievka z Kadlubian!
 On to i tuší a je vlúdnosť samá,
 podoprúc hlavu, slúcha na Adama,
 jak rozpráva mu kúsky vŕškových činov,
 hoc hneď i takto chybnou angličtinou —
 o krásnom kraji bystrých vôd a brál...
 kde na skalisku aj hen ten cap stál,
 na lovcov hľadel veru dlho shora,
 mal prepodivné vlohy profesora...
 a s počítadlom netrúpil sa v škole!
 Rozpovie, ako zahrnely hole,

a cap sa zrútil... i jak sily novej
 mu dodávala vždycky táto trofej...
 vo Woodsville, i v Blacktowne, i všade.
 Jak berie ju a pred oči si kladie,
 nenechá nikde, hoc by umrieť mal.
 ... Napäto slúcha mister John Jack Small,
 a muchy jeho najmä poožijú,
 keď predstaví mu lovcov famíliu,
 postavy štyri, ktoré kto by tupil?
 Z nich farár svoju vlastnú sviňu kúpil,
 rektor, keď chasa jaksi spozdila sa,
 upiekol, však i zjedol celé prasa...
 a notár, chtivý ženských novinôk,
 utřzil miesto bozku — offinok,
 kým jágra Jána stihla iná bieda,
 keď zdochlého psa mal raz za medveďa...
 — rozkladá Adam. A vec obrovitá,
 starý pán, kašľúc, za boky sa chytá:
 — Ha-ha-ha, he-he, také porobiť!
 No, mister Adam! Mohlo by to byť?
 He-he-he, ha-ha! A či žijú? Žijú?
 Ja rád by s nimi niekdy na partiu,
 nemal by na tom iste žiadnej straty,
 veď sú to — my God5, — radom unikáty!
 Pôjdete so mnou? Akže budú chcieť,
 vezmeme si ich sem k nám — cestou späť.
 Opatríme ich — nie jak odkundesov,
 môžu ísť loviť do kanadských lesov,
 žať česť a slávu tu, kde žítia vír,
 a trh na kože... Či nie tak, my dear?6
 — Yes! — prikývne on, prisvedčí i ona,
 len podľa neho vie, že správne koná.
 A mister Small je rád, až celý zjarie.
 A keď mu Adam zahrá na fujare,
 jak na doline niekdy — pred košiarom,
 horúca túha stúpne v srdci starom,

vidieť tie hole v tom ich zvelebení,
 a capa, capa bralísk na temeni,
 ovečky jak si hrkotajú v paši,
 a bodrých chlapov tančiť na salaši
 pri gajdách v noci heje-huja-haj,
 rútiť sa vody, zelenieť sa háj...!
 I vraví mladým a tí rastú v šťastí,
 že majú niečo v svojej chudej vlasti,
 na obdiv svetu.

Ináč práca strhá,
 a v hluku strojov vädne mnohá túha,
 v továrni svitnú ver' i tvrdé chvíle —
 starať sa o tie kože krokodílie,
 z nich topánočky, taška pre devu,
 azda i úspech kdes' na randevú!
 Nuž dozrieť treba všetko, sjeďnať s klienty,
 veď o trh boj a nespia konkurenti!
 Čierny Jack sedí, recepty sú isté,
 však ľudský mozog večné náchodište!
 Dosiaľ sa márne snaží všaká klika
 prevýšiť firmu Small a spoločníka,
 ak niečo najdú, niečo odokryjú —
 i tu sú ľudia v laboratoriu,
 i Adam s nimi — a je dobrým žiakom.
 Na kom by starosť ostala — hej, na kom?
 Mister Small jaksi nebezpečne starne,
 pomaly zriedka príde do továrne,
 radšej si zájde, jak prv z večera,
 za peknou, mladou mistress⁷ Putera,
 niekdy i vo dne. V starobe, jak v kríži,
 on von už z toho, on jej neublíži.
 Len čo ten kvietok prinesie jej vždycky,
 naučí ju však veľa po anglicky,
 a pekne znie tá reč z jej chutných úst.
 Muž? Ten už čuje viac len stroje húst',
 a koľko možno — bere na tú šiju,

dozre si, robí organizáciu
 s ľuďmi, čo niekdy vychoval si starý.
 A biznis ide, všetko sa mu darí.
 Čo New-York, Londýn? On si vbije klin
 na kontinente: Paríž... Berlín... Wien,
 a neraz veru dračka o zásoby.
 Nuž robí tuho, veľmi tuho robí,
 učí sa, vzdelá. Že sem prišiel s hôľ —
 veru by nikto, nikto neriekol!
 Dosiahol veľa, ešte viacej čaká,
 verí, že všetko môž' byť zo Slováka!
 Pripomnie žienke, keď čo krok — to zdarný,
 i ten sen... ten sen... doma — o továrni!
 Tá šepce mu čos', aj sa začervená,
 a on ju nežne vezme na kolená,
 i vybozkáva, cítiac príboj sily.
 Len teraz mu je život ozaj milý:
 má komu žiť!
 A vykvitne kvet v kroví,
 prinesie Hana syna manželovi,
 a aby takto doplnila mierku,
 o dva roky zas porodí mu dcérku.
 Chlapec je Adam, dievča Anička,
 ten na otca, tá celá mamička.
 Janovi na krst, jak sa patrí, píšú.
 On poďakuje, má však prácu inšiu.
 Keby sa ešte dalo k nim zájsť kočom!
 Však zaznačiť ho môžu krstným otcom.
 Vraj pomaly už nespomnú sa ani,
 odkedy aj dlh dávno vyrovnaný.
 A či len prídu ukázať sa raz?
 Hej, v Kadlubanoch bol by za tartas!
 A poľovačka, aká nikdy predtým...
 I mať im píše, žehná krížom svätým
 tým deťom, rada pozrela by na ne.
 A ďakuje im pekne za poslané,

i krstná. Tá je lepšie, chvalabohu,
nešťastná žena zlomila si nohu.
Novšieho nieto ani za máčik,
len vo mlyne Blesk skonol, chudáčik,
v zelenom háji — tam si odpočíva.
Ba ešte — pošla duša skrivodlivá,
rychtár sa opil, zmeral nosom dlážku,
a čert ho schytil — skapal na porážku...
Nuž dosť, čo čítať. A krv nestaja,
čo jeden lístok, len zve do kraja.
Jak uzrieť salaš odtúlanej ovci,
tak bažia neraz domov Puterovci,
veď kdeže nájsť i duše netúžiacej?
Lež práca drží a tej vždy je viacej.
No, čo má, dozre!
Roky letia v diaľ,
i usne tíško mister John Jack Small,
a celý podnik pocíti tú ranu,
ovisnú ruky, stroje mĺkvo stanú,
po pohrebe však slávnom pohnú zasa.
S dedičmi Adam múdre vyrovná sa,
keď on už vlastne šnúrou na bičisku.
Spravedlive im zaistí časť zisku,
kým z majetku ich riadne nevyplatí.
A tak raz stane svojej na postati,
s ostatným už i firmu zaberá,
miesto Small skvie sa — Adam Putera,
výroba jemných krokodílych koží.
Odbyt rok po rok množí sa a množí,
však aj hlas z domu... Mať vraj, tá je chorá...
Napokon príde list i od rehtora:
— Príď Adam! Až tu jarný vetrík zvanie,
vyjdeme ešte hore — na hlucháne.
Starneme! Nezvieš — oči naše zdriemu,
a sľub máš ešte splniť okresnému,
pamätáš, keď si pilil drevo s Gdolom?

Vidíš, ten chudák od oviec šiel k volom,
 a pes mu zdochol, môjho otrávilí...
 Len farských Zahraj ešte v tejto chvíli
 čo zaskukne si, aj sa jak-tak krepí,
 však ten tiež veru už je skoro slepý...
 Príď, chlape, kým čas!
 Doma sa im zčká?
 — Spomínajú nás! — vraví mamička.
 — Kto? — deti na to. — Stará mamka? — Iste!
 — Poďme ta k nej! — A ozaj, išly by ste?
 zamieša sa i otec do reči.
 — Či by sme išly? — zvýsknu. — A že či!
 Adam má desať, Anička už osem:
 — Ved' starej mamke veru preťažko sem!
 A my ju chceme vidieť! I tie strany,
 kde pod hoľami ležia Kadlubany...!
 To rozhodne. Až všetko prichystané,
 o niekoľko dní sú na oceáne.
 Vody sa valia, tisíc nových dojmov,
 a v tempe strojov hučí: Domov, domov!

XIX.

Anglické brehy?... Schodia — v hluk a shon.
 V Londýne pozrú firmu Clark and Son,
 v Paríži pekný obchod Colbert frères,
 kam berú tovar viac i na úver.
 S Berlínom už tiež majú dobrý styk,
 i vyhľadajú firmu Glück und Pick...
 V cisárskej Viedni, tu len krásny deň!
 Ku Stauchom zajdú rovno na Graben,
 a Herr Stauch pozná ešte staré ctnosti.
 Čo uvítať? On dobre ich i hostí,
 sám zavedie ich, kde je pivko zlaté,
 vyvezie v Prátri aj na Riesenráte,
 ukáže s toho veľikého kola —

kde kvitne valčík, jasá dobrá vôľa!
Ten obchod, pravda, trochu práce dá mu,
musí čos' hodiť tu-tam na reklamu,
však odmena raz bude za úsilie.
Tu pôjdu, pôjdu kože krokodílie!
Veď nikde viacej veselia a lásky,
a pekné dámy chcú mať krásne tašky,
a nôžky, nôžky — kde by ktorá snila, —
že v črievičkách sa zaskvie z krokodíla?
Ešte len vtedy bude ten svet skočným!
Tak spoja naši — pekné s užitočným,
bo biznismen už márne — ako vhod
i pri zábave myslí na obchod,
hoc rozkoše by letel ku záhradám.
Nuž robí všetko možné aj náš Adam,
hoc dopraje i žienke, jak i deťom —
pokochať sa, keď idú šírym svetom.
A Anna, takto ešte dáma v kvete,
vie obrátiť sa už i na parkete,
obliecť sa, hlavu držať v klobúčku,
poklonu struhnúť celkom ľahučkú,
i smevom blysnúť, smelo zdvihnúť víčka,
jak opravdivá žena americká...
Veď život iste škola najlepšia.
I detičky sa hojne natešia,
však napokon sa myseľ jaksi skl'agá,
i vracajú sa v duchu do Chicaga,
jak je to u nich! Až sa v nich čos' zláme,
a ostane len: — Poďme k starej mame!
Dosť majú všetci, aj sa vlakom šinú
vdial' hore Váhom, ta... ta, na Žilinu
pod chladné hole...
Jasá stuha riekky,
a hučia kolá, bijúc o preteky.
I srdcia bijú, čím tie vrchy hrdšie,
tlčú a tlčú tuhšie a vždy tuhšie.

Veď prešli mestá, slávne krajiny,
 z úst tým však neznel hlások jediný,
 ak usmialy sa, ale boly nemé.
 Hej, iný je zrak drahej rodnej zeme!
 Tu šumia vody... rána inak zoria,
 a vánkom letí pozdrav od pohoria,
 i rozumieš mu — hoc vlak divo raže...
 V duši ti hrá, jak na striebornej harfe,
 tešíš sa vieskam, mestám, kúdl'u vrán...
 — Ideme ozaj ta — do Kadlubian
 z Chicaga — pozrieť svojeť, no a trochu
 i pohovieť si na zelenom mochu?
 nasať sa vône, ňou len hora dýcha,
 nájsť osvieženie z velebného ticha,
 keď jasá deň a nepohne sa chvoja?
 Deti, tie vedno pri obloku stoja,
 ukazujú si prstom hor' na hrady,
 pod nimi rieka strieborná sa hadí,
 baví ich, čo krok — nový obrázok
 a majú svojich tisíc otázok,
 všetko im jaksi vpadne do postrehu,
 bielučké veže, jak i pruhy snehu
 na vrchoch, kam jar — kráska slnných očí
 od Dunaja tak ľahko nevykročí.
 Mistress? Ju túha pred rýchlikom chyce,
 až nervózne sa chvejú mihalnice
 čiernučkých očí, čo i dnes sú pekné:
 objať si mater, a čuť, čo len riekne?
 Jak prijme, ťažkým žitím ustatá,
 dve milé hlávky, svoje vnúcatá?
 A keď jej povie, jak Boh pomáhal im
 v tom šírom svete, cudzím, nevítaným!
 Čo všetko majú a že prišli pre ňu
 so sebou vziať ju na breh Michiganu,
 iste sa zachvie čosi v chalupe,
 a dobrá duša v slzách okúpe,

jak pozná ju, nuž sväte ruky složí
a poďakuje za veľký dar boží...
Veď je to zázrak! Či i vyšla kedy
takáto pani, a to z toľkej biedy?
Nie veru! Kým tak ona rozberá,
kde lieta v duchu mister Putera?
Jak prvej hole uzre hlavu lysú,
tu odtrhne sa razom od biznisu
a prejde púti svojej ťažké míle.
V New-Yorku stane, v horách — vo Woodsville,
kde ohromné pne robotníkov čiastia.
No dievčí smev bol jednak záblesk šťastia,
hoc prišiel Blacktown, búrny v čase onom.
Ba čo sa stalo s krotkým koňom, Brownom?
Jak čierne uhlie čiernym jeho diel...
... A rýchlik funí. Bár by prudšie šiel,
veď v Kadlubanoch čakajú ich asi...!
Hej, aj tým iste zmenily sa časy,
z lovcov už starci — opráchleho peria.
Až povie im, čo prežil, neuveria,
lež pravdivosť slov sotva mu kto upre,
ak otvorí raz svoje ťažké kufre
a rozdá dary, každému čos' k sviatku,
cirkvi i obci niečo na pamiatku,
a z vďačnosti i úcty na znamenie —
vystaví pomník svojej prvej žene.
To zlomí — jak trst' — všakú neveru,
keď vidia, čo dnes z baču Puteru,
ktorý má — ale svojeť nezabúda...
Pred jeho zrakom zem sa mihá chudá,
na roliach orú statku biedne kusy.
— Cez školu sveta ešte ľud ten musí, —
myslí si Adam, — nezalíat sa potom,
lež zvíťaziť, jak patrí, nad životom!
Tu vlohy sú, a aké! Treba cvik,
a dnes si bača — zajtra továrnik,

nezatisne ťa žiadna vyššia rasa! —
 Tak uvažuje, pohľad jeho jasá,
 cíti sa silným, no a v tejto chvíli,
 zdá sa mu — nesie rodu zdravia, sily...
 víťaziť, jak on... Vlak sa rúti vpred
 krajinou tisíc krás a tisíc bied,
 keď zmĺkne všetko v Adamovom srdci,
 len kraj si hladká jeho pohľad vrúci,
 hovoria k nemu tvary vrchov — známe...
 I vidí drahý obraz v krásnom ráme,
 a zchvie sa v duši, slzám neubrání:
 — Pozrite, deti, hen sú Kadlubany,
 pod tamtou hoľou!... Šťastie rozľútosťi,
 objímu sa a slzia od radosti:
 — Sme doma! Doma!

V jarný podvečer

koč pred chalupou stane, a z jej dvier
 starenka hľadí, ba s nôh skoro letí:
 — Ach, deti, vy ste? Drahé moje deti! —
 padla by na zem, klesá do objatia,
 tu dcéra, tam zas mocná náruč zaťa,
 v nej osikou im zbelie, zchvie sa celá:
 — Už som vás veru uzrieť nemyslela! —
 pohládza si ich skoro s obavou
 — i hlávky vnúčať — rukou trasľavou,
 odvážne čielka, kučeravé vlásy,
 na tvári vrások, však i nežnej lásky.
 — Nuž poďte dnu, hoc chatrná to chatka,
 no v tejto, deti, rástla vaša matka,
 otec zas hen v tej s šramkovanou bránou!
 Čože to, pravda, pre vás — takých pánov?!
 Vy máte izieb ani na fare,
 v nich nie jak my tu — staré almáre,
 lež tepichy... Však dobre je mať v mysli
 i nachýlenú chatrč, z nej ste vyšly,
 zide sa vám to aj v tom veľkom svete:

hoc palác vaším — jednak nezhrdnete,
 tak veru, deti!... Čo má — sháňa im,
 okatým, na sto vecí zvedavým,
 prináša jej to jemný smysel ženský:
 — Jak rečníkují sladko po slovensky!
 Syn pravý otec, dcéra — pravá mať.
 Len zvedavé sú, kde vraj budú spať?
 U rectorov? Ach, či by ta šli? Horcky!
 Ona si ľahne pekne do komôrky,
 a oni v izbe! Treba miesto väčšie?
 I periny im ešte preoblečie...
 — Nuž, viete už kde?... Zatiaľ, zrejmä to vec,
 schodí sa zôkol-vôkol celá obec,
 i krstná príde, však je ešte živá,
 od úrazu však na tú nohu kríva,
 priatelia hrnú, známi plnia dom:
 — Aký to zázrak s bačom Adamom? —
 Nakuknú jáger Kalčo, rector starý...
 I na nich poznať odkvet toľkých jarí,
 však junáci sú, bodro plesknú v dlane:
 — A pôjdeš, Adam, s nami na hlucháne?
 — Ako by nešiel? Mojou bude trova!
 — Vyberieme sa ta do Kaniakova...
 vykladá jáger, — tam hôr v pokraju
 hniezdia sa a krásne tokajú.
 A prenocovať môžeme v kolibe...
 Privrené dvere v tom čas' pohýbe,
 závora šťukne, ledva vlečúc nohy
 plazí sa psisko starý, preúbohý,
 však biely, jak srieň, nehľadí — len ňuchá.
 Ku Adamovi zavedie ho tucha,
 oblizne nohy, ako známemu,
 a napokon i ruku najde mu,
 no strasie sa a na podlahu klesá.
 — Ach, Zahraj, Zahraj! Ľudia, pozrite sa! —
 ozve sa z kútov, vyorúc v cit brázdu:

na hlave cíti pes dlaň svojho gazdu
 a skukom skučí...
 Čo však? — Na druhý deň
 len rozkuje sa chýrov žhavá vyheň,
 keď otvorila sa ťažké kufriská,
 v nich pokladov, až v očiach zablýska,
 i zlata, striebra, látky na šaty.
 — Tí, musí byť ten Adam bohatý! —
 hartušia ženy, svedčné gazdiné:
 — Čo materi dal, aké náčinie!
 Iste to bude striebro samé, čisté!
 A krstnej záclony, ha — videli ste?
 Jak u pánov! Tie veru nie sú z ľanu.
 Rehtorovi dal fajku, vybíjanú
 zlatom a striebrom, len tak jagá sa tí!
 A farárovi drahý prsteň, zlatý.
 I na fuzáča notára mal ohľad,
 vraj priniesol mu pekný ďalekohľad,
 a jágrovi zas z toho úlovku
 obecal navždy expres-dupľovku...
 Zavďačí sa vraj všetkým nám, i Židom,
 a vystaviť dá pekný obecný dom
 na pamäť... A keď na našej žil holi,
 vraj deťom našim vybuduje školy...
 Nuž divný človek! Obrom? Neobrom?
 Kde kto i myslí: — To nie po dobrom!
 Čo bol on, vieme, aj čo ona bola...
 Teraz vraj chce dať rúcho do kostola.
 Z kosodreviny nevyrastú stromy,
 kto ich vie, čo tí majú na svedomí!
 ... ide z úst do úst, šepců chalupy,
 i slová chvály, však i potupy...
 A Adam vie to, jednak usmiaty je,
 na otcovizni tichunko si žije,
 chalúpku, ktorú čas už skoro skydal,
 i opraviť i pekne vystrojiť dal

na tých pár týždňov... Tu si spomnie časy,
 so ženou dumá, s detičkami hrá si,
 navráva mamku do Chicaga — márne,
 kúpe sa v lúčoch, saje vánky jarné,
 i rozmyšľa, jak na tom veľkom kopci
 pripraví radosť, a to celej obci —
 pod Kaniakovom...

Aj to stane sa,
 belasým smevom zkvitnú nebesá,
 zelený háj už vtácat v rozhovore,
 keď istého dňa hrnú lovci hore:
 krehunký farár s pohľadom jaks' mdlým,
 okrúhly rector s pekným podhrdlím,
 a fuzáč notár, mládenec bez hán,
 i slávny jáger Kalčo, zvaný Ján,
 aj okresný, tak lovec za rámik,
 a medzi nimi aj pán továrnik
 z Chicaga... pochod starcov zaviera
 chlap ešte jak dub, Adam Putera.
 Idú ta na noc, krok ich neistý,
 chápu sa, mocú, ako penzisti...
 no húsenka tá len sa jednak hýbe.
 Na mrku vyjdú až hen ku kolibe,
 tu složia sa, veď majú vyčkať ráno.
 Kto prekvapí ich? Reكتورovie Jano!
 I on sa vybral z mesta, však už veru,
 dosť nadrhol sa za tú kariéru,
 prešedol trochu borbou ukonaný...
 Nadíde večer tichých spomínaní
 pri veľkej vatre — ľahká príprava,
 rozprávajú si, Adam rozpráva,
 jak biť sa musel na života fronte,
 i pripijú mu všetci sua sponte:
 — No, chlap si, Adam, vykonal si divy,
 drž sa i ďalej, nech ťa Pán Boh živí...!
 ... hrknúc si, zvlnia vôle riečište

a zrumenia sa hlavy striebristé,
 zabudnú na tie roky, dobrácky
 sa smejú, spomnúc najmä na facky,
 čo vsypal Adam niekedy notárovi.
 — No, čože — však to pohladkaly vdovy,
 he-he-he! — plní miestnosť, dymom dusnú.
 Chehcú sa lovci, po jednom však usnú...
 Dohára vatra — keď von v tie tmy šaré,
 zahudie ešte ktosi na fujare:
 — Hej, hory, hory, hory čierne, — znie
 tak zplna vážne, mäkko, ľúbezne,
 bozkáva mesiac krásu skamenenú,
 kým pieseň letí na breh Michiganu,
 a kľakne na hrob pozdrav snežných hôľ,
 kam John Jack Small chcel — lenže nemohol...
 Už bolo pozde!
 Pred štvrtou ísť plán,
 i budí všetkých Kalčo, zvaný Ján,
 on starý chlap, však temperament prudký,
 pripravil všetko. Už sú tam i búdky
 z čečiny riedkej, skryté pod stromami,
 kde hlucháň rád sa svojím hlasom mámi...
 Ináč je to vták nie jak z krdľa húsok.
 Nuž teda vstanú, idú ešte kúsok
 riedučkou horou... Mesiac zhasína.
 I zastanú, kde malá čistina...
 Až prvá zora na nebi sa vzpýši,
 už všetci striehnu — každý v svojej skrýši.
 I Adam striehne, vie, je v dobrom krúžku.
 Však nenadarmo jágrovi dal pušku!
 Na trpelivosť tu ver' nenúdz...
 Všíma si, jak sa hora prebúdza,
 spev vtáčat počne, vôňa stúpa sýta,
 tmy rednú, jedľa zelenie sa — svitá,
 keď tu vták sadne na strom znevysoka.
 Krásny vták, starý! Azda nezatoká?

Chvost ani vejár, pod zobákom briadka...
 ak ohlási sa, slietne kamarátka
 na čistinku, on zšúcha a hup — k nej,
 oddať sa láske večne márnivej...
 Lež tento — nič! Či zbadal niečo v kole?
 Azda sa díva na tie snežné hole?
 Vtom napne krk a — o zlom nemá tuchy:
 c-klo, c-klo-šú — a už slepý je a hluchý,
 keď tu — bác!... výstrel vráti bralísk svada,
 a veľiký vták k nohám lovca padá...
 — Si víťaz, Adam!
 Komu všetci svätí,
 a zvíťazil, ten prirodzene — platí.
 Obloha jasnou — vetrík zahnal tiene...
 Putera má už všetko pripravené
 na veľký deň — no a ten nastal dnes.
 Detí sa hrnie — bude majáles,
 pod Kaniakovom kolo na pažiti.
 Tu môže tančiť, kto sa k tomu cíti...
 Kdes' v grúni ovce pokojne sa pasú,
 keď Cigán spustí na cymbal i basu,
 a veselí sa národ rozihraný.
 Čochvíľa tu sú celé Kadlubany,
 nechali prácu, vyšli z chalúp — chatôk,
 veď majú sviatok, veľký majú sviatok:
 ich Adam je tu! A chýr koluje,
 vraj v Kaniakove pre nich bačuje:
 jesť, piť i tančiť — na jeho dnes účet!
 Nuž komu by sa chcelo doma čupieť?
 I starý Gdol tam nechá voly v paši.
 Len košť a koža z neho — no, chlap k fľaši.
 — Prišiel som, — vraví, — hoc už v údoch bôľu.
 Pamätáš, drevo pílili sme spolu?!
 Všetci tu a ja chodiť kade-tam?
 — Vitajte, ujec! Ó, hej, pamätám...
 smeje sa Adam. Sperlí ohnivý tok —

na dobré zdravie, jak i na úžitok.
 I spieva hora, radosť srší z očí,
 varí sa, pečie, vínečko sa točí,
 vrtí sa mládež, stárež tleska v dlane,
 ujde sa tancu peknej panej Hane,
 kým muž to svoje šťastie prežíva.
 — Hej, kariéra je to mámivá,
 mať iba ruky neučené, holé,
 a priniesť radosť, až sa ozvú hole!
 Jak chudák odísť — vrátiť sa jak pán,
 a najväčší muž obce Kadlubian...
 ... zareční rector, keď sa všeho minie,
 ako sa patrí skvelej na hostine:
 — Ďakujeme ti, drahý Adamko náš!
 Lež zač nás takto obsýpaš a chováš? —
 Putera? Len sa trochu v tvári zmení,
 otvoriac ústa v pestrom shromaždení:
 — Nuž, páni, — rečie, — zjavím pravdu pravú,
 svoj dlh si splácam za capovu hlavu...
 Či pamätáte? Všakver' — zmizla vám!
 Nuž nech je koniec vašim obavám,
 kade som chodil šírym-dial'nym svetom,
 bola mi veľmi dobrým amuletom.
 A zvedaví ste, ľudia, teraz kde je? —
 V pracovni mojej — v Chicagu sa skveje!
 Tak, drahí moji, buďte tých slov svedci,
 jak zvíťazil som — zvíťazte vy všetci!
 — i zdvihne pohár muž bez škvŕn a hán:
 — Na česť a slávu našich — Kadlubian!

(November 1933 — máj 1934).